

บทที่ 3

ความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายกับประวัติศาสตร์ใน *โซกุน* และ *กะอิจิน*

3.1 ภูมิหลังของนักประพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการเขียนนวนิยาย

เจมส์ คลาเวลล์ ได้รับการยกย่องว่าเป็นนักเขียนนวนิยายเกี่ยวกับเอเชีย (*The Asian Saga*) ที่ดีคนหนึ่ง เพราะนวนิยายแต่ละเรื่องของเขาจะเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในซีกโลกตะวันออกแทบทั้งสิ้น คลาเวลล์จัดเป็นนักเขียนชาวตะวันตกที่มีความสนใจในเรื่องของชนชาติและดินแดนตะวันออกเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะจีนและญี่ปุ่น มีผลงานสองเรื่องของเขาเป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นคือ *โซกุน* และ *กะอิจิน* สาเหตุที่เขาให้ความสนใจเรื่องของชาติญี่ปุ่นที่มีประเพณี วัฒนธรรมและความคิดความเชื่อแตกต่างจากชาติตะวันตก เกิดจากประสบการณ์เมื่อครั้งไปร่วมรบในสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งเขาต้องตกเป็นเชลยศึกของญี่ปุ่น ได้รับความทุกข์ทรมานและต้องคืนรนต่อสู้กับความอดอยากและหิวโหย ประสบการณ์อันโหดร้ายในครั้งนั้นยังคงฝังแน่นอยู่ในจิตใจของเขาตลอดเวลา

คลาเวลล์ถือกำเนิดและเติบโตในครอบครัวของราชनावอังกฤษ บิดาเป็นกัปตันของกองทัพเรืออังกฤษซึ่งได้ตระเวนไปตามท่าเรือต่างๆทั่วโลก หลังสำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยม ในปี ค.ศ.1940¹ เขาจึงได้เข้าร่วมกับกองทัพอังกฤษ (*British Royal Artillery*) ซึ่งในปีถัดมาเขาถูกส่งไปร่วมรบในสงครามโลกครั้งที่สองที่อินโดนีเซียและมาเลเซีย ต่อมาเขาถูกยิงจนได้รับบาดเจ็บ ต้องหลบซ่อนอยู่ในหมู่บ้านของชาวมาเลย์อยู่หลายเดือน แต่ในที่สุดก็ถูกทหารญี่ปุ่นจับได้และถูกส่งตัวไปยังที่กูกุขานกิ (*Changi*) ซึ่งอยู่ใกล้กับสิงคโปร์เป็นเวลาถึง 3 ปีครึ่ง เขาให้สัมภาษณ์กับนิตยสาร *การ์เดียน* (*Guardian*: 4 October 1975) ว่ากูกุขานกิเป็นสถานที่ที่สอนให้เขามีความเข้มแข็งอดทนอย่างชนิดที่คนธรรมดาทั่วไปไม่อาจมี

“Changi was a school for survivors. It gave me a strength most people don't have. I have an awareness of life others lack. Changi was my university... Those who were

¹ James G. Lesniak Halmay, ed., *Contemporary Authors* vol. 26 (USA: Gale Research, 1989), p. 90. แต่หนังสือของ Charles Moritz, ed., *Current Biography* 1981 (New York: H. W. Wilson, 1981), p. 83. ระบุว่าจบการศึกษาเมื่อ ค.ศ.1941

supposed to survive didn't. Changi is the rock (on) which I put my life. So long as I remember Changi, I know I'm living forty borrowed lifetimes. What else can they do to me?"²

ในปี ค.ศ.1946 คลาเวลล์ได้รับการปลดปล่อยให้เป็นอิสระและได้เดินทางกลับอังกฤษ แต่ทว่าอาชีพทางทหารของเขาดำเนินถึงเพราะเขาประสบอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์จนเป็นเหตุให้ขาพิการ หลังจากนั้นจึงเข้าศึกษาต่อด้านกฎหมายหรือวิศวกรรมศาสตร์ได้หนึ่งปี จนวันหนึ่งเขาได้มีโอกาสไปเยี่ยมชมสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์ ซึ่งทำให้เขาหันมาสนใจกับวงการภาพยนตร์ด้วยการทำงานเป็นผู้จัดจำหน่ายภาพยนตร์ และค่อยๆก้าวมาทำงานด้านการผลิตเป็นเวลาหลายปี ในปี ค.ศ. 1953 เขาพาครอบครัวโยกย้ายไปอยู่ที่สหรัฐอเมริกาและหาประสบการณ์ในการทำรายการโทรทัศน์อยู่ที่เมืองนิวยอร์ก จากนั้นจึงย้ายไปแคลิฟอร์เนียและได้ทำงานด้านการเขียนบทภาพยนตร์จนประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังได้รับรางวัลนักเขียนบทภาพยนตร์ จากนั้นคลาเวลล์ค่อยๆขยับฐานะขึ้นมาเป็นทั้งผู้สร้าง ผู้กำกับ และคนเขียนบทภาพยนตร์ไปพร้อมกัน ต่อมาในปี ค.ศ.1960ได้เกิดเหตุการณ์การประท้วงของกลุ่มนักเขียนบทภาพยนตร์ของฮอลลีวูด จึงทำให้เขามีเวลาว่างมากขึ้น ขณะเดียวกันเขาได้รับแรงกระตุ้นจากภรรยาให้เขียนนวนิยายถ่ายทอดประสบการณ์อันโหดร้ายในคุกขานก็ เขาจึงเขียนเรื่องราชาหนู (*King Rat*)³ นวนิยายเรื่องแรกในชีวิตการประพันธ์ของเขาซึ่งได้รับการตีพิมพ์เป็นหนังสือและสร้างเป็นภาพยนตร์ในเวลาต่อมา

คลาเวลล์ได้กล่าวกับเอควิน แมคโคเวลแห่ง*นิวยอร์กไทมส์*เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม ค.ศ.1981ว่าการเขียนนวนิยายเรื่องราชาหนูทำให้เขาเริ่มคิดเกี่ยวกับประเทศญี่ปุ่นและวัฒนธรรมญี่ปุ่น จนต้องหาหนังสือเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และความเป็นชาติญี่ปุ่นมาอ่าน ทำให้เขาเกิดความกระจางในสิ่งที่ทหารญี่ปุ่นได้ปฏิบัติต่อเขาและชื่นชมในเอกลักษณ์บางประการของญี่ปุ่น เช่น การฮาราคีรี การปฏิบัติตัวตามลัทธิบูชิโด เป็นต้น

² Moritz, *Current Biography 1981*, p. 83.

³ *ราชาหนู* เป็นเรื่องราวของเชลยสงครามชาวตะวันตกซึ่งถูกทหารญี่ปุ่นกักขังไว้ที่คุกขานก็ ในสิงคโปร์ระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง นักโทษเหล่านั้นต้องมีชีวิตอย่างยากลำบากและหิวโหย จนถึงขั้นวางแผนจับหนูมาเลี้ยงเพื่อทำเป็นอาหาร ภายหลังญี่ปุ่นแพ้สงคราม จึงได้รับการปลดปล่อยให้เป็นอิสระ

“I started reading about Japan's history and characteristics, and then the way the Japanese treated me and my brothers became clearer to me.’ He particularly remembered one Japanese officer's taking offense when Clavell rejected his kind offer to lend him his hara-kiri kit. ‘They thought we were dishonored because it's totally wrong in their culture to be captured, while we believe that by surviving we live to fight another day. I came to admire greatly certain characteristics of the Japanese.’”⁴

แต่คลาเวลล์ไม่ได้ลงมือเขียนนวนิยายเกี่ยวกับญี่ปุ่นทันที เพราะในปี ค.ศ.1963เขาและครอบครัวได้ไปพำนักที่ฮ่องกงเป็นการชั่วคราวเพื่อซึมซับบรรยากาศและศึกษาประวัติศาสตร์ของฮ่องกง นำมาถ่ายทอดเป็นนวนิยายเรื่องที่สองคือ *ไต้หวัน* หลังจากนั้นจึงกลับมาอยู่ที่ลอนดอนและวันหนึ่งเขาได้สะดุดกับประโยคหนึ่งในหนังสือเรียนประวัติศาสตร์ของลูกสาวที่กล่าวว่า ‘ปี ค.ศ.1600 ชาวอังกฤษคนหนึ่งชื่อ วิลล์ อาคัมส์ไปญี่ปุ่นแล้วได้เป็นซามูไร’⁵ ทำให้เขาเกิดความสนใจหันมาศึกษาและอ่านหนังสือต่างๆเกี่ยวกับวิลล์ อาคัมส์ และประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นสมัยโทกูงวะอย่างจริงจัง นอกจากนี้เขายังใช้เวลาถึงหนึ่งปีในการค้นคว้าศึกษาประวัติศาสตร์อยู่ในพิพิธภัณฑ์อังกฤษและได้เดินทางไปญี่ปุ่นหลายครั้ง จากนั้นคลาเวลล์ใช้เวลา 3-4 ปีในการเขียนนวนิยายเรื่อง *โชกุน* ที่รวบรวมเรื่องราวของขุนพลญี่ปุ่นและสังคมศักดินาของญี่ปุ่นในศตวรรษที่ 17 ผสมผสานกับเรื่องการล่าอาณานิคมของชาติตะวันตกและมิชชันนารีเยซูอิตมาสร้างเป็นตำนานของจอห์น แบลคธอร์น นัร่องชาวอังกฤษที่เดินทางมาญี่ปุ่นในช่วงเวลาที่มีการต่อสู้แย่งชิงความเป็นใหญ่ภายในประเทศระหว่างขุนพลหรือเจ้าแคว้นต่างๆ

หลังจากนั้นคลาเวลล์ได้เขียนนวนิยายเรื่องที่สี่คือ *โนเบิลเฮ้าส์ (Noble House)* อันเป็นภาคต่อจาก *ไต้หวัน* แต่เป็นเรื่องของการค้าบนเกาะฮ่องกงในปี ค.ศ.1963 ส่วนเรื่องที่ห้าคือ *เวิร์ลวินด์ (Whirlwind)* ซึ่งเป็นเรื่องราวการปฏิวัติในประเทศอิหร่านในปี ค.ศ.1979 และเรื่องสุดท้ายก่อนที่คลาเวลล์จะเสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งในปี ค.ศ.1994 คือ *กะอิจิน* ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นปลายสมัยเอะโดะอันเป็นภาคต่อของนวนิยายเรื่อง *โชกุน* และ *ไต้หวัน* ซึ่งนวนิยายทั้งสองเรื่องได้รับการผสมผสานให้เป็นเรื่องเดียวกันใน *กะอิจิน*

⁴ Ibid., p. 84.

⁵ Halmay, *Contemporary Authors* vol.26, p.91.

จากความทรงจำอันแสนโหดร้ายเมื่อครั้งตกเป็นเชลยศึกของญี่ปุ่นจนทำให้คลาเวลล์เกิด ความสนใจในประเทศญี่ปุ่นและวัฒนธรรมญี่ปุ่น นำมาเขียนเป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ถึงสองเรื่องด้วยกัน ในนวนิยายเรื่อง *โชกุน* จะปรากฏภาพชาวญี่ปุ่นทรมานนักโทษต่างชาติอย่างเหี้ยมโหด ซึ่งน่าจะเป็นภาพที่สะท้อนถึงประสบการณ์ของผู้ประพันธ์ในการเป็นเชลยของญี่ปุ่นมากกว่านำมาจากประวัติศาสตร์ ดังในช่วงต้นของนวนิยายที่กลุ่มตัวละครลูกเรือชาวคัทซ์และจอห์น แบลคธอร์นถูกบาทหลวงเยซูอิตใส่ร้ายว่าเป็นโจรสลัด ทำให้โคเมียวะบุงสึให้กักขังเหล่านักโทษต่างชาติไว้ในคุกที่มีคทึบและสกปรก และออกคำสั่งให้ทารุณกรรมนักโทษกลุ่มนี้ด้วยวิธีที่เหี้ยมโหดคือจับนักโทษต้มในน้ำเดือด ตัวละครแบลคธอร์นได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการกระทำดังกล่าวว่าเป็นเพราะชาวญี่ปุ่นเห็นชีวิตไม่มีค่า ในขณะที่ชาวตะวันตกที่นับถือศาสนาคริสต์เช่นเขามีความเชื่อมั่นในพระเจ้าเป็นเจ้ามองเห็นว่าชีวิตของมนุษย์เป็นสิ่งที่มีความ

“Instantly two samurai went down into the pit and brought out Croocq, the boy. They dragged him over to the cauldron, trussed him while others brought firewood and water. They put the petrified boy into the brimming cauldron and ignited the wood. Blackthorne watched the soundless mouthings of Croocq and terror that was all of him. Life has no value to these people at all, he thought. God curse them to hell, they'll boil Croocq as certain as I'm standing on this God-forsaken earth.”⁶

แม้จะบุงจะได้ยินเสียงร้องโหยหวนอันแสดงถึงความเจ็บปวดของนักโทษที่ตนสั่งให้ทรมาน ก็ไม่ได้แสดงอาการสะทกสะท้านกับเสียงร้องเหล่านั้น กลับมีอารมณ์สุนทรีย์แต่งบทกวีชื่นชมความงามของธรรมชาติอย่างเป็นสุข นอกจากนี้คลาเวลล์ยังสร้างให้ตัวละครญี่ปุ่นเช่น โอะมิแสดงความรู้สึกว่าการมีชีวิตโดยปราศจากศักดิ์ศรีเป็นเรื่องที่น่าละอายอย่างยิ่งซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความคิดความเชื่อของชาวญี่ปุ่นที่ยอมตายดีกว่าให้ศัตรูจับได้เพื่อรักษาเกียรติและศักดิ์ศรีของตน เช่นเดียวกับคลาเวลล์เคยประสบมาเมื่อครั้งที่ทหารญี่ปุ่นยื่นมือให้เขาทำฮาราคิรีตนเอง

“... Omi had tried to watch as you watch the immolation of a fly, trying not to see the man. (...) He had discovered that he did not relish torture. There was no dignity in it, he

⁶ James Clavell, *Shogun* (New York: Dell Publishing, 1976), p. 112.

had decided, glad for the opportunity to know the truth, never having seen it before. There was no dignity for either the sufferer or the torturer. It removed the dignity from death, and without that dignity, what was the ultimate point of life? ...”⁷

ในครั้งนั้นคลาเวลล์ยังไม่เข้าใจความหมายของการทำฮาราคิริจึงปฏิเสธ แต่เมื่อเขาได้ศึกษาถึงวัฒนธรรมและแนวความคิดของญี่ปุ่น จึงรู้สึกชื่นชมและยกย่องในความกล้าหาญของชาวญี่ปุ่นในการทำฮาราคิริเพื่อรักษาเกียรติศักดิ์ของตนเองและเป็นการหลีกเลี่ยงความอับอายที่ต้องตกอยู่ในเงื้อมมือของศัตรูที่อาจจะสังหารหรือทรมานผู้ที่ถูกจับได้ ซึ่งในตอนท้ายของนวนิยายตัวละครแบลคธอร์นจะไม่แสดงอาการต่อต้านการทำเซปปุกุหรือฮาราคิริแต่กลับยอมรับอย่างสงบ คังในฉากที่ตัวละครเมริโกะต้องทำเซปปุกุตนเองเพราะว่าไม่สามารถทำงานที่โทะระนะจะสั่งได้สำเร็จ คลาเวลล์ยังสร้างให้ตัวละครแบลคธอร์นได้มีประสบการณ์การทำเซปปุกุหรือฮาราคิริตนเอง แต่ไม่สำเร็จเพราะโอะมิได้ขัดขวางเสียก่อน ผู้ประพันธ์ได้บรรยายความรู้สึกของแบลคธอร์นหลังจากผ่านการฮาราคิริว่าเหมือนได้เกิดใหม่ ซึ่งการแสดงความรู้สึกของแบลคธอร์นที่มีต่อฮาราคิริอาจมาจากความคิดของคลาเวลล์ที่มองเห็นว่าชาวญี่ปุ่นต้องอาศัยความกล้าหาญและความอดทนต่อความเจ็บปวดอย่างแสนสาหัสในการคว้านท้องฆ่าตัวตาย ดังนั้นความรู้สึกที่ได้จากการผ่านพ้นความตายในพิธีฮาราคิริน่าจะเป็นความรู้สึกเหมือนได้เกิดอีกครั้ง

“Slowly he (Blackthorne) took up the knife and studied it, glorying in the *real* feel. Then he put it in its scabbard everything taking so much time.

‘Sorry I’m so slow,’ he murmured.

‘You mustn’t be sorry, Anjin-san. Tonight you’re reborn. This is another life, a new life,’ Mariko said proudly, filled with honor for him. ‘It’s given to few to return. Do not be sorry. We know it takes great fortitude. Most men do not have enough strength left afterwards even to stand. May I help you?’⁸

ส่วนใน*อะอิจิน*ไม่ปรากฏจากการทรมานนักโทษต่างชาติแต่อย่างใด ทั้งนี้อาจเป็น

⁷ Ibid., pp. 95-96.

⁸ Ibid., pp. 514-15.

เพราะการเขียนนวนิยายทั้งสองเรื่องมีช่วงระยะเวลาที่ห่างกันหลายสิบปี แต่กระนั้นก็ยังปรากฏฉากตัวละครฝ่ายญี่ปุ่นเช่น โยชิเห็นชาวต่างชาติเป็นสัตว์มากกว่าเป็นมนุษย์

“In moments Inejin returned with him were the two gai-jin prospectors. One tall, the other stocky, both gaunt, tough-looking, bearded men wearing grimy, rough clothes and battered caps. Yoshi studied them curiously, distastefully, seeing them more as creatures than men. Both were uneasy. They stopped near the steps, gaping at him.”⁹

ดังนั้นการสร้างตัวละครฝ่ายญี่ปุ่นในนวนิยายทั้งสองเรื่องแสดงความรังเกียจและชิงชังชาวตะวันตกน่าจะเป็นส่วนที่สะท้อนถึงประสบการณ์ในอดีตของผู้ประพันธ์เมื่อครั้งตกเป็นเชลยศึกของญี่ปุ่นในสงครามโลกครั้งที่สอง ขณะเดียวกันก็พ้องกันกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นในสมัยโทกูงวะ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ชาติตะวันตกได้เดินทางมาติดต่อกับญี่ปุ่น แต่ไม่มีใครได้รับการต้อนรับจากชาวญี่ปุ่นสักเท่าใด หน้าซ้ากลับได้รับการต่อต้านอย่างรุนแรงและถูกเรียกว่าเป็นคนป่าเถื่อนไร้อารยธรรมที่หมายมาเหยียบย่ำทำลายดินแดนอันศักดิ์สิทธิ์ของญี่ปุ่น

แม้ว่านวนิยายของคลาเวลล์จะไม่ใช่นวนิยายประเภทคลาสสิกเช่นเดียวกับงานของนักประพันธ์ที่ยิ่งใหญ่ทั้งหลาย แต่ผลงานทุกเรื่องของเขาได้รับการต้อนรับจากผู้อ่านและนักวิจารณ์หนังสือเป็นอย่างดี ผู้อ่านส่วนใหญ่มักชื่นชมว่านวนิยายของเขาให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน เมื่อได้อ่านครั้งใดแล้วก็ชวนให้ติดตามอ่านจนจบ ซึ่งคลาเวลล์ได้ให้สัมภาษณ์กับหนังสือพิมพ์และนิตยสารหลายฉบับถึงวิธีการเขียนนวนิยายของเขาว่า เขาไม่ได้มีการวางแผนหรือกำหนดรายละเอียดไว้ล่วงหน้าก่อนเริ่มต้นเขียนนวนิยาย แต่เขาจะมองเรื่องราวต่างๆ ให้เกิดขึ้นเป็นภาพและบรรยายสิ่งที่เขาได้เห็น “I watch the story happen, and I describe what I see. When you write a screenplay, you write only what you can photograph and what you can hear. As a results, my books have no fat, no purple prose, and they’re very visual.”¹⁰ คลาเวลล์ยังได้กล่าวกับนิตยสาร *เนชันแนลรีวิว* (*National Review*) ถึงจุดมุ่งหมายแรกในการเขียนนวนิยายของเขาคือ การให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินทั้งแก่ผู้อ่านและตัวของเขาเอง เขายอมรับว่าเขาไม่ได้เป็นนักเขียนนวนิยาย หากแต่เป็นนักเล่าเรื่องที่ตัวเขา

⁹ Ibid., p. 640.

¹⁰ Halmay, *Contemporary Authors* vol. 26., p. 91.

ชอบและคนอื่นก็อาจจะชอบและพอใจ เขายังหวังอีกว่าเขาจะเป็นสะพานที่เชื่อมโลกตะวันออกกับตะวันตกเข้าหากัน

“I’m not a novelist, I’m a storyteller,... ‘I’m not a literary figure at all. I work very hard and try to do the best I can; and I try and write for myself, thinking that what I like, other people may like. My attitude is perhaps more romantic than psychiatric. I’ve never been trained as a writer, either. I stumbled into it in a funny way; I do not know how it works; and I’m petrified that it will vanish as easily as it came! ... My concern is with the people who read my books for pleasure: hopefully, I can entertain them: hopefully, I can pass on a little information which I find interesting. And hopefully--perhaps--I can be a bridge between East and West.’”¹¹

3.2 การนำเสนอประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นในนวนิยาย

ด้วยเหตุผลที่คลาเวลล์มีความตั้งใจในการเขียนนวนิยายเพื่อมุ่งสร้างความบันเทิงให้แก่ผู้อ่านเป็นประการสำคัญ ประกอบกับเขามีความคิดว่านักประวัติศาสตร์ก็รายงานเหตุการณ์ตามที่ตัวเองคิดว่าถูกต้องซึ่งอาจจะเกิดการลำเอียงขึ้นได้ จึงทำให้การนำประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นมาเขียนเป็นนวนิยายทั้งสองเรื่องมีความคลาดเคลื่อนไปจากข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ และความถูกต้องทางประวัติศาสตร์บางส่วนที่ปรากฏในนวนิยายก็มาจากความคิดเห็นของคลาเวลล์เอง แต่ส่วนใหญ่แล้วก็มาจากการอ่านหนังสือประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นและการศึกษาแนวความคิดของชาวญี่ปุ่นนั่นเอง เมื่อทำการศึกษาและเปรียบเทียบประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นสมัยโทกูงะวะกับนวนิยายทั้งสองเรื่องจะพบว่าผู้ประพันธ์มีกลวิธีในการนำประวัติศาสตร์มาสร้างเป็นเรื่องราวในนวนิยายในลักษณะที่มีการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดหรือข้อมูลในประวัติศาสตร์ให้แตกต่างไปจากความเดิมเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือ การสร้างเหตุการณ์ใหม่ขึ้นมาซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ไม่ได้เกิดขึ้นจริงในประวัติศาสตร์ หากเป็นเพียงเรื่องของผู้ประพันธ์แต่งขึ้น ส่วนการนำเสนอที่ตรงกับข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์จะพบเป็นส่วนน้อยและมักเป็นเรื่องของตำนานและเกร็ดความรู้ทางประวัติศาสตร์เล็กๆน้อยๆ

¹¹ Ibid., p. 92.

3.2.1 การเปลี่ยนแปลงเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์

จากการศึกษาและเปรียบเทียบเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ในนวนิยายเรื่อง *โชกุน* และ *อะจินกับข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์* จะเห็นได้ว่าคลาเวลล์ได้เปลี่ยนแปลงรายละเอียดหรือข้อมูลของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ และมักมีความคลาดเคลื่อนในเรื่องของเวลาเป็นประเด็นสำคัญ แม้ว่าภาพรวมของเหตุการณ์ต่างๆ ในนวนิยายจะใกล้เคียงหรือคล้ายคลึงกับประวัติศาสตร์ อาจกล่าวได้ว่าผู้ประพันธ์ได้ทำการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาและเวลาของประวัติศาสตร์ไปตามความคิดเห็นของเขาเอง

ใน *โชกุน* การให้รายละเอียดเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญคือ การแย่งชิงอำนาจกันระหว่าง โทะระนะงะกับอิมิโคะซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้สำเร็จราชการทั้งคู่ “There were five Regents, all eminent *daimyos*, but only Toranaga and Ishido had real power.”¹² โดยโทะระนะงะตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบอย่างมาก เมื่อนำเหตุการณ์นี้ไปเปรียบเทียบกับประวัติศาสตร์ที่กล่าวถึงการแย่งชิงอำนาจระหว่างโทะกุงะวะ อิเอะยะซุ ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้สำเร็จราชการที่มีพลังอำนาจและพันธมิตรมากกว่า อิมิโคะซึ่งเป็นฝ่ายสภาผู้บริหารการปกครอง ทั้งสองได้ทำการสู้รบกันเพื่อชิงความเป็นใหญ่ในแผ่นดิน จนเกิดเป็นสงครามเซะกิงะฮะระในวันที่ 21 ตุลาคม 1600 จะเห็นได้ว่าโครงร่างของเหตุการณ์การแย่งอำนาจระหว่างทั้งสองฝ่ายในนวนิยายถูกต้องตรงกับข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ แต่ทว่าผู้ประพันธ์ได้เปลี่ยนเนื้อหาและรายละเอียดเกี่ยวกับทั้งสองฝ่ายให้ผิดไปจากประวัติศาสตร์ ทั้งนี้อาจเป็นได้ว่าผู้ประพันธ์ต้องการเน้นให้ตัวละครโทะระนะงะมีลักษณะเป็นวีรบุรุษที่สุขุม ฉลาด และเก่งกาจมากขึ้น เพราะสามารถเอาชนะศัตรูได้ทั้งๆ ที่ตกเป็นรองในหลายด้าน โดยโทะระนะงะได้ใช้ความคิดและชั้นเชิงอันเฉียบคมมากกว่าการใช้แต่กำลังพิชิตฝ่ายศัตรู ซึ่งตามความเป็นจริงในประวัติศาสตร์ อิเอะยะซุจะค่อนข้างได้เปรียบฝ่ายตรงข้ามทั้งในเรื่องของอำนาจและกำลังทหาร เพราะสามารถควบคุมอำนาจในโอซากาซึ่งเป็นที่พักของฝ่ายโทะอิโกะ และไคเมียวกว่าครึ่งประเทศล้วนยอมรับการเป็นพันธมิตรกับอิเอะยะซุ¹³

ในเวลาเดียวกับที่มีเหตุการณ์การชิงอำนาจระหว่างอิเอะยะซุกับอิมิโคะ มีนักร้องชาวอังกฤษคือ วิลล์ อาคัมส์ (แบลคฮอร์น) ได้เดินทางมาถึงญี่ปุ่น ซึ่งคลาเวลล์ก็ได้เปลี่ยนแปลงรายละเอียดบางประการให้คลาดเคลื่อนไปจากประวัติศาสตร์ เช่น จำนวนลูกเรือชาวคัทซ์ที่ได้เดินทางมากับเรือ

¹² Clavell, *Shogun*, p. 69.

¹³ John Whitney Hall, *Japan: From Prehistory to Modern Times* (Tokyo: Charles E. Tuttle, 1978), p. 136.

ลิฟเต (อิราสมุส) ในนวนิยายกล่าวถึงเบลคธอร์นเดินทางมากับลูกเรือชาวคัทซ์ 107 คน แต่ต้องผจญกับโรคร้ายและความอดอยาก ทำให้มีลูกเรือรอดชีวิตเพียง 28 คน เมื่อเรือถูกพายุได้ผ่นพัดมาขึ้นฝั่งที่ญี่ปุ่น ก็เหลือเพียงเบลคธอร์นกับลูกเรืออีก 10 คนที่มีชีวิตรอด ซึ่งตามข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ ลูกเรือชาวคัทซ์ที่มาถึงเรือลิฟเตมีทั้งหมด 110 คน และมีเพียง 24 คนที่รอดชีวิตจนมาถึงญี่ปุ่น แต่ก็มีเสียชีวิตลงจนเหลือวิลด์ อาคัมส์และลูกเรือเพียง 17 คน¹⁴ คลาเวลต์ยังได้เพิ่มรายละเอียดเกี่ยวกับลูกเรือชาวคัทซ์มากกว่าในบันทึกประวัติศาสตร์ ด้วยการสร้างให้ตัวละครเบลคธอร์นและลูกเรือชาวคัทซ์ถูกจับกุมและได้รับการทรมานอย่างป่าเถื่อน ซึ่งอาจเป็นส่วนที่สะท้อนให้เห็นถึงประสบการณ์ของผู้ประพันธ์เองซึ่งได้กล่าวไว้ในตอนต้นของบทนี้ ผู้ประพันธ์ยังกำหนดให้ตัวละครโทระนะงะซึ่งทราบข่าวการมาของเบลคธอร์น เรียกตัวเบลคธอร์นเพียงคนเดียวเข้าไปพบที่ปราสาทโอซากา เป็นเรื่องที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ซึ่งกล่าวว่ามีอาคัมส์ได้นำตัวลูกเรือชาวคัทซ์คนหนึ่งคือ ยานโยสเทน ฟาน โลเดนสเตน (Jan Joosten van Lodensteijn) เข้าไปพบกับอิเอะยะซุด้วย¹⁵ หรือแม้แต่วันที่เบลคธอร์นเดินทางมาถึงญี่ปุ่นก็ยังไม่ตรงกับบันทึกประวัติศาสตร์ซึ่งได้แสดงการเปรียบเทียบไว้ในบทที่ 1 การเปลี่ยนแปลงรายละเอียดเหล่านี้ อาจจะเป็นเจตนาของผู้ประพันธ์ที่ต้องการล้อเลียนนักประวัติศาสตร์ที่ได้ระบุจำนวนตัวเลขหรือวันเวลาของเหตุการณ์ต่างๆอย่างแน่ชัด ดังจะเห็นได้ว่าแม้มีการเสนอเรื่องราวบางเรื่องตรงตามประวัติศาสตร์ แต่ผู้ประพันธ์มักเปลี่ยนแปลงเรื่องของเวลาที่เกิดเหตุการณ์ให้คลาดเคลื่อนไป เช่น ในฉากที่พระพรานชิสกันได้เล่าถึงเหตุการณ์ที่เรือซานเฟลิเป้มาอับปางที่ญี่ปุ่นให้แก่เบลคธอร์น ผู้ประพันธ์ได้เสนอว่าเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นใน ค.ศ. 1597 ทั้งที่ในบันทึกประวัติศาสตร์รายงานว่า เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1596 และยังมีเสริมเติมแต่งให้ตัวละครพระพรานชิสกันได้รับความทุกข์ทรมานที่ถูกขังในคุกที่มีมดและสกปรกอันเป็นผลกระทบมาจากเหตุการณ์ในครั้งนั้น

“I-I was one of those chosen for martyrdom, but--but it was not to be my honor. They set us marching from Kyoto and when we came to Osaka they put some of us in one of our missions here and the rest--the rest had one of their ears cut off, then they were paraded like common criminals in the street. (...) I begged the samurai to let me go with

¹⁴ Conrad Totman, *Tokugawa Ieyasu: Shogun* (USA: Heian International, 1983), p. 16.

¹⁵ Seiichi Iwao, ed., *Biographical Dictionary of Japanese History* (Tokyo: Kodansha International, 1976), p. 162.

them but, senor, he ordered me back to the mission here in Osaka. For no reason. And then, months later, we were put in this cell....”¹⁶

แต่บางเหตุการณ์ ผู้ประพันธ์กลับเปลี่ยนแปลงรายละเอียดคนนิชชากลับเป็นคำ เช่น เหตุการณ์สงครามโอะคะวะระ ซึ่งตามข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์เป็นสงครามที่ยุติลงด้วยการไม่สูญเสียเลือดเนื้อแต่อย่างใด แต่ในนวนิยายกลับกล่าวถึงเหตุการณ์นี้ว่ามีการสู้รบกันจนนองเลือด มีผู้คนล้มตายมากมายและบ้านเมืองถูกทำลาย อีกทั้งยังพบข้อผิดพลาดที่สำคัญเกี่ยวกับการได้ดินแดนควันโตะของโทะระนะงะคือ ในตอนแรกโทะระนะงะได้กล่าวถึงการสู้รบกับตระกูลโฮโจเพื่อให้ได้ดินแดนควันโตะ

“The last bargain I sealed this way was with the Taikō himself,’ Toranaga said, (...) ‘That was when he decided to give me the Kwanto, the Eight Provinces, as my fief. Of course, at that time the enemy Hojo still owned them, so first I had to conquer them. They were our last remaining opposition....”¹⁷

แต่ภายหลังโทะระนะงะกลับกล่าวถึงการโจมตีตระกูลเบปปุผู้ครองควันโตะด้วยการล้อมโอะคะวะระ “For centuries the Beppu had owned the Eight provinces, the Kwanto. A hundred and fifty thousand men had ringed their castle-city of Odawara, ...”¹⁸ เมื่อได้รับชัยชนะจึงได้ดินแดนควันโตะจากทะอิโกะเป็นผลตอบแทน ดังนั้นสงครามที่โอะคะวะระระหว่างโทะระนะงะกับตระกูลเบปปุที่กล่าวถึงในนวนิยาย ทำให้สันนิษฐานได้ว่าเบปปุกับโฮโจน่าจะเป็นศัตรูคนเดียวกันของโทะระนะงะ อาจเป็นด้วยความพลั้งเผลอของผู้ประพันธ์ประกอบกับนวนิยายเป็นนวนิยายขนาดยาว จึงทำให้เกิดความผิดพลาดในการใช้ชื่อที่แตกต่างกันในเหตุการณ์เดียวกันก็เป็นได้

ใน *กะอิจิน* ก็มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเนื้อหาและเวลาของเหตุการณ์ให้ต่างไปจากประวัติศาสตร์เช่นกัน ได้แก่ เหตุการณ์การสังหารพ่อค้าอังกฤษโดยคนของแคว้นซะทซุมะ ซึ่งทางรัฐบาลอังกฤษได้เรียกร้องค่าเสียหายทั้งจากรัฐบาลโชกุนและแคว้นซะทซุมะ แต่ในนวนิยายกลับเสนอ

¹⁶ Clavell, *Shogun*, p. 240.

¹⁷ Ibid., p. 299.

¹⁸ Ibid., p. 476.

ว่าเป็นการเรียกร้องแต่กับแคว้นซะทซุมะ โดยมีรัฐบาลโชกุนเป็นผู้จ่ายแทนล่วงหน้าไปก่อน นอกจากนี้ คลาเวลล์ยังได้เพิ่มเติมข้อเรียกร้องด้วยการสร้างให้ตัวละครฝ่ายสถานทูตอังกฤษเรียกร้องให้ชดใช้ค่าเสียหายในกรณีการสังหารเจ้าหน้าที่ในสถานทูตเมื่อปี ค.ศ.1861 เป็นจำนวนเงิน 5,000 ปอนด์สเตอร์ลิง “...Next, the second and final payment of five thousand sterling in gold as reparation for the murders of Sergeant Gunn and Corporal Roper in our Legation last year...”¹⁹ ซึ่งการเรียกร้องในกรณีนี้มีความแตกต่างไปจากบันทึกประวัติศาสตร์ที่กล่าวว่าในปี ค.ศ.1861มีการโจมตีสถานทูตอังกฤษในเอะโตะ จนเป็นเหตุให้เลขานุการทูตอังกฤษคือ ลอเรนซ์ โอลิฟานท์ (Laurence Oliphant) และจี ซี มอร์ริสัน (G.C.Morrison) ได้รับความเจ็บ²⁰ แต่ไม่ปรากฏว่ามีเจ้าหน้าที่ชั้นสูงคนใดเสียชีวิตจากเหตุการณ์โจมตีในครั้งนี้ ซึ่งการแต่งเติมให้เหตุการณ์การฆาตกรรมชาวต่างชาติดูรุนแรงขึ้นกว่าในประวัติศาสตร์ อาจเป็นเพราะผู้ประพันธ์ต้องการแสดงให้เห็นว่าชาวต่างชาติที่พำนักอาศัยอยู่ในญี่ปุ่นเวลานั้นหาความปลอดภัยในชีวิตไม่ค่อยได้

กรณีของการล้มเลิกระบบชั้นกิน-โคตะอิในนวนิยายจนเป็นเหตุให้บรรดาไคเมียวและครอบครัวพากันเดินทางออกจากเอะโตะ จนทำให้สถานที่พำนักของเหล่าไคเมียวที่มาแสดงความสวามิภักดิ์ต่อโชกุนกลายเป็นสถานที่รกร้างว่างเปล่า “Almost overnight the rings of palaces emptied of all wives, consorts, children, relations and warriors and in days became a wasteland with only a few token retainers.”²¹ ก็นับได้ว่าเป็นการให้รายละเอียดที่ผิดไปจากข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ ดังที่ได้แสดงการเปรียบเทียบไว้ในบทที่ 1 ทำให้สันนิษฐานได้ว่าการยกเลิกระบบชั้นกิน-โคตะอิในนวนิยายอาจเป็นความตั้งใจของผู้ประพันธ์ที่จะแสดงให้เห็นถึงความอ่อนแอและความล้มเหลวของรัฐบาลโชกุน ซึ่งในประวัติศาสตร์ได้กล่าวไว้ว่าปี ค.ศ.1862 ระบบนี้เพียงแต่ลดความเข้มงวดลง แต่มิได้ล้มเลิกลงในทันที

ส่วนการบรรยายและอธิบายถึงความเป็นมาและบทบาทของกลุ่มฉิมิหรือซามูไรรุ่นใหม่ที่ทำการต่อต้านรัฐบาลโชกุนเพื่อฟื้นฟูอำนาจจักรพรรดิและต้องการขับไล่ชาวต่างชาติ จนเป็นเหตุให้เกิดเหตุการณ์การลอบสังหารต่างชาติอยู่บ่อยครั้ง แม้มีการให้รายละเอียดเกี่ยวกับฉิมิในนวนิยาย

¹⁹ Ibid., p. 620.

²⁰ Ernest Satow, *A Diplomat in Japan* (Tokyo: Charles E. Tuttle, 1983), p. 28.

²¹ Clavell, *Shogun*, p. 147.

ตรงตามประวัติศาสตร์มากพอสมควร แต่คลาเวลล์ก็ยังคงเสริมแต่งเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับพวกฉิมิซึ่งไม่ได้ปรากฏเป็นจริงในบันทึกประวัติศาสตร์ เช่น สร้างให้ตัวละครโอะรินและโยชิริ ผู้สังหารพ่อค้าอังกฤษเป็นฉิมิ หรือเหตุการณ์การลอบสังหารโชกุนขณะเดินทางไปเกียวโตโดยกลุ่มฉิมิ หรือเหตุการณ์การกวาดล้างพวกฉิมิในเมืองเกียวโตด้วยการร่วมมือกันระหว่างไคเมียวโชกุและโยะฉิมิ

“The Ogama captain leading the raid paid no attention to that hazard which only threatened inhabitants but ordered the first attack wave in, disregarding Yoshi's advice to torch the hovels and let his riflemen pick off the shishi as they broke from cover. Four Ogama attackers fell under a vicious shishi sally from the front door and side windows. A general fight erupted both here and in the back alley as another furious foray was contained, men flailing, hampered by the confined space and mud and semi-darkness...”²²

บทบาทการต่อสู้ของพวกฉิมิในฉากต่างๆที่ปรากฏในนวนิยายจึงน่าจะเป็นส่วนที่ผู้ประพันธ์ได้แต่งขึ้นจากการตีความประวัติศาสตร์และจินตนาการของตนเอง

ในเรื่องของเวลาที่คลาดเคลื่อนต่างไปจากประวัติศาสตร์ยังคงปรากฏในหลายๆ เหตุการณ์ ได้แก่ กรณีที่อังกฤษยกทัพไปตีอะโงะชิมะเมืองหลวงของแคว้นซัทซุมะ หรือกรณีของแคว้นโชชูที่ส่งยิงเพื่อโจมตีเรือต่างชาติที่ป้อมมิโมะโนะเซะเกกิ หรือเหตุการณ์การลอบสังหารอิชิโนะโอะซุเกะ รวมทั้งการเดินเรือกลไฟคันรินมะรุไปสหรัฐอเมริกาของญี่ปุ่น

การเปลี่ยนแปลงรายละเอียดของเวลาและเนื้อหาของเหตุการณ์ในนวนิยายให้ต่างไปจากข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ ไม่ได้เป็นสิ่งที่บังชี้หรือแสดงให้เห็นว่าเกิดจากความผิดพลาดของคลาเวลล์ หากแต่จะเป็นความจงใจของเขาที่ต้องการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดเหล่านี้ให้คลาดเคลื่อนหรือผิดเพี้ยนไป โดยไม่ได้คำนึงถึงเนื้อหาและเวลาที่ถูกต้องตรงตามประวัติศาสตร์

3.2.2 การสอดแทรกเกร็ดความรู้ทางประวัติศาสตร์

แม้เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ในนวนิยายจะถูกเปลี่ยนแปลงไปเป็นส่วนใหญ่ แต่ผู้ประพันธ์ก็ได้สอดแทรกเกร็ดความรู้เล็กๆน้อยๆที่ถูกต้องตรงกับประวัติศาสตร์ไว้ในนวนิยายเช่นกัน

²² Ibid., p. 795.

ซึ่งไม่มีผลแต่อย่างใดต่อการดำเนินเรื่องในนวนิยาย ดังเช่นใน *ไซกุนผู้ประพันธ์* ได้เล่าถึงตำนานการกำเนิดของเกาะญี่ปุ่นและนาริเทพผู้ปกครองญี่ปุ่นและเป็นต้นตระกูลของจักรพรรดิญี่ปุ่น

“The reigning Emperor was worshipped as a divinity because he was descended in an unbroken line from the Sun Goddess, Amaterasu Omi-kami, one of the children of the gods Izanagi and Izanami, who had formed the islands of Japan from the firmament. By divine right the ruling Emperor owned all the land and ruled and was obeyed without question. But in practice, for more than six centuries, real power had rested behind the thorne.”²³

หรือเกร็ดความรู้เกี่ยวกับเครื่องราชกกุธภัณฑ์ขององค์จักรพรรดิญี่ปุ่น ซึ่งประกอบด้วยสิ่งของมีค่า 3 ชิ้นคือ ดาบ เพชรและกระจก ซึ่งชาวญี่ปุ่นเชื่อว่าเทพจากสรวงสวรรค์ได้มอบให้กับจิเมมุเทนโน ผู้เป็นลูกหลานและเป็นจักรพรรดิของญี่ปุ่นองค์แรก สิ่งของมีค่าทั้งสามเป็นสัญลักษณ์ของจักรพรรดิญี่ปุ่นผู้สืบเชื้อสายมาจากเทพเจ้าและทำการปกครองประเทศมาเป็นเวลายาวนาน หรือการกล่าวถึงเหตุการณ์ที่กองทัพมองโกลเดินทัพข้ามทะเลมาญี่ปุ่นในปี ค.ศ.1274 เป็นครั้งแรก แต่ไม่ประสบความสำเร็จ เจ็ดปีต่อมาจึงยกทัพมาอีกครั้งแต่ก็ต้องพ่ายแพ้ไปอีกเพราะประสบกับพายุร้ายที่พัดกระหน่ำจนกองทัพมองโกลแตกยับเยินซึ่งชาวญี่ปุ่นเรียกพายุลูกนั้นว่า "คะมิคะเซะ" (Kamikaze) และเชื่อว่าเป็นลมพายุที่เกิดจากอำนาจของเทพเจ้าผู้ปกป้องดินแดนอันศักดิ์สิทธิ์ของประเทศตนคั้งที่ตัวละครมะริโกะได้เล่าถึงเหตุการณ์ที่มองโกลได้รุกรานญี่ปุ่นให้กับแบลคธอร์น

“Yes, we've been invaded twice. More than three hundred years ago--it would be 1274 of your counting--the Mongols of Kublai Khan, (...) But seven years later they came again. This time the invasion consisted of almost a thousand Chinese and Korean ships with two hundred thousand enemy troops--(...) Again they began to land to Hakata Bay in Kyushu but before they could deploy all their armies a Great Wind, a *tai-fun*, came out of the south and destroyed the fleet and all it contained. Those left ashore were quickly killed. It was a *kamikaze*, a Divine Wind, (...) a *kamikaze* sent by the gods to protect this Land of the God from the foreign invader. The Mongols never came back..”²⁴

²³ Ibid., p. 73.

²⁴ Ibid., p. 459.

ส่วนการให้รายละเอียดเกี่ยวกับสงครามกลางเมืองของญี่ปุ่นระหว่างนักรบ 3 ตระกูล คือ มินะโมะโตะ ฟุจิวะระและทะกะอิระ ที่ทำการแย่งชิงความเป็นใหญ่มากกว่า 6 ศตวรรษและต่างผลัดกันขึ้นมามีอำนาจเมื่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดอ่อนแอ ผู้ประพันธ์ได้แปลงชื่อเหล่านี้ให้ต่างไปเป็น มิโนะวะระ ฟุจิโมะโตะและทะกะชิมะตามลำดับ “Six centuries ago there had been a schism when two of the three great rival, semiregal samurai families, the Minowara, Fujimoto and Takashima, backed rival claimants to the throne and plunged the realm into civil war.”²⁵

การให้รายละเอียดของประวัติศาสตร์ยุโรปที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นก็เป็นส่วนที่ผู้ประพันธ์ได้นำเสนอข้อมูลตรงกับประวัติศาสตร์เป็นส่วนมาก เช่น กรณีของชาติยุโรปที่ทำการสู้รบกันในสงครามศาสนาระหว่างนิกายคาทอลิกกับนิกายโปรเตสแตนต์ใน *ไซกุน* โดยประเทศสเปนและโปรตุเกสซึ่งนับถือคาทอลิกเป็นศัตรูกับอังกฤษและดัทช์ที่นับถือโปรเตสแตนต์ จึงทำให้ตัวละครฝ่ายมิชชันนารีเยซูอิตเกลียดชังเบลครอร์นซึ่งเป็นชาวอังกฤษ เพราะทั้งสองฝ่ายนับถือนิกายต่างกัน และแข่งขันกันขยายเส้นทางการค้าทางทะเล ดังที่เบลครอร์นได้อธิบายให้กับโทะระนะงะถึงสาเหตุที่อังกฤษเป็นศัตรูกับสเปนและโปรตุเกส

“‘Why are you at war with Spain? And Portugal?’

‘Partially because Spain is bent on conquering the world and we English, and our allies the Netherlands, refuse to be conquered. And partially because of our religion.’²⁶

หรือแม้แต่ฝ่ายคาทอลิกระหว่างฟรานซิสกันของสเปนกับเยซูอิตของโปรตุเกสก็มีการกีดกันกันเอง ดังที่พระเยซูอิตพยายามผลักดันไม่ให้พระฟรานซิสกันเข้ามาทำการสอนศาสนาที่ญี่ปุ่น นอกจากนี้คลาเวลล์ยังให้ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ที่ชาติโปรตุเกสเดินทางมาญี่ปุ่นครั้งแรกในปี ค.ศ.1542 และมีบาทหลวงเยซูอิตชื่อ ฟรานซิส ซาเวียร์ เดินทางมาเผยแผ่ศาสนาคริสต์ที่ญี่ปุ่นในปี ค.ศ.1549 หรือเหตุการณ์ที่พระฝึกหัดญี่ปุ่น 4 รูปได้เดินทางไปพบพระสันตะปาปาที่กรุงโรม แม้เกร็ดความรู้ที่ได้กล่าวมานี้ไม่ได้มีความสำคัญต่อการดำเนินเรื่องราวในนวนิยาย แต่ก็ก็เป็นสิ่งที่ช่วยให้เข้าใจถึงภูมิหลังและความเป็นมาของเหตุการณ์ต่างๆในนวนิยาย รวมไปถึงลักษณะนิสัยของตัวละครชาวญี่ปุ่น ได้เช่นกัน ส่วนการเล่าถึงประวัติศาสตร์ยุโรปที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับญี่ปุ่น เช่น ประวัติศาสตร์การเดินเรือ

²⁵ Ibid., p. 73.

²⁶ Ibid., p. 204.

ของอังกฤษ ประวัติศาสตร์การสู้รบระหว่างชาวเตอร์กกับอศวินคริสเตียน เป็นต้น น่าจะเป็นเพียงเกร็ดย่อยที่ผู้ประพันธ์มีความรู้หรือได้ศึกษามาและเห็นว่าเป็นประโยชน์ที่ผู้อ่านควรได้รับไปพร้อมกับความบันเทิง จึงได้นำมาสอดแทรกไว้ในนวนิยาย

เหตุการณ์ที่เป็นเกร็ดความรู้ทางประวัติศาสตร์ซึ่งไม่มีความสำคัญต่อการดำเนินเรื่องในนวนิยายแต่อย่างใดก็พบได้ใน*กะอิจิน* เช่น ตำนานการกำเนิดเกาะญี่ปุ่นและเทพผู้เป็นต้นตระกูลของจักรพรรดิญี่ปุ่นหรือการเล่าถึงเหตุการณ์ที่ชาวโปรตุเกสมาญี่ปุ่นครั้งแรก อีกทั้งยังมีการกล่าวย้อนหลังถึงเรื่องราวในนวนิยายเรื่อง*โชกุน* เช่น เรื่องราวของโชกุนโทะระนะงะคนแรกและแบลคธอร์นซึ่งน่าจะเป็นความพยายามของคลาเวลล์ในการเชื่อมโยงนวนิยายเรื่อง*กะอิจิน* ให้มีความต่อเนื่องกับ*โชกุน* คั้งที่ผู้ประพันธ์ได้สร้างให้ตัวละคร โยะฉินึกถึงคำสั่งสอนและความเก่งกล้าของโทะระนะงะคนแรกที่ทำกรปราบปรามศัตรูและก่อตั้งรัฐบาลโชกุนขึ้นมา หรือการกล่าวถึงแบลคธอร์นซึ่งได้เดินทางมาญี่ปุ่นและได้ช่วยฝึกหัดให้ทหารญี่ปุ่นใช้ปืนในการสู้รบ

“Two years of siege, three hundred thousand troops, cannon from the Dutch privateer *Erasmus* of Anjin-san, the Englishman who had sailed the ship to Japan, together with a musket regiment also trained by him, a hundred thousand casualties, all his guile and the vital traitor within, before Lady Ochiba and Yaemon committed seppuku rather than be captured.”²⁷

ส่วนกรณีที่ชาติตะวันตกได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น ผู้ประพันธ์ก็ได้สอดแทรกเกร็ดความรู้ที่น่าสนใจไว้ในนวนิยายเช่นเดียวกับใน*โชกุน* เช่น ฉากการเจรจาระหว่างรัฐบาลอังกฤษกับญี่ปุ่นในการเรียกร้องค่าเสียหายในกรณีการสังหารพ่อค้าอังกฤษ ซึ่งการติดต่อเจรจาระหว่างสองชาติต้องใช้ภาษาคัทซ์เป็นภาษากลาง “The meeting had already been in progress for two hours--English translated into Dutch into Japanese, into Dutch into English and back again.”²⁸ เพราะในสมัยนั้นชาวญี่ปุ่นสามารถพูดภาษาต่างประเทศได้เพียงภาษาเดียวคือภาษาคัทซ์²⁹ เนื่องจากญี่ปุ่นทำการปิดประเทศและไม่ติดต่อกับต่างชาติ แต่ยังมีชาวคัทซ์ที่ติดต่อกับญี่ปุ่นอยู่บ้าง หรือการ

²⁷ James Clavell, *Gai-Jin* (London: Hodder and stoughton, 1993), pp. 148-49.

²⁸ *Ibid.*, p. 128.

²⁹ Satow, *A Diplomat in Japan*, p. 30.

กล่าวถึงภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ในช่วงที่อเมริกาบังคับให้ญี่ปุ่นเปิดประเทศและทำสนธิสัญญาเปิดเมืองให้กับต่างชาติเป็นครั้งแรก ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของปัญหาที่ทำให้ชาวญี่ปุ่นเกลียดชังชาติตะวันตกจนถึงกับทำการลอบสังหารอยู่บ่อยครั้ง โดยเฉพาะในทศวรรษ 1860

“He (Canterbury) beamed at the thought. Harris was the first American Consul--General appointed two years after Commodore Perry had forced the opening of Japan to the outside world, first in '53, then '54 with his four Black ships--the first steamers seen in Japanese waters. Four years ago, after years of negotiating, Harris arranged Treaties later ratified by major Powers, that granted access to certain ports.”³⁰

แต่บางกรณีก็ไม่ได้มีผลใดๆต่อเนื้อเรื่องในนวนิยาย เช่น กรณีพิพาทระหว่างรัสเซียกับญี่ปุ่นในการแย่งเกาะซาคารินและคูริล โดยผู้ประพันธ์ได้สร้างให้มีการเรียกร้องเกาะคูริลเป็นค่าเสียหายที่ชาวญี่ปุ่นได้สังหารชาวรัสเซีย “A Russian officer and one soldier off our man-of-war, *Gudenev*, were hacked to death in Yoghama on 16th of February, last year (1861), (...) ‘For reparations, Tsar Alexander II of all the Russias, demands the Kurile Islands.’”³¹ นอกจากนี้มีการกล่าวถึงเหตุการณ์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น หากแต่เป็นเหตุการณ์ที่เกิดในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกับเหตุการณ์ในนวนิยาย เช่น เหตุการณ์กบฏไทผิงในจีน สงครามกลางเมืองของสหรัฐ หรือประวัติการใช้คลอโรฟอร์มในการผ่าตัด เป็นต้น การเสนอเกร็ดความรู้ในลักษณะนี้จึงเป็นไปเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านนั่นเอง

กล่าวได้ว่าการสอดแทรกเหตุการณ์ที่เป็นเกร็ดความรู้ทางประวัติศาสตร์เหล่านี้ น่าจะเป็นความประสงค์ของผู้ประพันธ์ที่เพียงแต่ต้องการนำเสนอความรู้เล็กๆน้อยๆที่ได้ศึกษาค้นคว้ามาให้ เป็นกำไรแก่ผู้ที่ได้อ่านงานเขียนของคลาเวลล์ โดยผู้ประพันธ์ไม่ได้มุ่งหวังว่าเกร็ดความรู้เหล่านี้ต้องเป็นเหตุการณ์ที่มีความสัมพันธ์หรือส่งผลอันใดต่อการดำเนินเรื่องราวในนวนิยาย

³⁰ Clavell, *Gai-Jin*, p. 23.

³¹ *Ibid.*, p. 620.

3.2.3 การสร้างเหตุการณ์ที่ไม่เกิดขึ้นจริงในประวัติศาสตร์

สิ่งที่ทำให้เหตุการณ์ในนวนิยายของคลาเวลต์มีความแตกต่างจากประวัติศาสตร์อย่างชัดเจนคือ การสร้างเหตุการณ์ซึ่งไม่ปรากฏว่าได้เกิดขึ้นจริงในประวัติศาสตร์ดังในนวนิยายเรื่อง *ไซกุน* จะปรากฏจากการเจรจาระหว่างโทระนะงะกับบาทหลวงเยซูอิตบนเรือเพื่อต่อรองแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กับความช่วยเหลือขณะหลบหนีออกจากโอซากา หรือจากการเจรจาระหว่างสะตะกิกับโทระนะงะที่โยะโกะเซะ หรือในกรณีแผนการรบฟ้าสีเลือดที่ฝ่ายโทระนะงะวางแผนขึ้นมาเพื่อบุกยึดเกียวโตซึ่งเป็นเมืองที่สมเด็จพระจักรพรรดิประทับอยู่ ซึ่งเป็นแผนการรบที่ไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ เพราะไม่ได้มีการระบุถึงเอะยะซุว่าได้วางแผนบุกยึดเมืองเกียวโตเพื่อขอให้จักรพรรดิมอบอำนาจแก่ตน ตามความเป็นจริงแล้ว จักรพรรดิในสมัยนั้นก็ไม่ได้มีอำนาจทางการเมืองการทหารในการปกครองประเทศอย่างแท้จริง หรือตอนที่อิมิโคะได้ส่งสาส์นเชิญโทระนะงะมาเฝ้าองค์จักรพรรดิในงานเทศกาลชมจันทร์ที่ปราสาทโอซากา คูจะเป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับประวัติศาสตร์เป็นอย่างยิ่ง ซึ่งในข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ จักรพรรดิจะประทับอยู่แต่ในพระราชวังโดยไม่เสด็จไปที่ใด นอกจากไปสักการะเทพเจ้าที่ศาลเจ้าอิเซะเป็นประจำทุกปี

ส่วนใน *กะอิจิน* มีการสร้างเหตุการณ์การเผาโยะมิวะระในโยะโกะซะมะ การจลาจลระหว่างต่างชาติดับญี่ปุ่นที่เมืองสุรายาเมา การลอบสังหารไซกุนขณะเดินทางไปเกียวโตหรือจากการกวาดล้างพวกอิมิโดยความร่วมมือของโยะมิกับโอะซะมะ และเหตุการณ์ต่างๆที่เกี่ยวกับตัวละครที่นำมาจาก *ไทป์* เช่น การแข่งขันทางการค้าระหว่างตระกูลบรอกส์กับสตรวน หรือการขัดขวางการแต่งงานระหว่างมัลคอมกับองเนลิก เป็นต้น ส่วนเป็นเหตุการณ์ที่ไม่ได้เกิดขึ้นจริงในประวัติศาสตร์ ญี่ปุ่นแต่อย่างใด เหตุที่ผู้ประพันธ์ได้สร้างเหตุการณ์เหล่านี้จะเป็นเพราะว่าต้องการเพิ่มสีสันและปรุงแต่งรสชาติของนวนิยายให้ดูตื่นเต้นสนุกสนานและเข้มข้น

จากการศึกษาเหตุการณ์ต่างๆในนวนิยายทั้งสองเรื่องจะพบว่ามีข้อสังเกตที่น่าสนใจว่าการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ในนวนิยายมักเกิดกับเหตุการณ์สำคัญหรือเหตุการณ์ที่สามารถคลี่คลายปัญหาที่เกิดขึ้นในนวนิยายได้ เช่น เหตุการณ์ที่มินจาต้องการลักพาตัว มะริโกะใน *ไซกุน*

“Outside the door, the red-spot leader was almost mad with rage. This secret refuge was totally unexpected. His orders from the clan leader were to capture Toda Mariko alive, make sure she was weaponless, and hand her over to Grays who were waiting at the

end of the tunnel from the cellars. He knew that time was running out. He could hear the raging battle in the corridor, outside the audience room, ...”³²

เหตุการณ์นี้นับเป็นจุดสำคัญของนวนิยาย เพราะทำให้ปัญหาการแย่งชิงอำนาจระหว่างโทะระนะงะกับ อิมิโคะที่ดำเนินมาตลอดเรื่องได้รับการแก้ไขไปในทางดีสำหรับโทะระนะงะ จะเห็นได้ว่าเหตุการณ์นี้ ทำให้ปัญหาการแก่งแย่งอำนาจระหว่างตัวละครโทะระนะงะกับอิมิโคะได้รับการแก้ไขและเปลี่ยนผัน เพราะในตอนแรกโคเมียวแคว้นต่างๆล้วนยอมเป็นพันธมิตรกับอิมิโคะ ทำให้ฝ่ายโทะระนะงะตกเป็น ฝ่ายเสียเปรียบเรื่อยมา แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์การลักพาตัวมะริโกะและการเสียชีวิตของมะริโกะ ทำให้ พันมิตรเหล่านั้นเกิดความระแวงสงสัยในอิมิโคะและเปลี่ยนใจมาเป็นฝ่ายโทะระนะงะ โทะระนะงะ จึงสามารถพิชิตศัตรูเช่นอิมิโคะได้สำเร็จในสงครามเซะกิงะฮะระ แต่ในประวัติศาสตร์ การพิชิตอิมิโคะ สำเร็จได้นั้นเกิดจากฝีมือและความสามารถในการวางแผนการรบของโทะระนะงะต่างหาก

ใน *กะอิจิน* เหตุการณ์การเผาโยะมิวะระใน โยะโกะสะมะจัดเป็นส่วนที่สำคัญของเรื่อง แต่ไม่ค่อยเด่นชัดเท่ากับ *โชกุน* เพราะเป็นเพียงเหตุการณ์ที่มีผลให้ตัวละครที่มีบทบาทสำคัญใน นวนิยายบางตัวพบกับความเปลี่ยนแปลง เช่น ไทเรอร์ได้ช่วยเหลือให้อิระงะและอะกิโมะโตะซึ่งเป็น พวกฉนิหลบหนีไปอังกฤษ หรือองครักษ์ที่แสนเจ้าเล่ห์ถูกวางยาพิษนอนตายในกองเพลิง เป็นต้น

“On the edge of No Man's land the patrol of soldiers stood stock still--with everyone else in Drunk Town who was sober--and stared over the fence toward the Yoshiwara. Two columns of flames and billowing smoke reached skywards amid distant shouts and bells brought closer by the wind. Faintly a third explosion sounded. A third fountain of flames. Smoke began to surround them. A few embers swirled past.”³³

แต่เหตุการณ์นี้ไม่ได้มีส่วนพลิกผันสถานการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่เป็นประเด็นสำคัญของนวนิยายไป สู่ทางใดทางหนึ่งเช่นใน *โชกุน* หากแต่ทำให้ปมปัญหาที่ผู้ประพันธ์ผูกไว้คลี่คลายได้ในระดับหนึ่ง เพราะเหตุการณ์หลักที่สำคัญใน *กะอิจิน* คือ เหตุการณ์การสังหารพ่อค้าอังกฤษจนเกิดการเรียกร้องค่า เสียหายกับรัฐบาลญี่ปุ่นแต่ทว่าไม่ได้รับการตอบสนองจึงเป็นชนวนให้ชาวต่างชาติใช้วิธีรุนแรงตอบได้

³² Clavell, *Shogun*, p. 1071.

³³ Clavell, *Gai-Jin*, p. 1409.

ฝ่ายญี่ปุ่น ซึ่งผู้ประพันธ์กลับใช้วิธีบรรยายในลักษณะรายงานสรุปผลของเหตุการณ์ไว้ตอนท้ายเรื่อง แทนการสร้างเหตุการณ์ให้ตัวละครต่างๆ ได้แสดงบทบาทให้เห็นเด่นชัด

นอกจากนี้เรื่องราวที่เกิดขึ้นในนวนิยายเรื่อง *กะอิจิน* ยังสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ เหตุการณ์ที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นและเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับตัวละครจาก *ไทป็น* ซึ่งทั้งสองเหตุการณ์จะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกัน คงจะเห็นได้ว่าตัวละครโยะฉิมกับตัวละครมัลคอมซึ่งเป็นตัวละครสำคัญในนวนิยายทั้งคู่ แต่ไม่ปรากฏว่าเรื่องราวของตัวละครทั้งสองนี้มีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกัน จึงทำให้การนำเสนอเหตุการณ์ในเรื่อง *กะอิจิน* มีลักษณะของการเล่าเรื่องหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับของบุคคล 2 คนที่ไม่มีบทบาทหรือหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกันมารวมไว้ในเรื่องเดียวกัน โดยเรื่องราวของแต่ละฝ่ายต่างก็เป็นส่วนที่สำคัญต่อการดำเนินเรื่องในนวนิยาย หากแต่เรื่องราวของมัลคอมและตัวละครอื่นๆ จาก *ไทป็น* ไม่ได้ส่งผลใดๆ ต่อการเปลี่ยนแปลงเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นแต่อย่างใด แม้ผู้ประพันธ์พยายามเชื่อมโยงเรื่องทั้งสองเข้าด้วยกันโดยสร้างให้ตัวละครที่มาจากบุคคลในประวัติศาสตร์ เช่น ไทเรอร์และเซอร์วิลเลียมรู้จักกับตัวละครมัลคอมเพราะเป็นชาวอังกฤษที่เดินทางมาญี่ปุ่นเหมือนกัน หรือการสร้างให้มัลคอมและไทเรอร์เป็นผู้ประสบกับเหตุการณ์การสังหารพ่อค้าอังกฤษ ซึ่งตามข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ไม่ได้ระบุว่ามัลคอมและลูกหลานของไทป็นจากฮ่องกงได้รับบาดเจ็บจากเหตุการณ์ครั้งนั้น หากแต่กล่าวว่าผู้ที่ได้รับบาดเจ็บล้วนเป็นญาติของพ่อค้าอังกฤษคือ ริชาร์ดสัน (แคนเตอร์เบอรีในนวนิยาย)³⁴ แต่ในนวนิยายตัวละครที่อยู่ในเหตุการณ์นั้นไม่ได้มีความสัมพันธ์ฉันญาติมิตรกับผู้ตายคังเช่นในบันทึกประวัติศาสตร์ เช่น ตัวละครมัลคอมและองเมิลิกเป็นคูรักที่เดินทางมาจากฮ่องกง หรือไทเรอร์ที่เพิ่งเดินทางมารับตำแหน่งนักรบที่ญี่ปุ่น

จะเห็นได้ว่าการนำเสนอเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ ในนวนิยายทั้งสองเรื่องแสดงให้เห็นว่าคลาเวลล์ได้ทำการศึกษาประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นมาเป็นอย่างดี แต่ที่พบว่ามีเปลี่ยนแปลงข้อมูลบางประการให้ต่างไปจากข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ส่วนเกิดจากความตั้งใจของผู้ประพันธ์ที่ต้องการนำเสนอนวนิยายในแนวทางที่สนุกสนาน จึงละเลยความถูกต้องทางประวัติศาสตร์ไปบ้าง

³⁴ "..., the "Pearl" should be despatched to Kagoshima to demand of the Prince of Satsuma the trail and execution of the murderers of Richardson in the presence of one or more English officers, and the payment of 25,000 to be distributed to the relatives of Richardson, to Marshall, Clarke and Mrs Borrodaile. (Satow, *A Diplomat in Japan*, p. 72.)

ประกอบกับคณาจารย์มีความคิดเห็นว่า นักประวัติศาสตร์ก็ไม่ได้รู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นอย่างแท้จริงเพราะไม่ได้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์ด้วยตนเอง ดังนั้นการนำเสนอเหตุการณ์ในนวนิยายที่แตกต่างหรือคลาดเคลื่อนจากประวัติศาสตร์น่าจะเกิดจากเจตนาของผู้ประพันธ์ มิใช่เกิดจากความผิดพลาดใดๆ

3.3 การนำเสนอตัวละครในนวนิยาย

ตัวละครในนวนิยายทั้งสองเรื่องสามารถจัดแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มตัวละครที่มาจากบุคคลจริงในประวัติศาสตร์และกลุ่มตัวละครสมมติที่ถูกสร้างขึ้น แม้ตัวละครในกลุ่มแรกจัดเป็นตัวละครสำคัญของนวนิยาย แต่ผู้ประพันธ์ได้เปลี่ยนแปลงชื่อและบทบาทบางอย่างของตัวละครให้ต่างไปจากประวัติศาสตร์ อีกทั้งยังให้ภูมิหลังและบรรยายรูปลักษณะภายนอกและอายุของตัวละครต่างๆอย่างละเอียดพอสมควร

3.3.1 การดัดแปลงตัวละครที่มาจากบุคคลในประวัติศาสตร์

ใน *ไซกุนภาพรวม* ของลักษณะและบทบาทของตัวละครที่มาจากบุคคลในประวัติศาสตร์จะคล้ายคลึงกับข้อเท็จจริง แต่เมื่อศึกษาลงลึกในรายละเอียดของตัวละครนั้นจะพบว่ามีการเพิ่มเติมบทบาทให้มากกว่าในประวัติศาสตร์และเปลี่ยนแปลงบทบาทให้แตกต่างไปจากประวัติศาสตร์ดังที่จะแสดงการเปรียบเทียบตัวละครสำคัญในนวนิยายกับบุคคลในประวัติศาสตร์ในตาราง 3.1

จากตารางแสดงการเปรียบเทียบตัวละครใน *ไซกุน* กับบุคคลในประวัติศาสตร์จะเห็นได้ว่าแม้ชื่อเสียงเรียงนามของบุคคลในประวัติศาสตร์จะถูกดัดแปลงหรือเปลี่ยนแปลงไป แต่ลักษณะและบทบาทของตัวละครที่ปรากฏในนวนิยาย จะเป็นสิ่งที่บ่งชี้ให้ทราบว่าตัวละครนั้นคือบุคคลใดในประวัติศาสตร์ เพราะเมื่อทราบว่าเหตุการณ์ในนวนิยายตรงกับเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ช่วงเวลาใด บทบาทของบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ย่อมต้องถูกศึกษาไปพร้อมกัน เพราะเหตุการณ์ต่างๆล้วนเกิดขึ้นหรือเกี่ยวข้องกับมนุษย์ทั้งสิ้น ดังนั้นเมื่อทราบว่าเหตุการณ์ในนวนิยายเรื่อง *ไซกุน* เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1600 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีการบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ถึงการเดินทางมาญี่ปุ่นของชาวอังกฤษคนแรกที่ชื่อ วิลต์ อาคัมส์ และในช่วงเวลานั้นเองเกิดการแย่งชิงอำนาจระหว่างสองขุนพลผู้ยิ่งใหญ่คือ โทะกุงะวะ อิเอะยะซุกับอิมิยะ มิทซุนะริ จนเกิดเป็นสงครามเซะกิงะฮะระ การศึกษาถึงความเป็มาและบทบาทของบุคคลในประวัติศาสตร์เพื่อนำมาสร้างเป็นตัวละคร ย่อมเป็นสิ่งที่คณาจารย์คงหลีกเลี่ยงไม่ได้ จากการศึกษาและเปรียบเทียบตัวละครกับบุคคลในประวัติศาสตร์จะพบว่าผู้ประพันธ์ให้

ตารางที่ 3.1. แสดงการเปรียบเทียบตัวละครสำคัญในโศกนาฏกรรมกับบุคคลในประวัติศาสตร์

	ตัวละครในโศกนาฏกรรม	บุคคลในประวัติศาสตร์
1	โทะระนะงะ	โทะกุงะวะ อิเอะยะซุ
*	สมาชิกสภาผู้สำเร็จราชการ	สมาชิกสภาผู้สำเร็จราชการ
**	ไม่มีอำนาจควบคุมปราสาทโอซากา	มีอำนาจควบคุมปราสาทโอซากา
2	จอห์น แบลคธอร์น	วิลล์ อาคัมส์
*	เป็นที่โปรดปรานของโทะระนะงะ	เป็นที่โปรดปรานของอิเอะยะซุ
**	มีความสัมพันธ์กับมะริโกะ	ไม่ปรากฏว่าเกี่ยวข้องกับกราเซีย
3	นะกะมุระหรือทะอิโก	โตะโยะโตะมิ อิเคะโยะมิ
*	ทหารชาวนาที่ขึ้นมาเป็นผู้นำทางทหาร	ทหารชาวนาที่ขึ้นมาเป็นผู้นำทางทหาร
**	เสียชีวิต ค.ศ. 1599	เสียชีวิต ค.ศ. 1598
4	โทะโรคะ	โอะคะ โนะบุนะงะ
*	ลูกบิดาของมะริโกะสังหาร	ลูกบิดาของกราเซียสังหาร
5	มะริโกะ	โอะโอะกะวะ กราเซีย
*	ภรรยาบันตะ โระ	ภรรยาทะคะ โอะกิ
**	เป็นล่อให้กับแบลคธอร์น	ไม่ปรากฏว่ามีการติดต่อกับอาคัมส์
6	บันตะโระ	โอะโอะกะวะ ทะคะโอะกิ
*	ทหารฝ่ายโทะระนะงะและเกลียดชังอิมิโตะ	ทหารฝ่ายอิเอะยะซุและเกลียดชังอิมิโตะ
7	อิมิโตะ	อิมิโตะ มิทซึนะริ
*	ศัตรูทางการเมืองของโทะระนะงะ	ศัตรูของอิเอะยะซุ
**	สมาชิกสภาผู้สำเร็จราชการ	สมาชิกสภาผู้บริหารการปกครอง
8	โอะชิปะ	โยะโตะงิมิ
*	อนุภรรยา นะกะมุระ สมคบกับอิมิโตะ	อนุภรรยาอิเคะ โยะมิ สมคบอิมิโตะ

* สิ่งตัวละครตรงกับบุคคลจริงในประวัติศาสตร์

** สิ่งตัวละครต่างจากบุคคลจริงในประวัติศาสตร์

ภูมิหลังและความเป็นมาของโทะระนะงะซึ่งเป็นตัวละครสำคัญอย่างละเอียดและใกล้เคียงกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์อยู่หลายประการ ไม่ว่าจะเรื่องในวัยเด็กจนกระทั่งไปถึงเรื่องของชีวิตครอบครัว ความสำเร็จที่กำหนดให้ตัวละครโทะระนะงะมีลักษณะนิสัยเป็นคนเรียบง่าย ประหยัด มัธยัสถ์ และใช้จ่ายเงินทองอย่างคุ้มค่า ดังที่จะเห็นภาพของตัวละครแต่งกายและกินอยู่อย่างเรียบง่าย “...--that Toranaga's clothes were as simple as his food, and his style of living little different from that of an ordinary samurai--...”³⁵ โทะระนะงะยังชอบเลี้ยงเหยี่ยวล่าสัตว์ เล่นละครโนห์ หมากรูก วายน้ำ นั้บถิอพุทธศาสนานิกายเซน ลักษณะนิสัยสำคัญที่ทำให้โทะระนะงะประสบความสำเร็จในการดำเนินนโยบายต่างๆคือ ความอดทนอดกลั้น (Patience) รู้จักควบคุมตนเองได้ทุกสถานการณ์และต่อสู้กับปัญหาจนถึงที่สุด การสร้างลักษณะตัวละครโทะระนะงะเหล่านี้ล้วนตรงกับข้อมูลของอิเอะยะซุแทบทั้งสิ้น โดยเฉพาะเรื่องความอดทนซึ่งเป็นกุญแจไปสู่ความสำเร็จในชีวิตของอิเอะยะซุ³⁶ ผู้ประพันธ์ยังสร้างให้ตัวละครมีอายุ 58 ปี รูปร่างอ้วนเตี้ย จมูกใหญ่ กว้างคางและมีหนวดเคราประปราย

“Yoshi Toranaga, Lord of the Kwanto--(...), was a short man with a big belly and large nose. His eyebrows were thick and dark and his mustache and beard gray--flecked and sparse. Eyes dominated his face. He was fifty-eight and strong for his age.”³⁷

รูปลักษณะของตัวละครโทะระนะงะที่ปรากฏในนวนิยายเป็นสิ่งที่ผู้ประพันธ์อาจศึกษาและบรรยายจากภาพวาดในประวัติศาสตร์ซึ่งสามารถพบเห็นได้ในปัจจุบันดังในรูปที่ 3.1.

ผู้ประพันธ์ยังให้ภาพเปรียบเทียบระหว่างโทะระนะงะกับอิมิโคะ เช่น ทหารซามูไรของอิมิโคะวายน้ำไม่เป็นและใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการฝึกยิงธนู ฟันดาบ ขี่ม้าและยิงปืน โดยไม่สนใจเรียนศิลปะต่างๆเช่นซามูไรของโทะระนะงะที่ต้องเรียนศิลปะการชก การจัดดอกไม้และการเขียนตัวอักษร ภาพเปรียบเทียบนี้อาจเป็นการเน้นย้ำเห็นว่าโทะระนะงะเป็นตัวละครที่มีลักษณะของความเป็นผู้นำที่ชาญฉลาดและเก่งกาจมากกว่าอิมิโคะ ซึ่งในประวัติศาสตร์อิเอะยะซุก็ชอบการวายน้ำและมีความ

³⁵ Clavell, *Gai-Jin*, p. 715.

³⁶ Yoshinobu Tokugawa, Shinzaburo Oishi and Keizo Saito, *The Shogun Age Exhibition* (Japan: Shogun Exhibition Executive Committee, 1983), p. 36.

³⁷ Clavell, *Shogun*, p. 199.

รูปที่ 3.1 ภาพวาดของอิเอะยะซุ โซกุนคนแรกของตระกูลโทกูงะวะ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คิดว่าเหล่าชาวมุไรและขุนนางควรฝึกการขี่ม้าและว่ายน้ำอย่างสม่ำเสมอ³⁸ แต่ทว่าเมื่อกล่าวถึงบทบาทของโทะระนะงะกลับมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทบางอย่างต่างไปจากประวัติศาสตร์ คือ โทะระนะงะตกเป็นเบี้ยล่างของอิมิโตะเพราะไม่มีอำนาจในปราสาทโอซากาและไร่พันมิตร ซึ่งสวนทางกับความเป็นจริงในประวัติศาสตร์ที่กล่าวถึงอิเอะยะซุว่าเหนือกว่าอิมิโตะในทุกด้าน

ตัวละครที่สำคัญอีกตัวคือ แบลคธอร์น ผู้ประพันธ์ได้ให้ภาพลักษณะรูปร่างว่าเป็นคนร่างสูงใหญ่ ผมสีทอง ตาสีฟ้า “But this man (Blackthorne): tall and golden-haired and golden-bearded with blue eyes and a weird pallor to his skin where it is covered and redness where it is exposed.”³⁹ นอกจากนี้ยังให้ภูมิหลังของแบลคธอร์นว่า มีบิดาเป็นกัปตันเรือชาวอังกฤษที่ถูกชาวสเปนฆาตกรรมเมื่อแบลคธอร์นอายุได้ 6 ขวบ ส่วนมารดาเป็นชาวคัทซ์ ที่สาวคนโตเสียชีวิตตั้งแต่ยังเด็กและพี่ชายอีกคนก็เสียชีวิตในสงครามอาร์มานคาเมื่ออายุ 25 ปี แบลคธอร์นจึงได้รับการเลี้ยงดูและสอนให้เป็นนักเดินเรือจากอัลบัน คาราคอกผู้เป็นทั้งครูและพ่อตา เมื่อเติบโตขึ้นก็มีชีวิตผจญภัยในการเดินเรืออย่างโชกโชน

“Blackthorne knew the North African coast well. He had been a pilot and ship's master for ten years for the London Company of Barbary Merchants, the joint stock company that fitted out fighting merchant men to run the Spanish blockade and trade the Barbary Coast. He has piloted to West and North Africa, south as far as Lagos, north and eastward though the treacherous straits of Gibraltar--ever Spanish patrolled--as far as Salerno in the Kingdom of Naples. ...”⁴⁰

เมื่อนำภูมิหลังของตัวละครแบลคธอร์นไปเทียบกับวิลต์ อาคัมส์จะพบว่าในประวัติศาสตร์ได้กล่าวถึงอาคัมส์ว่าได้แต่งงานกับสตรีอังกฤษคนหนึ่ง และมีน้องชายคนหนึ่งชื่อ โรมัส ซึ่งได้เดินทางมากับเรือลิฟเคด้วย หากแต่เสียชีวิตระหว่างการเดินทาง⁴¹ แต่ไม่ได้ระบุนายละเอียดเกี่ยวกับรูปลักษณะและ

³⁸ Sadler, *The Maker of Modern Japan* (London: George Allen and Unwin, 1937), pp. 349-50.

³⁹ Clavell, *Shogun*, pp. 46-47.

⁴⁰ Ibid., p. 132.

⁴¹ Gowen, *Five Foreigners in Japan* (New York: Books for Libraries, 1967), p. 120.

ภูมิหลังของอาคิมส์อย่างที่คุณประพันธ์ได้นำเสนอไว้ในนวนิยาย อาจเป็นได้ว่าความเป็นมาของตัวละครแบลคธอร์นที่คลาเวลด์บรรยายไว้อย่างละเอียดนั้น เป็นสิ่งที่มาจากจินตนาการของคุณประพันธ์ คลาเวลด์ยังเพิ่มเติมบทบาทแบลคธอร์นให้มีมากกว่าในประวัติศาสตร์ ด้วยการสร้างให้ตัวละครแบลคธอร์นช่วยเหลือโทระนะเงะให้หนีออกจากปราสาทโอซากาและจากเหตุการณ์แผ่นดินไหว จนเป็นที่ชอบพอและไว้วางใจจากโทระนะเงะ ซึ่งบทบาทเหล่านี้ไม่ได้มีการระบุไว้ในบันทึกประวัติศาสตร์ซึ่งกล่าวแต่เพียงว่า วิลล์ อาคิมส์เป็นที่ชอบพอของอิเอะยะซุเพราะว่าได้ให้ความรู้เกี่ยวกับยุโรปและการเดินเรืออิเอะยะซุจึงได้แต่งตั้งให้อาคิมส์ทำงานเป็นตัวแทนเจรจาการค้าระหว่างต่างชาติดับญี่ปุ่น และว่าจ้างให้ต่อเรือแบบยุโรป ส่วนการที่คุณประพันธ์มักกล่าวถึงอัลบัน คาราคอคที่คอยสอนและให้คำแนะนำแก่แบลคธอร์น อาจเป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงภูมิหลังในวัยเด็กของคลาเวลด์เพราะเขามักได้ยินเรื่องราวและนิทานเกี่ยวกับการผจญภัยในท้องทะเลจากปู่และพ่อซึ่งเป็นทหารเรือ ซึ่งอัลบัน คาราคอคอาจเปรียบได้กับปู่และพ่อของเขาที่ถ่ายทอดตำนานและความรู้ต่างๆให้แก่เขา⁴² แต่สิ่งที่ทำให้บทบาทของตัวละครนี้ผิดไปจากประวัติศาสตร์คือกำหนดให้แบลคธอร์นมีความรักความสัมพันธ์ฉันท์คู่สาวกับมะริโกะ ซึ่งในประวัติศาสตร์ไม่ได้มีเรื่องราวในลักษณะนี้เกิดขึ้นเลย

มะริโกะเป็นอีกตัวละครหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในนวนิยายเช่นกันคลาเวลด์ได้บรรยายถึงมะริโกะว่ามีอายุราว 30 ปีแต่ยังคงความสวยทุกอย่างที่มีบุคลิกชายเดิบโตเป็นหนุ่ม และเป็นหญิงสาวที่มีความกล้าหาญ เด็ดเดี่ยวและจงรักภักดีต่อเจ้านาย สามารถใช้อาวุธคาบได้อย่างคล่องแคล่ว เมื่อทำงานไม่สำเร็จก็กล้าที่จะปลิดชีพตนเอง คังในฉากที่จะทำฮาราคิริตัวเองเมื่อไม่สามารถนำอนุภรรยาของโทระนะเงะออกจากปราสาทโอซากาได้

“Her eyes were on the knife. With her right hand she made the sign of the cross over her breast, then leaned forward and took up the knife without trembling and touched it to her lips as though to taste the polished steel. Then she changed her grip and held the hand under the left side of the throat.”⁴³

⁴² “As a child, Clavell was regaled with swashbuckling sea tales by both his father and his grandfather, descendants in a military lineage reputedly dating back at least to Walterus de Claville, a Norman adventurer who landed at Hastings, England with William the Conqueror in 1066...” (Moritz, *Current Biography* 1981, p. 83.)

⁴³ Clavell, *Shogun*, p. 1048.

ผู้ประพันธ์ยังให้ภูมิหลังของมะริโกะว่าเป็นธิดาของผู้ที่ต้องการสังหารโกะโรคะ (โนะบุเนงะ) และเป็นภรรยาของบันตะโระผู้เป็นนายทหารคนสนิทของโกะระเนงะ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ล้วนตรงกับข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ ในขณะที่การสร้างให้ตัวละครมีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับแบลคธอร์นเป็นสิ่งที่ผิดไปจากความเป็นจริงอย่างมาก

ส่วนตัวละครรองลงมาก็มีการบรรยายถึงรูปลักษณ์ภายนอกและภูมิหลังเช่นกัน แต่อาจจะไม่ละเอียดเท่ากับตัวละครสำคัญ เช่น นะกะมุระหรือทะอิโก (อิเคะโยะมิ) มีหน้าตาน่าเกลียดเหมือนลิงแต่เป็นผู้นำทางทหารที่เก่งกาจ และยังมีนิสัยชอบสะสมทองเพราะแสวงถึงอำนาจ หรือบันตะโระที่มีหน้าตาซีเหร่และเป็นคนกักขะโม่โม่ร้าย หรือโอะชิบะที่ผู้ประพันธ์ให้ภาพเป็นหญิงสาวที่สวยงาม มีเสน่ห์แต่แฝงไปด้วยความร้ายกาจ มีความทะเยอทะยานและเป็นคนเจ้าคิดเจ้าแค้น เป็นต้น จากการศึกษาและเปรียบเทียบตัวละครที่มีบทบาทรองลงมาเหล่านี้จะพบว่า แม้ตัวละครจะมีลักษณะใกล้เคียงกับประวัติศาสตร์ แต่ผู้ประพันธ์มักเพิ่มเติมรายละเอียดบางประการของตัวละครให้แตกต่างไปจากประวัติศาสตร์เช่นเดียวกับตัวละครสำคัญ เช่น การมีบุตรชายถึงสองครั้งของโอะชิบะเกิดจากการไปหลับนอนกับชายอื่น ซึ่งในนวนิยายกล่าวว่าการตั้งครรภ์ครั้งแรก ภรรยาหลวงของทะอิโกได้วางยาให้โอะชิบะไปหลับนอนกับชายอื่น ส่วนครั้งที่สองคือเมื่อตอนออกไปล่าสัตว์กับทะอิโก แต่ได้หลงทางไปพบกับชวานาซึ่งมีลักษณะคล้ายทะอิโก จึงหลับนอนกับชายคนนั้นเพราะต้องการมีบุตรอีกครั้ง และนางยังเป็นภรรยาเพียงคนเดียวที่มีบุตรได้ในขณะที่ภรรยาหลวงและอนุภรรยาคนอื่นไม่สามารถมีลูกกับทะอิโกได้ คลาเวลด์อาจตีความจากบันทึกประวัติศาสตร์ที่กล่าวว่าเป็นเรื่องน่าประหลาดที่ โยะโคะจิมีมีบุตรชายได้ถึงสองคน ในขณะที่ภรรยาคนอื่นๆของอิเคะโยะมิไม่สามารถมีได้⁴⁴ และได้นำมาผสมผสานกับจินตนาการของตนในการสร้างเรื่องของโอะชิบะ หรือการกำหนดให้กลุ่มตัวละครบุตรชายของโกะระเนงะ เช่น โนะโบะรุ บุตรชายคนโตเป็นกามโรคที่ยังรักษาไม่หาย ชูคะระ บุตรคนรองมีลักษณะนิสัยเย็นชา ไม่ค่อยรู้ร้อนรู้หนาว หรือตัวละครอิโระ-มะที่ผู้ประพันธ์ให้เป็นนายทหารคนสนิทและใกล้ชิดกับโกะระเนงะ ซึ่งบทบาทเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่ไม่ปรากฏในบันทึกประวัติศาสตร์แต่อย่างใด ดังนั้นการแต่งเติมรายละเอียดของตัวละครที่มาจากบุคคลในประวัติศาสตร์ จึงน่าจะเป็นสิ่งที่ถ่ายทอดมาจากจินตนาการของผู้ประพันธ์ซึ่งอาจนำมาผสมผสานกับข้อมูลทางประวัติศาสตร์นั่นเอง

บางครั้งคลาเวลด์ก็กล่าวถึงข้อมูลของตัวละครผิดไปจากประวัติศาสตร์ดังที่ผู้ประพันธ์ได้กล่าวถึงตัวละครอิมิคะว่ามีอายุอ่อนกว่าโกะระเนงะเพียง 1 ปี "Ishido Kazunari was lean and

⁴⁴ Iwao, *Biographical Dictionary of Japanese History*, p. 280.

swarthy very tough, a year younger than Toranaga.”⁴⁵ แต่ตามข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์แล้ว อิโหมะมีอายุน้อยกว่าอิเอะยะซุ ถึง 18 ปี เพราะอิเอะยะซุเกิดในปี ค.ศ.1542 ส่วนอิโหมะเกิด ค.ศ.1560⁴⁶

ในกะอิจินตัวละครที่มาจากบุคคลจริงในประวัติศาสตร์ก็จะถูกนำเสนอในลักษณะเดียวกับโชกุนคือมีการบรรยายถึงรูปลักษณ์ภายนอกของตัวละครที่มาจากบุคคลจริงในประวัติศาสตร์ ให้ภูมิหลังและบทบาทของตัวละครที่ต่างไปจากประวัติศาสตร์ ดังที่แสดงการเปรียบเทียบตัวละครในกะอิจินกับบุคคลในประวัติศาสตร์ไว้ในตาราง 3.2 จะเห็นได้ว่าผู้ประพันธ์ได้กล่าวถึงภูมิหลังและบทบาทของตัวละคร โยะมิซึ่งเป็นตัวละครสำคัญมีความใกล้เคียงกับประวัติศาสตร์มาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของชาติตระกูล หรือการได้รับเสนอให้ชิงตำแหน่งโชกุนคนที่ 14 จนเป็นเหตุให้ครอบครัวและตนเองต้องถูกกักขังในบ้าน ซึ่งตรงกับข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่กล่าวถึงโทะกุงะวะ โยะมิโนะบุว่า เป็นผู้ได้รับการเสนอชื่อในการชิงตำแหน่งโชกุนคนที่ 14 แต่อิโหมะ โยะซุเกะกลับผลักดันให้อิเอะโมะชิ เป็นโชกุนคนที่ 14 แทน แต่การสร้างให้ตัวละคร โยะมิได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้พิทักษ์โชกุนในปี ค.ศ.1600 โดยมีอายุเพียง 26 ปี “At the Emperor’s recent ‘suggestion,’ and over Anjo’s flaring opposition he (Yoshi) had just been appointed Guardian of the Heir, the boy Shogun, (...) Tall, patrician and twenty-six, with fine hands and long fingers.”⁴⁷ เมื่อนำไปเปรียบกับบุคคลในประวัติศาสตร์แล้วพบว่า อายุของตัวละครในนวนิยายมีความผิดเพี้ยนไปจากประวัติศาสตร์คือ มีอายุน้อยกว่าความเป็นจริง เพราะในประวัติศาสตร์ โยะมิโนะบุมีอายุถึง 35 ปีเมื่อได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ดูแลโชกุนเพราะเกิดในปี ค.ศ.1827⁴⁸

คลาเวลล์ยังสร้างให้ตัวละคร โยะมิพยายามเลียนแบบโชกุนโทะระนะงะคนแรกที่มีความโดดเด่นในเรื่องความอดทนอดกลั้น โดยนำหลักปฏิบัตินี้มาเป็นแนวทางของตนในการควบคุมสติและอารมณ์ของตน “‘First know the problem,’ Toranaga wrote in his Legacy, ‘then, with patience, you can find the solution.’”⁴⁹ ซึ่งการกล่าวถึงเรื่องความอดทนอดกลั้นอันเป็นประตูไปสู่ความสำเร็จของโชกุนโทะระนะงะคนแรกน่าจะเกิดจากความรู้สึกประทับใจผู้ประพันธ์ที่มีต่อโทะกุงะวะ อิเอะยะซุ

⁴⁵ Clavell, *Shogun*, p. 213.

⁴⁶ Iwao, *Biographical Dictionary of Japanese History*, p. 195.

⁴⁷ Clavell, *Gai-Jin*, p. 134

⁴⁸ Iwao, *Biographical Dictionary of Japanese History*, p. 264.

⁴⁹ Clavell, *Gai-Jin*, 148.

ตารางที่ 3.2. แสดงการเปรียบเทียบตัวละครสำคัญในกะอิจินกับบุคคลในประวัติศาสตร์

	ตัวละครในกะอิจิน	บุคคลในประวัติศาสตร์
1	โทะระนะงะ โยะฉิ	โทะกุงะวะ โยะฉิโนะบุ
*	ผู้พิทักษ์โชกุนคนที่ 14	ผู้พิทักษ์โชกุนคนที่ 14
**	อายุ 26 ปี (1862)	อายุ 35 ปี (1862)
2	โชกุนโนะบุซะคะ	โชกุนอิเอะโมะชิ
*	โชกุนคนที่ 14	โชกุนคนที่ 14
3	เจ้าหญิงยะสุ	เจ้าหญิงคะสุโนะมิมะ
*	ภรรยาโชกุนโนะบุซะคะ	ภรรยาโชกุนอิเอะโมะชิ
4	โนะริ อันโอะ	อันโด โนะบุมะซะ
*	ทะอิโรและผู้นำสภาผู้อาวุโส	ทะอิโรและผู้นำสภาผู้อาวุโส
**	ล้มป่วยจนสูญเสียชีวิต	ถูกบังคับให้ลาออกจากสภา
5	ซันอิโระ	ฉิมะสุ อิซะมิตะงุ
*	ต่อต้านรัฐบาลโชกุน	ต่อต้านรัฐบาลโชกุน
**	โคเมียวแคว้นซะทซุมะ	บิดาของโคเมียวแคว้นซะทซุมะ
6	โอะงะนะงะแห่งแคว้นโชงุ	โมริ ทะกะฉิกะแห่งแคว้นโชงุ
*	ยึดอำนาจที่ประตูพระราชวัง	ยึดอำนาจที่ประตูพระราชวัง
7	วิลเลียม ไอลสเบอร์รี่	รูเธอร์ฟอร์ด อัลคอค
*	รัฐมนตรีอังกฤษประจำญี่ปุ่น	รัฐมนตรีอังกฤษประจำญี่ปุ่น
**	1862 ประจำญี่ปุ่น	1862 เดินทางกลับอังกฤษชั่วคราว
8	ฟิลิป ไทเลอร์	เออร์เนสต์ ซาตาว์
*	ล่ามฝึกหัด มาญี่ปุ่น 1862	ล่ามฝึกหัด มาญี่ปุ่น 1862
**	ร่วมในเหตุการณ์สังหารพ่อค้าอังกฤษ	ไม่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์สังหารพ่อค้า
9	จอร์จ เบบคอต	วิลเลียม วิลลิส
*	นายแพทย์ประจำสถานทูตอังกฤษ	นายแพทย์ประจำสถานทูตอังกฤษ

* สิ่งที่ตัวละครเหมือนบุคคลจริงในประวัติศาสตร์

** สิ่งที่ตัวละครต่างจากบุคคลจริงในประวัติศาสตร์

ซึ่งเคยได้กล่าวถึงใน *โชกุนว่า* ความอดทนเป็นคุณสมบัติเด่นของโชกุนโทระนะเงะ หรืออิเอะยะซุนั้นเอง ทำให้คลาเวสต์สร้างตัวละคร โยะมิที่สืบเชื้อสายลงมาดำเนินรอยตามบรรพบุรุษของตน ซึ่งข้อมูลที่กล่าวไว้ในนวนิยายคงไม่ได้มาจากการศึกษาประวัติศาสตร์ หากแต่เป็นความประสงค์ของผู้ประพันธ์ที่สร้างให้ตัวละครมีลักษณะเช่นนี้ แต่การเสนอบทบาทบางประการของตัวละคร โยะมิจึงมีความแตกต่างจากประวัติศาสตร์อย่างชัดเจน ดังที่ปรากฏในฉากที่ โยะมิทำการติดต่อกับไคเมียวโอะงะมะแห่งแคว้นโชมูเพื่อขอมีส่วนในการควบคุมประตู่วังขณะที่โชกุนเดินทางมาเผ่าจักรพรรดิที่เกียวโต โดยมีข้อแลกเปลี่ยนคือ โยะมิจะสนับสนุนให้ไคเมียวโอะงะมะเป็นสมาชิกสภาผู้อาวุโส

“We make a secret agreement from today to join forces and influence and formulate plans: first to smash the shishi, second to neutralize Anjo and Sanjiro of Satsuma, third a surprise attack on Tosa being a priority. The moment Anjo is dead or resigns, I will propose you as Elder in his place and guarantee your appointment...”⁵⁰

จนเมื่อเกิดเหตุการณ์การโจมตีเมืองคะงะโงะมิยะของแคว้นซะทซุมะทำให้ทหารโชมูยิ่งรวบอำนาจที่ประตู่พระราชวัง จนเป็นเหตุให้ไคเมียวแคว้นต่างๆร่วมมือกับรัฐบาลโชกุนต่อต้านกองกำลังของแคว้นโชมูจนถอยหนีออกไป ทำให้โยะมิเป็นผู้ควบคุมประตู่วังเพียงผู้เดียว ซึ่งเป็นการให้รายละเอียดที่ขัดแย้งกับประวัติศาสตร์ที่กล่าวไว้ในปี ค.ศ.1864 กองกำลังของแคว้นโชมูได้เข้าล้อมพระราชวังของจักรพรรดิและเกิดปะทะกับยามรักษาการประตู่พระราชวัง โยะมิโนะบุจึงแสดงตนเป็นผู้บัญชาเหล่ายามรักษาการในการขับไล่ผู้รุกรานจากโชมู⁵¹

นอกจากนี้มีการกำหนดให้ตัวละคร โยะมิเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาเป็นอย่างดีจากครูชาวต่างประเทศและมีความสามารถในการต่อสู้ ได้กลายเป็นภาพเปรียบเทียบกับตัวละครโชกุนโนะบุชะคะที่มีลักษณะขี้โรค ไม่กล้าหาญและเชื่อฟังเจ้าหญิงยะสุผู้เป็นภรรยา ซึ่งในประวัติศาสตร์ไม่ได้ระบุถึงลักษณะที่อมโรคของโชกุนอิเอะโมะชิ(โนะบุชะคะ)แต่อย่างใด อาจเป็นได้ว่าผู้ประพันธ์ได้ตีความประวัติศาสตร์ที่กล่าวว่า ในปี ค.ศ.1866 โชกุนอิเอะโมะชิได้นำทัพเพื่อไปกำราบแคว้นโชมูที่สนับสนุนราชสำนักและทำการขับไล่ต่างชาติอย่างรุนแรง แต่ทว่าต้องมาเจ็บป่วยจนเสียชีวิตที่ปราสาท

⁵⁰ Ibid., p. 765.

⁵¹ Iwao, *Biographical Dictionary of Japanese History*, p. 264.

โอซากาในขณะที่มีอายุได้ 20 ปี⁵² ผู้ประพันธ์อาจนำข้อมูลนี้มาสร้างลักษณะตัวละคร โชนุน โนะบุชะคะ ให้เป็นคนที่มีความสุขไม่แข็งแรง

การเปลี่ยนแปลงบทบาทของตัวละครที่มาจากบุคคลในประวัติศาสตร์ให้ต่างไปจากข้อเท็จจริงก็ปรากฏเด่นชัดในตัวละครหลายตัว เช่น ตัวละครซันจิโระซึ่งผู้ประพันธ์กำหนดให้เป็นโคเมียว แคว้นชะทซุมะ ทั้งที่ตามข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ มิเมะสุ อิซะมิมัทซุ (ซันจิโระ) เป็นบิดาของโคเมียว แคว้นชะทซุมะ หรือตัวละครโนะริ อันโจะที่มีบทบาทเป็นผู้นำสภาผู้อาวุโสได้ล้มป่วยลง จนไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ จึงเป็นโอกาสให้โยะมิเข้ามามีอำนาจในการตัดสินใจปัญหาได้มากขึ้น เป็นสิ่งที่คิดเพี้ยนไปจากประวัติศาสตร์ที่กล่าวว่า ผู้นำสภาอาวุโสคือ อันโค โนะบุชะคะถูกบีบบังคับให้ลาออกออกจากตำแหน่ง⁵³ หรือการกำหนดบทบาทของตัวละครไทเรอร์ให้เป็นหนึ่งในผู้ประสพกับเหตุการณ์การสังหารพ่อค้าอังกฤษ อีกทั้งยังสร้างให้ตัวละครนี้ได้ช่วยเหลือตัวละครอิระงะหลบหนีไปอังกฤษ ซึ่งไม่ตรงกับความจริงในประวัติศาสตร์ที่กล่าวเพียงว่าเออร์เนสต์ ซาเคาว์ (ไทเรอร์) มีความเห็นอกเห็นใจกลุ่มผู้นำที่ต่อต้านรัฐบาลโชนุนและต้องการขับไล่ต่างชาติ เช่น อิโตะ อิโระบุมิ อิโนะอุเอะ คะโอะรุ ซึ่งช่วงเวลานั้นสังคมระบบศักดินาของญี่ปุ่นกำลังถูกสั่นล้างและเปลี่ยนแปลงการปกครองใหม่⁵⁴ แต่ซาเคาว์ไม่ได้ช่วยเหลือใครหลบหนีไปอังกฤษ อาจเป็นได้ว่าคลาเวลล์ได้นำข้อมูลประวัติศาสตร์นี้มาผสมกับจินตนาการของตนในการสร้างบทบาทของตัวละครไทเรอร์

การให้ภูมิหลังตัวละครบางตัวซึ่งสันนิษฐานว่าน่าจะมาจากการแต่งขึ้นของผู้ประพันธ์ เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่เห็นได้ใน*กะอิจิน*เช่นกัน เช่น โนะริ อันโจะที่เกลียดแผ่นดินไหวเพราะเคยประสบเหตุและเห็นบิดาของตนโดนไฟคลอกตายต่อหน้า

“...Anjo's fury spilled out, whipped by his fear and loathing of earthquakes. He had been in a bad one as a child, his father becoming a torch, his mother and two brothers cinders before his eyes. Ever since, with even the slightest quake, he relived the day and smelled their burning flesh and heard their screams.”⁵⁵

⁵² Ibid., p. 259.

⁵³ Ibid., p. 165.

⁵⁴ *Encyclopedia of Japan*, vol. 7, p. 29.

⁵⁵ Clavell, *Gai-Jin*, p. 137.

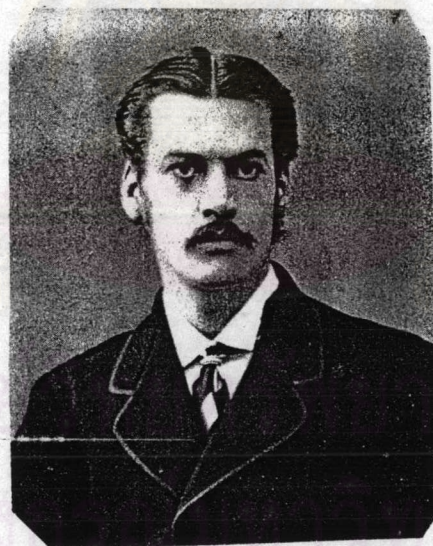
หรือเซอร์วิลเลียมที่มีบิดาเป็นสมาชิกรัฐสภาอังกฤษที่สนใจในการทำธุรกิจ และมีมารดาเป็นชาวรัสเซีย
 “My father died when I was young--he was a Member of Parliament, with business interest in
 Sunderland and London, and dealt in the Baltic trade and Russian furs. My mother was Russian
 so I grew up bi-lingual...”⁵⁶ ซึ่งในประวัติศาสตร์มักไม่ระบุถึงรายละเอียดเหล่านี้แต่จะกล่าวถึงบทบาท
 สำคัญของบุคคลเหล่านั้นเสียมากกว่า จึงเป็นการเปิดช่องว่างให้ผู้ประพันธ์นำมาสร้างเป็นตัวละคร
 ตามจินตนาการของตน รวมไปถึงการบรรยายรูปลักษณะของตัวละครต่างๆ ที่คลาเวลล์มักให้ภาพรูปร่าง
 หน้าตาของตัวละครพอสมควร เช่น ตัวละครซันจิโรมีหน้าตาที่คุ้นเคยและไว้หนวดเครา หรือตัวละคร
 โอะงะมะ ไคเมียวเควัน โชนูมิรูปร่างเตี้ย มีหนวดเคราคดกดำ หรือการแต่งกายตามประเพณีนิยมของตัว
 ละครเจ้าหญิงยะสุซึ่งเป็นสตรีชนชั้นสูง หรือตัวละครโยะมิที่มีหน้าตาดีและมีมือที่สวยงาม ซึ่งการ
 บรรยายรูปลักษณะของตัวละครที่มาจากบุคคลในประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่ผู้ประพันธ์สามารถศึกษาได้
 จากภาพถ่ายหรือภาพถ่ายโบราณที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เช่น ภาพของโทะกุงะวะ โยะมิโนะ
 ฟู (โยะมิ) หรือเออร์เนสต์ ซาแคว์ (ไทเรอร์) ดังในรูปที่ 3.2 และ 3.3

มีข้อสังเกตที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ ใน*กะอิจิน* ผู้ประพันธ์ได้นำบทบาทของ
 บุคคลจริงในประวัติศาสตร์ซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในนวนิยายมาสร้างเป็นตัวละคร
 เช่น ตัวละครเซอร์วิลเลียม รัฐมนตรีอังกฤษ ซึ่งตามข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ไม่ได้มีบทบาทใน
 กรณีการสังหารพ่อค้าอังกฤษ หรือเซอร์คาร์ค รัฐมนตรีฝรั่งเศส ซึ่งพยายามส่งเสริมฝรั่งเศสให้เข้ามา
 มีบทบาทในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งบทบาทของตัวละครทั้งสองไม่ตรงกับข้อมูลประวัติศาสตร์ดังที่แสดง
 การเปรียบเทียบตัวละครกับบุคคลในประวัติศาสตร์ไว้ในบทที่ 1 นอกจากนี้คลาเวลล์ยังได้นำลักษณะ
 หรือบทบาทที่โดดเด่นของบุคคลจริงในประวัติศาสตร์มาเป็นต้นเค้าในการสร้างตัวละคร เช่น อิระงะ
 มิชะโมะโตะ โอะริและโอะริน แต่ตัวละครบางตัวจะถูกเปลี่ยนแปลงจนแทบไม่เหลือเค้าเดิม ดังจะ
 เห็นได้ในตัวละครองเมติกซึ่งเป็นตัวละครสำคัญตัวหนึ่งในนวนิยาย เมื่อเทียบบทบาทของตัวละคร
 องเมติกกับบุคคลในประวัติศาสตร์จะพบว่ามีความแตกต่างอย่างชัดเจน เพราะในประวัติศาสตร์เพียง
 ระบุว่ามิสุภาพสตรีซึ่งเดินทางมาจากฮ่องกงและเป็นหนึ่งที่อยู่ร่วมอยู่ในเหตุการณ์การสังหารพ่อค้าอังกฤษ
 และหนีไปแจ้งแก่เจ้าหน้าที่ให้มาช่วยเหลือ แต่ไม่ได้กล่าวถึงความเป็นมาของสตรีนางนั้นอย่างละเอียด
 ดังเช่นในนวนิยาย ซึ่งคลาเวลล์เพียงแต่นำข้อมูลที่มีอยู่ขึ้นมาเป็นต้นแบบในการสร้างตัวละครให้
 เป็นผู้ที่อยู่ร่วมในเหตุการณ์ด้วย แต่ทว่าการกำหนดคณูมิหลังและรูปลักษณะน่าจะเกิดจากจินตนาการของ

⁵⁶ Ibid., p. 165.

รูปที่ 3.2 ภาพถ่ายของโทะกุงะวะ โยะมิโนะบุ ผู้พิทักษ์โชกุนคนที่ 14 ซึ่งภายหลังได้เป็น
โชกุนคนที่ 15

รูปที่ 3.3 ภาพถ่ายของเอร์เนสต์ ซาเดวาร์ ซึ่งมีบทบาทเดียวกับตัวละครไทเรอร์ในกะอิจิน

ผู้ประพันธ์เองคงที่ได้บรรยายว่าตัวละครองเมติกเป็นสาวสวยชาวฝรั่งเศสที่มีเสน่ห์และดูไร้เดียงสา จนทำให้มัลคอมเกิดหลงรักเมื่อแรกพบในฮ่องกง

“As Angelique came alongside, Struan's eyes crinkled in a smile. He had been openly in love with her from the first moment he had seen her four months ago in Hong kong, the first day she arrived--to take the island by storm. Fair hair, perfect skin, deep blue eyes with a pleasing upturned nose in an oval face that was in no way pretty but possessed a strange, breathtaking attractiveness, very Parisian, her innocence and youth overlaid with a perceptible, constant, though unconscious sensuality that begged to be assuaged.”⁵⁷

นอกจากผู้ประพันธ์จะสร้างลักษณะภายนอกของตัวละครองเมติกอย่างละเอียดเช่นนี้แล้ว ยังสร้างให้ตัวละครมีพ่อและลุงที่มีหนี้สินพันตัว จนถูกมารดาของมัลคอมขัดขวางการแต่งงานกัน และยังถูกมาตรการชาวเซ็กซ์ชุมชนจีนจนตั้งครรภ์ ต้องไปขอความช่วยเหลือจากองเคอร์

การให้รายละเอียดกับตัวละครที่มีต้นเค้ามาจากบุคคลในประวัติศาสตร์ดังที่ได้กล่าวมานี้ ไม่ปรากฏเป็นจริงในประวัติศาสตร์แต่อย่างใด

อาจกล่าวได้ว่าการบอกเล่าถึงอุปนิสัยและการกระทำของตัวละครที่มาจากบุคคลจริงในประวัติศาสตร์น่าจะมีส่วนที่มาจากจินตนาการและการตีความประวัติศาสตร์ของผู้ประพันธ์มากกว่ามาจากข้อมูลประวัติศาสตร์โดยตรง ซึ่งไม่สามารถบอกเล่ารายละเอียดได้สมจริงสมจังเหมือนกันวนิยาย ส่วนการบรรยายถึงลักษณะหรือรูปร่างหน้าตาของบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นเป็นสิ่งที่สามารถบอกเล่าได้จากหลักฐานประเภทภาพถ่ายของบุคคลเหล่านี้ที่ปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน จึงไม่เป็นเรื่องยากที่ผู้ประพันธ์จะบรรยายถึงรูปลักษณ์ภายนอกของบุคคลเหล่านี้อย่างละเอียด แต่สำหรับการบรรยายรูปลักษณ์ของตัวละครบางตัวอาจเป็นได้ว่าผู้ประพันธ์ได้กำหนดขึ้นมาโดยใช้จินตนาการของตน เหตุที่ผู้ประพันธ์ได้กำหนดรูปร่างหน้าตาของตัวละครต่างๆ เนื่องมาจากการเขียนนวนิยายของคลาเวิลต์มีลักษณะแบบเคียวกับการเขียนบทภาพยนตร์คือมีการสร้างภาพของเหตุการณ์และกำหนดบุคลิกลักษณะของตัวละครไว้อย่างแจ่มชัด

⁵⁷ Ibid., p. 31.

การเปลี่ยนแปลงชื่อตัวละครที่มาจากบุคคลในประวัติศาสตร์ยังเป็นประเด็นที่พบเห็นในนวนิยายเรื่อง*กะอิจิน* แต่ทว่าผู้ประพันธ์ได้คงชื่อที่ถูกต้องของจักรพรรดิญี่ปุ่นและกษัตริย์ต่างๆตรงตามประวัติศาสตร์ เช่น จักรพรรดินินโกะ จักรพรรดิโคเมะอิ ซึ่งได้กล่าวไว้ในบทนำของนวนิยาย “Kings and queens and emperors are correctly named, as are a few generals and other exalted persons.”⁵⁸ ซึ่งต่างไปจาก*โชกุน*ที่ได้เปลี่ยนชื่อของบุคคลในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นทั้งหมด แม้แต่พระนามของจักรพรรดิญี่ปุ่น ซึ่งใช้ชื่อเรียกว่าจักรพรรดิโกะนิโจะ ซึ่งในประวัติศาสตร์คือ จักรพรรดิโยโกะซะอิ

3.3.2 การสร้างตัวละครสมมติ

ส่วนกลุ่มตัวละครที่ผู้ประพันธ์สร้างขึ้นมาก็คงจัดว่าเป็นกลุ่มตัวละครที่มีบทบาทสำคัญในนวนิยายเช่นกัน เพราะจะมีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มตัวละครที่มาจากบุคคลจริงในประวัติศาสตร์ แต่จะเป็นในลักษณะที่ช่วยเพิ่มสีสันและความสนุกสนานให้กับนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ทั้งสองเรื่อง โดยมีการนำเสนอแบบเดียวกับตัวละครกลุ่มแรก คือ มีการบรรยายรูปร่างหน้าตาและให้ภูมิหลังของตัวละคร เช่น ใน*โชกุน* ผู้ประพันธ์ได้สร้างให้ตัวละครยะบุและโอะมิ ซึ่งมีบทบาทเป็นบริวารของโทะระนะงะแต่ทั้งสองมีความแค้นต่อกันทั้งที่เป็นญาติกัน เพราะยะบุผู้เป็นลุงได้แย่งชิงอำนาจจากบิดาของโอะมิอย่างไม่ชอบธรรมจนทำให้ครอบครัวของโอะมิเกิดความระส่ำระสาย หรือการให้ภูมิหลังของตัวละครโรคิเกซซึ่งมีบทบาทเป็นเพื่อนของเบลครอร์น่าว่า เป็นนักเดินเรือชาวโปรตุเกสที่น่าเรือสินค้าเดินทางไปมาระหว่างมาเก๊ากับโปรตุเกส และมีภรรยาเป็นชาวญี่ปุ่น หรือการสร้างตัวละครสะตะกิให้เป็นน้องชายต่างบิดาของโทะระนะงะ ผู้ประพันธ์ก็ให้รายละเอียดของตัวละครไว้มากพอควร โดยกำหนดให้สะตะกิมีอายุอ่อนกว่าถึง 5 ปี และมีรูปร่างสูง มีหนวดเคราคดก

“Saigawa Zataki, Lord of Shinano, was taller than Toranaga, and younger by five years, with the same breadth of shoulders and prominent nose. But his stomach was flat, the stubble of his beard black and heavy, his eyes mere slits in his face. Though there seemed to be an uncanny resemblance between the half brothers when they were apart, now that they were together they were quite dissimilar. Zataki's kimono was rich, his armor glittering and ceremonial, his swords well used.”⁵⁹

⁵⁸ Clavell, *Gai-jin*, p. 8.

⁵⁹ Clavell, *Shogun*, p. 733.

ดังที่ได้กล่าวในตอนต้นของบทนี้ว่านวนิยายเรื่องกะอิจินสามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือส่วนที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นและส่วนที่เกี่ยวกับนวนิยายเรื่อง *ไทป็น* จึงทำให้กลุ่มตัวละคร สมมติที่สร้างขึ้นจากนวนิยายเรื่อง *ไทป็น* มีบทบาทสำคัญในนวนิยายเช่นกัน หากแต่บทบาทในนวนิยาย ไม่ปรากฏเป็นจริงในประวัติศาสตร์ ดังที่ผู้ประพันธ์ได้สร้างให้มีการแข่งขันทางการค้าระหว่างตระกูล สตรวนกับบรอกส์ในญี่ปุ่นเป็นเหตุการณ์ที่สืบต่อมาจากนวนิยายเรื่อง *ไทป็น* หรือเหตุการณ์ของตัวละครมัลคอม สตรวนซึ่งนับเป็นตัวละครสำคัญตัวหนึ่งของผู้ประพันธ์ได้บรรยายภาพของมัลคอมว่าเป็น ชายหนุ่มรูปงาม มีตาสีฟ้าอ่อน ผมยาวสีน้ำตาลแดงถักเป็นเปีย “Struan was the tallest and strongest of the three. Pale blue eyes, long reddy-brown hair tied in a queue, and old for his twenty years.”⁶⁰ ในนวนิยายมัลคอมมักขัดแย้งกับแม่ของตนที่คอยขัดขวางการแต่งงานของตนกับองเมติก ผู้ประพันธ์ยังได้สร้างให้ตัวละครมัลคอมเข้ามาเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นคือ เป็นผู้ที่ถูกชาว ชะทงุมะทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บสาหัสและเสียชีวิตในเวลาต่อมา ซึ่งในประวัติศาสตร์ไม่ปรากฏว่ามีผู้ ที่เป็นบุตรชายของพ่อค้าฮองกงรวมอยู่ในเหตุการณ์ครั้งนั้นดังที่ได้อธิบายไว้ในตอนต้นของบทนี้ ส่วนตัวละครที่มีบทบาทรองลงมา เช่น ตัวละครหมอโฮแอกที่มีบทบาทเป็นหมอประจำตระกูลสตรวน ผู้ประพันธ์ก็ให้ภูมิหลังหรือความเป็นมาของตัวละครเช่นกัน “...., he (Babcott) had married an Indian girl, against convention and the open advice of his superiors and had consequently been dismissed and sent home in disgrace. They had had a daughter and a son and then she had died---...”⁶¹

นอกจากนี้คลาเวลล์ยังให้รายละเอียดของตัวละครสมมติที่เป็นฝ่ายชาวญี่ปุ่น เช่น กะทงุมะตะที่มีบทบาทเป็นที่ปรึกษาคนสนิทของ โคเมียวแคว้นชะทงุมะและเป็นอาจารย์สอนศิลปะ การต่อสู้ให้กับพวกมิชิ “He (Katsumata) was a thin, steel-hardman, a master swordsman and the most famous of all Sensei--teachers--of martial arts in Satsuma province.”⁶² หรือองเคร ปงแขง สายลับของรัฐมนตรีฝรั่งเศสที่ชอบวางแผนหลอกผู้อื่น จึงมีลักษณะเป็นคนที่ไม่ค่อยจริงจังกับใคร

จะสังเกตได้ว่าการสร้างตัวละครสมมติของผู้ประพันธ์จะมีการบรรยายถึงลักษณะภายนอกและความเป็นมาของตัวละครเช่นเดียวกับตัวละครที่มาจากบุคคลจริงในประวัติศาสตร์ และที่

⁶⁰ Clavell, *Gai-Jin*, p. 23.

⁶¹ Ibid., p. 362.

⁶² Ibid., p. 57.

สำคัญคือ กำหนดให้ตัวละครเหล่านี้เข้ามาเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ ดังที่ผู้ประพันธ์ได้นำตัวละครที่มาจากนวนิยายเรื่อง *ไทป็น* เข้ามาแสดงบทบาทให้เป็นส่วนหนึ่งในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นใน *กะอิจิน* หรือการสร้างตัวละครสะตะกิให้เป็นน้องชายต่างบิดาของโทะระนะงะใน *โชกุน* เป็นต้น

การสร้างให้ตัวละครสมมติเข้ามามีบทบาทและมีความสัมพันธ์กับตัวละครที่มาจากบุคคลในประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นอย่างแจ่มชัดว่า นวนิยายทั้งสองเรื่องน่าจะเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นโดยนำเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์มาเป็นเค้าโครง แต่ทว่าได้เปลี่ยนแปลงหรือดัดแปลงเนื้อหาของประวัติศาสตร์ให้แตกต่างไปจากข้อเท็จจริงที่เป็นอยู่

3.4 การนำเสนอฉากในนวนิยาย

ฉากที่ปรากฏในนวนิยายทั้งสองเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นฉากในประวัติศาสตร์และฉากที่ไม่ได้มีเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์เกิดขึ้นจริง ล้วนจัดเป็นฉากที่มีความสำคัญต่อการดำเนินเรื่องของนวนิยายแทบทั้งสิ้น ฉากในประเภทแรกจะเป็นสถานที่จริงในประวัติศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นปราสาทโอซากา ปราสาทยะโคะ เป็นต้น ซึ่งผู้ประพันธ์ได้บรรยายลักษณะทั้งภายนอกและภายในของปราสาทอย่างละเอียด เช่น ใน *โชกุน* ผู้ประพันธ์ได้บรรยายถึงความยิ่งใหญ่และความแข็งแรงของปราสาทโอซากาโดยผ่านสายตาของตัวละครแบลคธอร์นซึ่งเป็นชาวตะวันตกเช่นเดียวกับผู้ประพันธ์ ดังนั้นความรู้สึกที่แสดงออกมาของตัวละครนี้ จึงอาจเป็นเสมือนการถ่ายทอดความคิดเห็นหรือความประทับใจของผู้ประพันธ์ที่มีต่อสถานที่แห่งนั้นด้วย

“Blackthorne smiled back, unguarded, and then he was on deck and his mind whirled from the impact of Osaka its immensity, the teaming anthills of people, and the enormous castle that dominated the city. From within the castle's vastness came the soaring beauty of the donjon--the central keep--seven or eight stories high, pointed gables with curved roofs at each level, the tiles all gilded and the walls blue.”⁶³

ผู้ประพันธ์ยังได้พรรณนาถึงการตกแต่งภายในปราสาทที่คู่อลังการและเป็นທີ່เก็บทรัพย์สมบัติที่มีค่าของแผ่นดิน ไม่ว่าจะเป็นเงินทอง เครื่องถ้วยชาม ผ้าไหมและอาวุธหลากหลายชนิด

⁶³ Clavell, *Shogun*, pp. 193-94.

“Within a few hundred paces was the castle donjon, the keep. It towered seven stories, protected by a further multiplicity of walls and doors and fortifications. On the fourth story were seven rooms with iron doors. Each was crammed with gold bullion and chests of golden coins. In the story above were the rooms of silver, bursting with ingots and chests of coins. And in the one above that were the rare silks and potteries and swords and armor --the treasure of the Empire.”⁶⁴

การบรรยายถึงสถานที่จริงในประวัติศาสตร์ได้อย่างละเอียดน่าจะเป็นสิ่งที่คลาเวสต์ได้เคยไปพบเห็นสถานที่จริงเมื่อครั้งเดินทางไปทัศนศึกษาที่ญี่ปุ่นถึงหลายครั้ง ซึ่งปัจจุบันสถานที่เหล่านี้ได้กลายเป็นโบราณสถานและสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศญี่ปุ่นและผู้ประพันธ์คงได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมถึงประวัติความเป็นมาและความสำคัญของสถานที่ต่างๆก่อนการเขียนเป็นนวนิยาย ซึ่งจะเห็นได้ว่าการกล่าวถึงความเป็นมาของสถานที่ที่มีอยู่จริงในนวนิยายมักถูกต้องตรงกับประวัติศาสตร์ เช่น ปราสาทโอซากาสร้างขึ้นโดยนกะมูระ (อิเคะโยะมิ) ในปี ค.ศ. 1583 หรือเดิมเมืองยะโคะ (อะโคะ) ก่อนการสร้างปราสาทยะโคะให้เป็นเมืองหลวงของโทะระนะงะ (อิเอะยะซุ) เป็นเพียงหมู่บ้านชาวประมง หรือคณะมิชชันนารีเยซูอิตทำการสอนศาสนาคริสต์แต่บนเกาะคิวชูเป็นส่วนใหญ่เป็นคัน หากแต่ผู้ประพันธ์มักเปลี่ยนแปลงหรือสร้างสถานการณ์ที่ไม่ปรากฏในบันทึกประวัติศาสตร์ให้เกิดขึ้นในสถานที่ในประวัติศาสตร์เหล่านี้

อย่างไรก็ตามการจะบรรยายสถานที่แห่งนั้นให้เหมือนจริงราวกับว่าอยู่ในช่วงเวลาแห่งประวัติศาสตร์ คงเป็นเรื่องยากสำหรับผู้ประพันธ์ หรือแม้แต่นักประวัติศาสตร์เอง เนื่องจากเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์เช่นใน *ไซกุน* เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นศตวรรษที่ 17 แต่นวนิยายถูกแต่งขึ้นในศตวรรษที่ 20 ช่วงเวลาที่ผ่านมากกว่าสองศตวรรษครึ่ง อาคารสถานที่ในประวัติศาสตร์เหล่านั้นย่อมต้องมีทรุดโทรมหรือได้รับความเสียหายจากพิบัติภัยต่างๆ ทำให้มีการบูรณะหรือซ่อมแซมบ้างไม่มากก็น้อย ซึ่งอาจทำให้รายละเอียดที่มีอยู่เดิมมีการเปลี่ยนแปลงไป

เหตุการณ์สำคัญๆใน *ไซกุน* บางเหตุการณ์มักเกิดขึ้นในปราสาทโอซากา แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจะตรงกับประวัติศาสตร์ เช่น เหตุการณ์ที่โทะระนะงะต้องหลบหนีออกจากปราสาทโอซากา หรือเหตุการณ์ที่นินจาหลบเข้าถ้ำพาดัมะริโกะ เป็นต้น เหตุการณ์เหล่านี้ไม่

⁶⁴ Ibid., p. 332.

ได้เกิดขึ้นจริงในประวัติศาสตร์แต่ได้สร้างขึ้นจากจินตนาการของผู้ประพันธ์ เพียงแต่มีการใช้สถานที่จริงในประวัติศาสตร์ คือ ปราสาทโอซากาซึ่งนำมาเป็นฉากให้เหตุการณ์ดังที่กล่าวมานี้ได้ดำเนินอย่างกลมกลืนกับประวัติศาสตร์ ถ้าหากผู้ประพันธ์สมมติสถานที่ที่ไม่มีอยู่จริงในประวัติศาสตร์มาเป็นฉากของเหตุการณ์เหล่านี้ อาจจะทำให้นวนิยายขาดความสมจริงสมจังและดูเพื่อฝันมากกว่าการสร้างเหตุการณ์สมมติในสถานที่จริงเป็นแน่

นอกจากการบรรยายถึงลักษณะภายนอกและภายในของสถานที่ต่างๆแล้ว ผู้ประพันธ์ยังได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมและสภาพภูมิอากาศของประเทศญี่ปุ่นที่มีลักษณะร้อนชื้น เช่น อากาศในเมืองเยโคะที่ชื้นแฉะและมียุงชุกชุมในฤดูร้อน “(...) it will be humid, Anjin-san. Summer is not a good time.’ (...) ‘My master says to tell you that Yedo is marshy. The mosquitoes are bad in summer, but spring and autumn are beautiful--yes, truly the birth and the dying seasons of the year are beautiful.”⁶⁵ ซึ่งการให้ภาพของอากาศที่ร้อนชื้นในเยโคะน่าจะมาจากประสบการณ์ของผู้ประพันธ์เอง นอกจากนี้ผู้ประพันธ์มักกล่าวถึงเกาะญี่ปุ่นว่ามีแผ่นดินไหวและพายุไต้มกระหน่ำอย่างรุนแรง ข้อมูลนี้นับว่าเป็นข้อเท็จจริงทั่วไปที่พบเห็นอย่างสม่ำเสมอในปัจจุบัน ซึ่งผู้ประพันธ์มักบรรยายภาพความเสียหายที่มีต่อชีวิตและบ้านเรือนจากเหตุการณ์แผ่นดินไหวที่มักจะเกิดเพลิงไหม้ตามมา แม้ไม่สามารถยืนยันได้ว่าผู้ประพันธ์อาจเคยประสบเหตุนี้ด้วยตนเอง แต่ผู้ประพันธ์ก็น่าจะทำการศึกษาดังสภาพบ้านเรือนหลังเหตุแผ่นดินไหวได้อย่างไม่ยากเย็นนัก ดังเช่นในฉากที่เบลคธอร์นได้ช่วยชีวิตโทะระนะงะจากแผ่นดินไหว ผู้ประพันธ์ได้บรรยายภาพของเหตุการณ์ได้คือพอสมควร

“Then again the earth cried out. The second quake began. It was more violent. Then the earth ripped open at the far end of the plateau. This gaping fissure rushed toward them at an incredible speed, passed five paces away, and tore onward. His disbelieving eyes saw Toranaga and Mariko teetering on the brink of the cleft where there should have been solid ground. As though in a nightmare he saw Toranaga, nearest to the maw, begin to topple into it. (...), the earth trembling like a leaf in the wind.”⁶⁶

ในกะอิจินเหตุการณ์ส่วนใหญ่ในนวนิยายมักเกิดขึ้นในเมือง โยะโกะฮะมะะและเยโคะ

⁶⁵ Ibid., p. 458.

⁶⁶ Ibid., pp. 645-46.

ซึ่งสถานที่เหล่านี้ล้วนเป็นสถานที่จริงในประวัติศาสตร์ โยะโกะซะมะเป็นที่ตั้งของสถานทูตต่างชาติต่างๆและยังมักมีการลอบสังหารชาวต่างชาติอยู่เสมอซึ่งกล่าวไว้ในนวนิยาย “...five men murdered on the streets of Yokohama in their first year. The next year two Russians, an officer and a sailor man-of-war, hacked to death, again in Yokohama. A few months later two Dutch merchants...”⁶⁷ ผู้ประพันธ์ได้ยังกล่าวว่ามี โยะโกะซะมะคลับเป็นสถานที่นัดพบของชาวต่างชาติในเมืองนี้ ดังในฉากที่ เซอร์วิลเลียมได้เรียกประชุมชาติต่างๆที่บาร์เหล่านี้ใน โยะโกะซะมะคลับ เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาการสังหารพ่อค้าอังกฤษ ซึ่งสถานที่แห่งนี้ก็เป็นสถานที่ที่มีอยู่จริงดังที่กล่าวไว้ในหนังสือของซาเตว⁶⁸ หรือในการบรรยายถึงสถานทูตอังกฤษในเมืองยะโกะที่ถูกรื้อร้างไป เพราะเคยมีการสังหารยามของสถานทูต จนทำให้เจ้าหน้าที่ในสถานทูตเกิดความกลัวต้องโยกย้ายไปอยู่ที่ โยะโกะซะมะแทน ผู้ประพันธ์ให้ภาพของตัวอาคารสถานทูตอังกฤษว่าสูง 2 ชั้นและสร้างตามแบบอังกฤษ กำแพงก่อด้วยอิฐแต่ฐานอาคารทำด้วยไม้เช่นเดียวกับบ้านญี่ปุ่น ทั้งนี้เพื่อสะดวกในการซ่อมแซมเมื่อเวลาเกิดแผ่นดินไหว

“... It was a two-story, still uncompleted structure of British style and design inside a high fence and gates (...)--constructing foundations and the like which Japanese houses did not normally possess, being of wood, deliberately light and easy to erect and repair because of earthquakes and raised off the ground...”⁶⁹

ซึ่งการบรรยายภาพสถานทูตอังกฤษในยะโกะที่ปรากฏในนวนิยายน่าจะเป็นสิ่งที่ผู้ประพันธ์ได้ศึกษาจากหนังสือของซาเตวเช่นกัน⁷⁰ และอาจนำไปประกอบกับภาพพิมพ์อุกิโยะ-เอะที่เป็นหลักฐานทาง

⁶⁷ Clavell, *Gai-Jin*, p. 35.

⁶⁸ “... that no member of either legation or consulate of their country was allowed admittance into Yokohama Club, composed chiefly of British merchants;...” (Satow, *A Diplomat in Japan*, p. 27.)

⁶⁹ Clavell, *Gai-Jin*, p. 35.

⁷⁰ “The British minister's residence, a large two-storied house, (...) Magnificent timbers had been employed in its construction, and the rooms were of palatial dimensions. The floors were lacquered, and the walls covered with a tastefully designed Japanese paper...” (Satow, *A Diplomat in Japan*, p. 65.)

ประวัติศาสตร์ประเภทหนึ่ง ส่วนการอ้างถึงสาเหตุที่สถานทูตอังกฤษต้องถูกทิ้งร้างในนวนิยายเป็นสิ่งที่ตรงกับข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ที่กล่าวว่า ในปี ค.ศ. 1861 สถานทูตอังกฤษถูกโจมตีทำให้เจ้าหน้าที่ได้รับบาดเจ็บและมีการสังหารยามเฝ้าประตู เป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่ของสถานทูตต้องโยกย้ายไปโยะโกะซะมะ เพราะมีการคุ้มกันแน่นหนาจากรัฐบาลญี่ปุ่นและวางเวรยามไว้ที่ทางเข้าสู่เมือง อีกทั้งยังมีเรือรบต่างชาติจอดอยู่ที่ท่าเรือ โยะโกะซะมะจึงทำให้มีความมั่นใจในเรื่องความปลอดภัย⁷¹ แต่กระนั้นผู้ประพันธ์ได้สร้างเหตุการณ์ที่ไม่ได้เกิดขึ้นจริงในประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะฉากโยะมิวะระ ในโยะโกะซะมะที่มักมีเหตุการณ์สำคัญๆ ในนวนิยายเกิดขึ้น เช่น เป็นที่หลบซ่อนและพบปะของกลุ่มฉัมิและมีเหตุการณ์การเผาสถานที่บนเทิงแห่งนี้ จนเป็นเหตุให้ตัวละครฮิระงะต้องหลบหนีไปอังกฤษ

“The Yoshiwara no longer existed, nor the village, most of Drunk Town, over half the Settlement including stables. (...) No confirmed reason for the catastrophe yet.. Many shouted arson by Japanese, but though destruction of the Yoshiwara and village would concern none of them to gain their ends.”⁷²

อาจเป็นไปได้ว่าผู้ประพันธ์ได้ศึกษาเรื่อง โยะมิวะระจากหนังสือประวัติศาสตร์ และนำมาผสมผสานกับจินตนาการของตนในการแต่งนวนิยาย เพราะในข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ไม่ได้มีบันทึกถึงเหตุการณ์ในลักษณะนี้แต่อย่างใด ส่วนฉากเมืองคะนะงะวะที่ปรากฏในนวนิยาย แม้เป็นสถานที่ที่มีอยู่จริงในประวัติศาสตร์ แต่ก็ไม่ได้มีความสำคัญมากกับเหตุการณ์การสังหารพ่อค้าอังกฤษ ดังเช่นในนวนิยายที่กำหนดให้ตัวละครมัลคอมได้รับบาดเจ็บจนต้องรักษาตัวที่เมืองคะนะงะวะ อาจเป็นไปได้ว่าผู้ประพันธ์เพียงแต่ต้องการเสนอภาพของสถานทูตต่างชาติที่ตั้งอยู่ภายในวัดชาวพุทธดังที่กล่าวไว้ในบทที่ 1 ดังนั้นการใช้ฉากที่มีอยู่จริงในประวัติศาสตร์ของคลาเวลล์ จึงมีทั้งที่มีความสัมพันธ์กับสถานการณ์จริงทางประวัติศาสตร์ และมีการแต่งเหตุการณ์ขึ้นมาโดยอาศัยใช้ฉากในประวัติศาสตร์

ฉากในประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจอีกฉากซึ่งปรากฏในนวนิยายทั้งสองเรื่องและผู้ประพันธ์มักกล่าวถึงอยู่ตลอดเวลาคือ ถนนโทะกะอิโคซึ่งเป็นถนนสายสำคัญในการเดินทางติดต่อไปมาระหว่างยะโคะกับโอซากา โดยเฉพาะในเรื่อง*กะอิจิน* ที่ผู้ประพันธ์ได้ให้ภาพของถนนโทะกะอิโคอย่างเด่นชัดกว่าใน*ไซกุน* โดยแสดงภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวญี่ปุ่นตามสองข้างถนนทั้งในเมือง

⁷¹ Ibid., pp. 28-29.

⁷² Clavell, *Gai-Jin*, p. 1503.

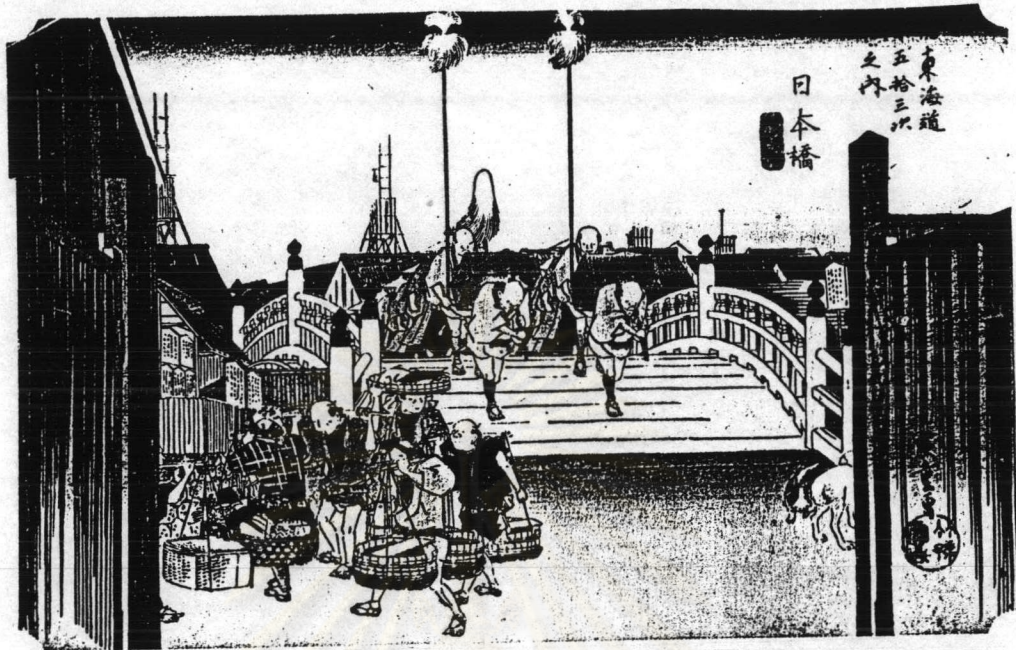
และในชนบทซึ่งนักเดินทางต่างต้องใช้ถนนสายนี้ในการสัญจร จึงทำให้เกิดโรงแรมและร้านขายสินค้าหลายร้อยแห่งตามสองข้างทาง

“The well-kept, beaten earth roadway was massed with disciplined streams of travellers to and from Yedo that one day would be called Tokyo. Men, women and children of all ages, rich and poor, all Japanese but for an occasional long-gowned Chinese. Predominately men, all wearing kimonos of various styles and modesty, and many different hats of cloth and straw. Merchants, half-naked porters, orange-robed Buddhist priests, farmers going to or coming from market, itinerant soothsayers, scribes, teachers and poets.”⁷³

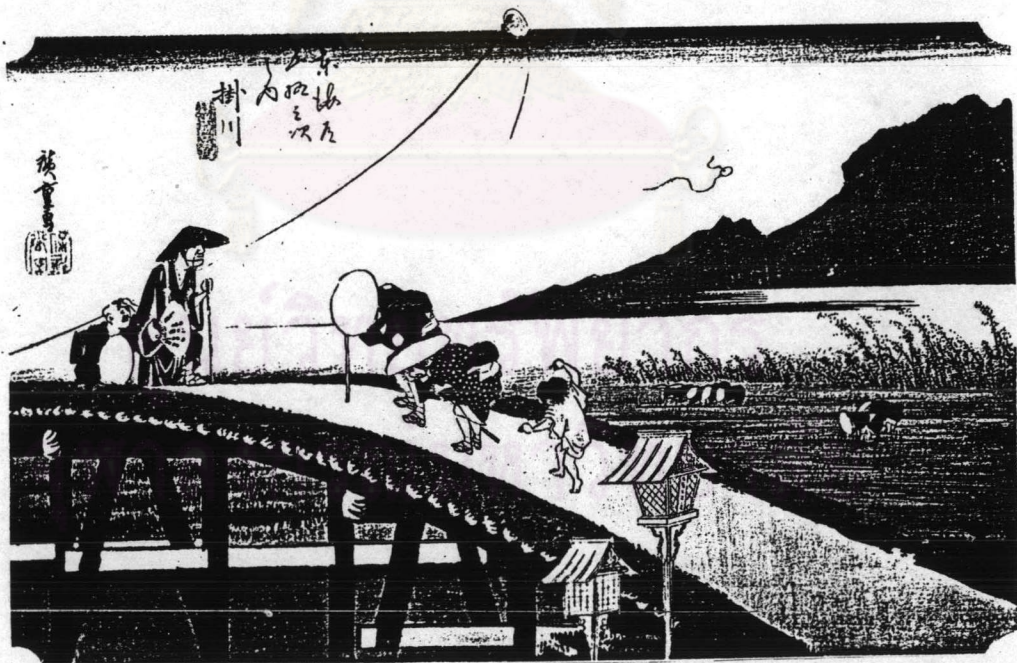
ในการบรรยายฉากชีวิตของชาวญี่ปุ่นสองข้างถนนโทกะอิโคอย่างละเอียดละออ น่าจะเป็นสิ่งที่ผู้ประพันธ์สามารถศึกษาได้จากภาพวาดหรือภาพพิมพ์ของสมัยโทกุงะวะที่ยังเห็นได้ในปัจจุบัน ซึ่งภาพส่วนใหญ่จะเป็นภาพทิวทัศน์และภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในยุคสมัยนั้นดังในรูปที่ 3.4 และ 3.5

ส่วนการใช้ฉากที่ไม่ได้มีเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์เกิดขึ้นจริงก็เกิดกับเหตุการณ์สำคัญๆ ในนวนิยายทั้งสองเรื่องเช่นกัน ซึ่งฉากประเภทนี้จัดเป็นฉากที่คลาเวลดี้ได้แต่งขึ้นมาตามจินตนาการของตน เช่น ฉากหมู่บ้านชาวประมงอันจิโระใน *โซกุน* ซึ่งเป็นสถานที่ที่แบลคธอร์นได้ขึ้นฝั่งญี่ปุ่นเป็นครั้งแรก ทั้งที่ตามข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์วิลต์ อาคัมส์ได้ขึ้นฝั่งที่แคว้นบัน โงะบนเกาะคิวชู หรือฉากการเจรจาระหว่างโทระนะงะกับสะตะกิที่เมืองโยะโกะซะะ ส่วนใน *กะอิจิน* จะเป็นฉากสำนักนางโลมใน โยะมิวะระและโรงแรมบนถนนโทกะอิโคเป็นส่วนใหญ่ เช่น ฉากการลอบสังหารโซกุน โนะบุชะคะ โดยกลุ่มมิฉิมิในโรงแรมบนถนนโทกะอิโค หรือเหตุการณ์การปะทะกันระหว่างชาวต่างชาติกับชาวญี่ปุ่นในเมืองสุรายาเม่าซึ่งเป็นสถานที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับ โยะมิวะระ แต่เป็นสถานที่ที่ช่องสุมของมิฉิมิเป็นต้น นอกจากนี้คลาเวลดี้ยังได้นำเรื่องแต่งจากนวนิยายเรื่อง *ไทป็นมา* ผูกเข้ากับเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น จึงเป็นผลให้มีการสร้างฉากขึ้นมาเพื่อรับกับสถานการณ์ที่ได้แต่งขึ้นมา เช่น การสร้างฉากสถานที่ตั้งของบริษัทพ่อค้าอังกฤษในโยะโกะซะมะที่อยู่โนะแวกเดียวกัน “Just down the street in the best location on the water-front, the Struan

⁷³ Ibid., p. 19.

รูปที่ 3.4 ภาพพิมพ์ชื่อ นิสอนบะชิ (Nihonbashi) แสดงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวญี่ปุ่นในสมัยโทะกุงะวะในชุด *Fifty-Three Stations on the Tokaidō Road* ของฮิโรชิเกะ

รูปที่ 3.5 ภาพพิมพ์ชื่อ คะเกะงะวะ (Kakegawa) แสดงภาพทิวทัศน์ของชนบทญี่ปุ่นในสมัยโทะกุงะวะในชุด *Fifty-Three Stations on the Tokaidō Road*

Building was well lit, as was Brock and Sons, next door, both with many clerks and shroffs still at their work.”⁷⁴

ในการนำเสนอฉากในนวนิยายทั้งสองเรื่องของผู้ประพันธ์ แม้จะมีการกล่าวถึงฉากในประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นสถานที่ที่มีอยู่จริงในประวัติศาสตร์ แต่ผู้ประพันธ์มักเปลี่ยนแปลงหรือสร้างเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ให้แตกต่างไปจากข้อเท็จจริง จะเห็นได้ว่าการกล่าวอ้างถึงสถานที่จริงต่างๆ เป็นสิ่งที่ผู้ประพันธ์ได้ศึกษาถึงความเป็นมาและความสำคัญของสถานที่แห่งนั้นมากพอสมควร จึงอาจเป็นเจตนาหรือความตั้งใจของผู้ประพันธ์ในการแต่งหรือเปลี่ยนแปลงเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในสถานที่จริง เพื่อให้นวนิยายมีความแตกต่างจากประวัติศาสตร์อย่างชัดเจน ส่วนฉากที่ไม่ได้มีเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์เกิดขึ้นซึ่งอาจสร้างขึ้นจากการดัดแปลงสถานที่จริงหรือจากจินตนาการของผู้ประพันธ์น่าจะเป็นส่วนที่ช่วยเพิ่มสีสันและความสนุกสนานแก่นวนิยายนั่นเอง

3.5 ภาพสังคมและภาพการดำรงชีวิตแบบญี่ปุ่นที่ปรากฏในนวนิยาย

นอกจากการนำเสนอเรื่องราวและเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ด้านการเมืองซึ่งเป็นประเด็นสำคัญในนวนิยายทั้งสองเรื่อง คลาเวลด์ยังได้นำเสนอภาพสังคมและปรัชญาในการดำรงชีวิตของชาวญี่ปุ่นในประวัติศาสตร์ไว้เช่นกัน โดยเฉพาะในเรื่อง *ไซกุน* ที่จะเห็นภาพของสังคมแบบศักดินาศาสนาและปรัชญาที่มีอิทธิพลต่อความคิดความเชื่อ และประเพณีวัฒนธรรมของชาวญี่ปุ่นในศตวรรษที่ 17 อย่างชัดเจน จากการศึกษาและเปรียบเทียบภาพสังคมในนวนิยายกับความเป็นจริงในประวัติศาสตร์ ทำให้น่าจะสรุปได้ถึงที่มาในการกล่าวถึงภาพสังคมและภาพการดำรงชีวิตของชาวญี่ปุ่นใน 2 ลักษณะคือส่วนหนึ่งน่าจะเป็นสิ่งที่ได้มาจากการศึกษาคำราประวัติศาสตร์และอีกส่วนน่าจะมาจากประสบการณ์ของผู้ประพันธ์ซึ่งได้เดินทางไปทัศนศึกษาที่ญี่ปุ่นหลายครั้ง เหตุที่กล่าวว่าภาพสังคมและภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวญี่ปุ่นที่ปรากฏในนวนิยายอาจเป็นสิ่งที่ผู้ประพันธ์ได้เคยประสบพบเห็นด้วยตนเองเป็นเพราะภาพวิถีชีวิตของชาวญี่ปุ่นบางอย่างยังคงดำรงสืบมาให้เห็นในปัจจุบัน

3.5.1 ภาพสังคมที่ศึกษาจากประวัติศาสตร์

ภาพสังคมแบบศักดินาที่ปรากฏในนวนิยาย *ไซกุน* ซึ่งเป็นการแบ่งสังคมออกเป็น 4 ชั้น จัดเป็นรูปแบบเฉพาะของสังคมสมัยโทกูงะวะในศตวรรษที่ 17-19 ซึ่งลักษณะสังคมศักดินาดัง

⁷⁴ Ibid., p. 465.

กล่าวไม่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้นผู้ประพันธ์จึงต้องทำการศึกษาประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นถึงความเป็นมา และลักษณะของสังคมแบบศักดินา ซึ่งเป็นหนทางเดียวที่จะทำให้ผู้ประพันธ์ได้เข้าใจถึงเรื่องราวทาง สังคมในยุคสมัยนั้นและนำมาเสนอไว้ในนวนิยาย ดังที่ปรากฏในนวนิยายว่าสังคมศักดินามีซามูไร หรือนักรบเป็นชนชั้นปกครองที่มีความสำคัญและมีอภิสิทธิ์เหนือชนชั้นอื่น เช่น ซามูไรสามารถพกพา อาวุธได้และจะสังหารใครก็ได้ตามความต้องการ ดังที่ตัวละคร โรคิเกซ ได้อธิบายถึงสิทธิพิเศษของ เหล่าซามูไรให้กับเบลลครอร์นว่า แม้แต่ซามูไรชั้นต่ำก็สามารถฆ่าชาวบ้านคนไหนก็ได้ ไม่ว่าจะเป็เด็ก หรือผู้ใหญ่

“Here samurai rule everthing, own everything. They've their own code of honor and sets of rules. Arrogant? Madonna, you've no idea! The lowest of them can legally kill any non-samurai, any man, woman, or child, for any reason or for no reason. They can kill, legally, just to test the edge of their piss-cutting swords--I've seen 'em do it--”⁷⁵

หรือการให้ภาพของซามูไรเป็นนักรบที่ยึดหลักจริยธรรมตามลัทธิ "บูชิโด" ซึ่งสอนให้ซามูไรมีความ ซื่อสัตย์และความจงรักภักดีต่อเจ้านาย และไม่เกรงกลัวความตาย ดังจะเห็นได้จากตัวละครซามูไรต่างๆ ที่ไม่แสดงอาการพร่นพริ้งต่อการทำสารคดีหรือการกระทำอัศวินบาตกรรมตนเอง ขณะเดียวกัน คลาเวลล์ก็บรรยายภาพชีวิตความเป็นอยู่ของสามัญชนที่ถูกชนชั้นซามูไรปกครอง เพื่อเป็นภาพเปรียบ เทียบให้เห็นว่าซามูไรมีความสำคัญมากอย่างไรในสังคมศักดินา แต่ทว่า การแบ่งสังคมแบบศักดินาเช่น ในนวนิยายเป็นสิ่งที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงทางประวัติศาสตร์ ดังที่ได้อธิบายไว้ในบทที่ 2 ว่าลักษณะ การแบ่งสังคมออกเป็น 4 ชั้นชั้นเป็นการริเริ่มของอิเอะยะซุ ซึ่งจัดตั้งรัฐบาลโชกุนโทะกุงะวะในปี ค.ศ.1603 แต่เหตุการณ์ในนวนิยายเรื่อง โชกุนเกิดในปี ค.ศ.1600 ผู้ประพันธ์คงตระหนักหรือทราบถึง ข้อเท็จจริงดังกล่าวดี แต่อาจเป็นเพราะต้องการเสนอภาพของสังคมศักดินาของญี่ปุ่นในต้นศตวรรษที่ 17 จึงนำข้อมูลดังกล่าวมารวมกับประวัติศาสตร์ช่วงก่อนสมัยโทะกุงะวะ อย่างไรก็ตามก็อาจกล่าวได้ว่า สังคมศักดินาสามารถแบ่งออกเป็น 2 ชั้นหลัก คือ ชนชั้นปกครองหรือซามูไรและชนชั้นที่ถูก ปกครองหรือสามัญชนทั่วไปเช่นเดียวกับการแบ่งสังคมในสมัยเอะโอะมิ (ทะอิโกะในนวนิยาย) แม้ การกล่าวถึงสังคมศักดินาในนวนิยายมีความคลาดเคลื่อนจากประวัติศาสตร์ แต่การให้ภาพชีวิตความเป็น อยู่ของซามูไรนั้นตรงกับข้อเท็จจริง ซึ่งผู้ประพันธ์คงได้ศึกษาจากตำราประวัติศาสตร์เป็นอย่างดี

⁷⁵ Clavell, *Shogun*, p. 141.

อีกหนึ่งประเด็นที่น่าสนใจใน *โชกุน* เกี่ยวกับตำแหน่งฮะตะโมะโตะและซามูไร ซึ่งในนวนิยาย เมื่อเบลคธอร์นได้ทำความดีความชอบ โทะระนะงะจึงมอบรางวัลและตำแหน่ง ทำให้เบลคธอร์นมีสิทธิในฐานะที่เป็นฮะตะโมะโตะและซามูไร “The Anjin-san is given a fief near the fishing village of Yohohama (...), full rights as samurai and hatamoto to the house of Yoshi Toranaga-noh-Chikitada-Minowara.”⁷⁶ ซึ่งตามความเป็นจริงในประวัติศาสตร์ตำแหน่งฮะตะโมะโตะก็เป็นซามูไรชั้นหนึ่งที่อยู่ระหว่างโคเมียวกับโกะ-เคะนิน(go-kenin)⁷⁷ ฮะตะโมะโตะมีความหมายตรงตัวว่าต่ำกว่าระดับเจ้าเมือง ตำแหน่งนี้มีหน้าที่ควบคุมกองทหารในการออกศึกทั้งการป้องกันและปราบปรามหัวเมืองต่างๆที่แข็งข้อต่ออำนาจของโชกุน⁷⁸ เหตุที่ผู้ประพันธ์กล่าวถึงฮะตะโมะโตะและซามูไรพร้อมกัน อาจเป็นด้วยว่าผู้ประพันธ์เข้าใจว่าฮะตะโมะโตะเป็นคนละตำแหน่งกับซามูไร ซึ่งโกเวน (Gowen) นักประวัติศาสตร์ผู้เขียน *Five Foreigners in Japan* ก็กล่าวถึงวิลต์ อาคัมส์ว่าได้เป็นทั้งฮะตะโมะโตะและซามูไรดังที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 1 หรืออาจเป็นได้ว่าทั้งผู้ประพันธ์และนักประวัติศาสตร์ให้ความหมายว่าบุคคลผู้นี้ได้ตำแหน่งทางซามูไรเป็นฮะตะโมะโตะ แต่สำหรับการสร้างให้ตัวละครมะริโกะเป็นฮะตะโมะโตะ “Lord (Toranaga), I'm (Mariko) hatamoto. I've never asked a favor before I wish to ask a favor as a hata-”⁷⁹ นับว่าเป็นสิ่งที่คลาดเคลื่อนไปจากประวัติศาสตร์อย่างยิ่ง เพราะในความเป็นจริงตำแหน่งทางการเมืองจะมอบให้กับบุรุษผู้เป็นนักรบเท่านั้น

ส่วนการนำเสนอเรื่องราวของซามูไรใน *กะอิจิน* มีความแตกต่างไปจาก *โชกุน* เพราะสภาพสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งตรงกับข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ที่กล่าวว่าซามูไรยังคงเป็นชนชั้นนำของสังคม แต่ทว่าสถานภาพและบทบาทของซามูไรเริ่มสั่นคลอนและลดความสำคัญลง ทำให้ต้องใช้ชีวิตอยู่อย่างฝืดเคือง ชนชั้นพ่อค้าซึ่งเป็นชนชั้นอันดับสุดท้ายและได้รับการดูถูกเหยียดหยามจากชนชั้นอื่นๆกลับร่ำรวย มีชีวิตอย่างสุขสบาย และกลายเป็นเจ้าหนี้ของโคเมียวและซามูไรที่ใช้จ่ายเงินทองอย่างฟุ่มเฟือย จนเกิดการขายสถานภาพซามูไรให้กับบรรดาพ่อค้าแทนหนี้สิน คลาเวลล์ได้ถ่ายทอดสภาพปัญหาเหล่านี้ไว้ใน *กะอิจิน*

⁷⁶ Ibid., p. 673.

⁷⁷ โกะ-เคะนิน เป็นตำแหน่งควบคุมดูแลหน่วยงานที่เป็นส่วนย่อยในเมืองหลวง

⁷⁸ ภิรมย์ พุทธรัตน์, *ซามูไร นักรบชนชั้นของญี่ปุ่น* (กรุงเทพฯ: บริษัท เอส.วี. การ์ทิมพ์, 2535), หน้า 168.

⁷⁹ Clavell, *Shogun*, p. 884.

“...money and credit was advanced to samurai, against their expected income, for living and entertainment, and silks and swords. Soon samurai overspending became endemic. With greater care moneylenders slipped back into business. Soon inducements had to be offered to them, samurai status was reluctantly profered and gratefully purchased for some sons and everything was soon as before, with fiefs in pawn.”⁸⁰

แต่พบข้อผิดพลาดของผู้ประพันธ์ในการนำเสนอการจัดลำดับชั้นซามูไร ซึ่งในนวนิยายเรื่อง *กะอิจิน* ได้แบ่งออกเป็น 6 ชั้นคั้งที่ได้ทำการศึกษาไว้ในบทที่ 2 ซึ่งตามข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์จะไม่มีการระบุว่ถึงลำดับชั้นของซามูไรไว้อย่างแน่ชัด เพราะตำแหน่งต่างๆของซามูไรจะถูกกำหนดด้วยรายได้จากข้าวสารที่นับเป็นโคะกุ ความผิดพลาดนี้อาจเกิดจากผู้ประพันธ์ได้รับข้อมูลมาอย่างผิดๆ หรืออาจเป็นความตั้งใจของผู้ประพันธ์ในการแต่งเติมหรือกำหนดเรื่องขึ้นมาเอง

นอกจากการกล่าวถึงความสำคัญของชนชั้นซามูไร คลาเวลล์ยังได้กล่าวถึงภาพความเป็นอยู่ของชนชั้นอื่นเช่นชาวนาที่มีชีวิตอย่างยากลำบากแม้ว่าได้รับการยกย่องจากซามูไร คั้งที่ผู้ประพันธ์ได้เสนอภาพชีวิตที่ยากจนข้นแค้นของชาวนา

“Until the next harvest. The farmers needed merchants, and all people needed rice, and so, carefully, sales were consummated and scarce--therefore highly expensive--money was loaned to them for seed and tools against the next harvest, and once more, but very humbly,...”⁸¹

ส่วนการให้ภาพและบทบาทของชนชั้นพ่อค้าใน *กะอิจิน* ที่ร่ำรวยมีเงินทองใช้จ่ายซื้อหาความสำราญ และกลายเป็นเจ้าหนี้ของชนชั้นซามูไรนับว่าเป็นการให้ข้อมูลตรงตามประวัติศาสตร์ แต่ทว่ากล่าวถึง “สะอิบุทซุ” ในนวนิยาย ซึ่งเป็นกลุ่มพ่อค้าและนายธนาคารที่เป็นนายทุนให้ซามูไร ได้รู้หนี้อิมสินคั้งที่ได้ทำการศึกษาและเปรียบเทียบในบทที่ 2 พบว่าไม่ตรงกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ทั้งนี้อาจเกิดจากความตั้งใจของผู้ประพันธ์ที่เพียงแต่หยิบยกข้อมูลประวัติศาสตร์เกี่ยวกับ “ไชบัตสุ” มาเป็นต้นแบบในการสร้างเรื่องราวขึ้นมาโดยไม่ได้คำนึงถึงความถูกต้องทางประวัติศาสตร์ เพราะการใช้

⁸⁰ Clavell, *Gai-Jin*, p. 527.

⁸¹ Clavell, *Gai-Jin*, p. 527.

"ไซบัตสุ" (zaibatsu) มาเป็นสะอิบุทซุ (zaibutsu) นั้นเป็นการใช้ชื่อเรียกที่ผิดยุคสมัยหรือช่วงเวลา อาจเป็นได้ว่าผู้ประพันธ์ต้องการชี้ให้เห็นถึงความเป็นนวนิยายอย่างชัดเจน เพราะสิ่งที่เขียนไว้ในนวนิยาย อาจมีการคัดแปลงข้อมูลประวัติศาสตร์บางประการตามความต้องการของนักเขียนนวนิยายที่อาจไม่ได้คำนึงถึงความถูกต้องทางประวัติศาสตร์แต่อย่างใด

นอกจากนี้เวลาเวลล์ยังได้สอดแทรกข้อมูลหรือเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจไว้ในนวนิยาย ซึ่งล้วนมีที่มาจากการศึกษาข้อมูลประวัติศาสตร์เช่นกัน เพราะบางสิ่งไม่สามารถพบเห็นได้ในปัจจุบันนี้ เช่น ใน *โชกุน* มีการแบ่งช่วงเวลาในหนึ่งวันออกเป็นหกส่วนและเรียกแทนด้วยชื่อสัตว์ต่างๆเช่น ชั่วโมงแพะ ชั่วโมงลิง

"The day and the night were each split into six equal parts. The day began with the Hour of the Hare, from 5 A.M. to 7 A.M., then the Dragon, from 7 A.M. to 9 A.M. The hours of the Snake, Horse, Goat, Monkey, Cook, Dog, Boar, Rat and Ox followed, and the cycle ended with the Hour of the Tiger between 3 A.M. and 5 A.M."⁸²

ในประวัติศาสตร์ได้บันทึกถึงระบบการแบ่งชั่วโมงแบบสมัยโบราณไว้ว่า เวลาจะถูกแบ่งเป็นช่วงกลางวันและกลางคืนอย่างละ 6 ชั่วโมงเท่ากัน โดยให้นับเวลาที่พระอาทิตย์ขึ้นและตกเป็นหกนาฬิกา เวลาเที่ยงวันและเที่ยงคืนให้เรียกว่าเก้านาฬิกา จากนั้นจึงเริ่มต้นนับเวลาไปจนครบหนึ่งวัน ทำให้การนับเวลามีลักษณะดังต่อไปนี้⁸³

เวลาเที่ยงคืน	9 นาฬิกา	เรียก	ชั่วโมงหนู
	8 "	"	" วัว
	7 "	"	" เสือ
เวลาพระอาทิตย์ขึ้น	6 "	"	" กระต่าย
	5 "	"	" มังกร
	4		ง

⁸² Clavell, *Shogun*, p. 253.

⁸³ Dr Philipp Franz Siebold, *Manners and Customs of the Japanese in the Nineteenth Century* 2nd (Tokyo: Charles E. Tuttle, 1977), pp. 220-22.

เวลาเที่ยงวัน	9	"	"	" ม้า
	8	"	"	" แพะหรือแกะ
	7	"	"	" ลิง
เวลาพระอาทิตย์ตก	6	"	"	" ไก่
	5	"	"	" สุนัข
	4	"	"	" หมู

หากทำการเปรียบเทียบเวลาในนวนิยายกับข้อมูลประวัติศาสตร์นี้ จะพบว่าตรงตามประวัติศาสตร์ แสดงให้เห็นว่าผู้ประพันธ์ได้ศึกษาประวัติศาสตร์ มิได้แต่งขึ้นตามใจตน หรือในกะอิจิน ผู้ประพันธ์ ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการนับปีนักษัตรของญี่ปุ่นตามแบบจีนคือเรียกชื่อปีทั้ง 12 เป็นชื่อสัตว์ต่างๆ

“You know we count time in cycles of twelve years, like the Chinese, each year with an animal name, Dragon, Snake, Cockerel, Bull, Horse and so on. But each also has one of the five elements: fire, water, earth, iron, wood that vary, cycle by cycle. Ladies born in Year of Horse, with the fire sign, are thought to be ... unlucky.”⁸⁴

แต่บางครั้งการเสนอข้อมูลของผู้ประพันธ์ก็มีข้อผิดพลาด เช่น ใน *โชกุน* ผู้ประพันธ์ ได้กล่าวถึงความเชื่อในเรื่องวิญญาณคนตายจะได้เกิดใหม่หลังจากตายไปครบ 40 วัน “My master says, death and life are the same thing. The priest's soul will wait until the fortieth day and then it will be reborn again. Why be sad? This is the immutable law of nature!”⁸⁵ แต่ใน *กะอิจิน* กลับกล่าวว่าคนตายจะไปเกิดใหม่เมื่อเสียชีวิตครบ 31 วัน “...Now Sumomo is revenged and so is Koiko. Now their spirits will become kami, or they will be reborn again on the thirty-first day as the gods decide--if there are gods. Now I can forget them though they will all live forever.”⁸⁶ ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อในเรื่องนี้ที่ถูกต้องคือ ข้อมูลในนวนิยายเรื่อง *โชกุน* ดังนั้นการกล่าวถึงคนตายว่าจะไปเกิดเมื่อเสียชีวิตครบ 31 วันใน *กะอิจิน* อาจเกิดจากความผิดพลาดของผู้ประพันธ์ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อนี้

⁸⁴ Clavell, *Gai-Jin*, p. 326.

⁸⁵ Clavell, *Shogun*, p. 326.

⁸⁶ Clavell, *Gai-Jin*, p. 1464.

สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งในนวนิยายทั้งสองเรื่องคือคลาเวลต์ได้นำเสนอภาพเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของสตรีญี่ปุ่นในยุคสมัยนักรบ ซึ่งการอธิบายถึงบทบาทของสตรีในนวนิยายแสดงให้เห็นว่าเขาคงได้ทำการศึกษาจากประวัติศาสตร์จริง เช่น บทบาทของสตรีผู้เป็นภรรยาที่ต้องอุทิศชีวิตในการให้ความสุขแก่สามีโดยไม่ปริกงาบ่น ขณะเดียวกันบางสิ่งก็น่าจะเป็นสิ่งที่ผู้ประพันธ์สามารถเรียนรู้ได้จากปัจจุบัน เช่น ภาพของแม่สามีที่กดขี่ข่มเหงลูกสะใภ้ที่ยังพบเห็นได้ในสังคมญี่ปุ่นในปลายศตวรรษที่ 20 เป็นต้น

3.5.2 ภาพสังคมที่ได้จากประสบการณ์และการศึกษาของผู้ประพันธ์

ส่วนการให้ภาพเกี่ยวกับหญิงโสเภณีญี่ปุ่นในนวนิยายทั้งสองเรื่องน่าจะเป็นสิ่งที่คลาเวลต์ได้มาจากทั้งการศึกษาประวัติศาสตร์และประสบการณ์ของตนเอง เพราะการให้รายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะและหน้าที่ของเกอิชาที่มีความสามารถในศิลปะต่างๆ เช่น เล่นดนตรี แต่งบทกลอน เพื่อให้ความบันเทิงแก่แขกผู้มาเที่ยวเป็นสิ่งที่ถูกต้องตรงตามประวัติศาสตร์ แต่ทว่าการกล่าวถึงความเป็นมาของเกอิชากลับคลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริงดังที่ได้ทำการศึกษาไว้ในบทที่ 2 อาจเป็นความตั้งใจของเขาเองที่ต้องการเปลี่ยนแปลงข้อมูลให้ต่างไปจากความเป็นจริง และให้เข้ากับเรื่องราวที่เขาได้ผูกขึ้นในนวนิยาย ส่วนที่แสดงให้เห็นว่าน่าจะมาจากประสบการณ์ของเขาคือ การบรรยายถึงขั้นตอนต่างๆ ในการปรนนิบัติของหญิงบริการอย่างละเอียด เช่น ใน*คะอิจิน* ตัวละครไทเรอร์ได้แสดงอาการประหม่าและตื่นเต้นในประสบการณ์ใหม่เมื่อได้เข้าไปเที่ยวสำนักนางโลมในโยะมิวะระเป็นครั้งแรก เพราะเป็นภาพที่คลาเวลต์สามารถบรรยายไว้อย่างแจ่มชัด จึงสันนิษฐานได้ว่าอาจจะเป็นสิ่งที่เขาได้ถ่ายทอดมาจากประสบการณ์ของตัวเองกับเกอิชาหรือหญิงบริการญี่ปุ่น และอาจมีการผสมผสานไปกับจินตนาการของเขาด้วยเช่นกัน

“She was holding up a towel. Curiously lethargic, he climbed out, his muscles drowsed by the water, and let her dry him. Once more the special places he did himself, finding it easier this time. A comb for his hair. Dry starches yukata and she motioned him toward the bed. A gain panic surged through him. Shakily he forced himself to lie down. She covered him, folded back the other coverlet and again left. His heart was thundering but lying down felt marvelous, the mattress soft and clean and sweet-smelling, feeling cleaner than he had felt for years. Soon he was calmer and then the shoji opened and closed and

he was filled with utter relief but no longer calm. The half-seen girl was tiny, willowing, pale yellow yukata, hair long and cascading. Now she was kneeling beside the bed....⁸⁷

นอกจากการให้ภาพสังคมศักดินาของญี่ปุ่นแล้วคลาเวลล์ยังได้กล่าวถึงเรื่องศาสนาชินโตและศาสนาพุทธนิกายเซน ซึ่งเป็นหลักปรัชญาสำคัญในการดำรงชีวิตของชาวญี่ปุ่นในนวนิยาย คังจะเห็นได้อย่างชัดเจนใน *โชกุน* ผู้ประพันธ์ได้กล่าวถึงความหมายและลักษณะสำคัญของทั้งสองศาสนาโดยผ่านการแสดงและการปฏิบัติของตัวละคร เช่น โทะระนะงะที่ยึดหลักความอดทนอดกลั้นและการทำสมาธิของเซนมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติตน

“His (Toranaga) chest began to ache, he became weak and dizzy, so he sat down and breathed deeply as the Zen teachers had taught him years ago. ‘Ten deep, ten slow, ten deep, ten slow, send your mind into the Void. There is no past or future, hot or cold, pain or joy--from nothing, into nothing...’⁸⁸

หรือตัวละครมะริโกะซึ่งแม้จะเปลี่ยนศาสนาไปเป็นคริสเตียน แต่ก็คอยให้คำแนะนำแบบลครอร์นถึงความคิดความเชื่อของชาวญี่ปุ่นที่มีรากฐานและผูกพันกับทั้งสองศาสนา เช่น ความเชื่อในเรื่องคะมิหรือเทพเจ้าของชินโต ความเชื่อในเรื่องกรรมของศาสนาพุทธและการทำสมาธิเพื่อควบคุมสติและจิตใจให้สงบนิ่งของเซน เป็นต้น ปรัชญาในการดำรงชีวิตของชาวญี่ปุ่นที่ปรากฏในนวนิยายจึงล้วนขึ้นอยู่กับหลักความเชื่อและการปฏิบัติของชินโตและเซนเป็นส่วนสำคัญ อันทำให้ชาวญี่ปุ่นเป็นคนรักความสงบและธรรมชาติ มีชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่ายและกลมกลืนกับธรรมชาติ คังจะเห็นได้จากการแต่งกาย อาหารการกิน และบ้านที่อยู่อาศัยของชาวญี่ปุ่นที่แวดล้อมไปด้วยสวนที่จำลองธรรมชาติใน *โชกุน*

การให้ภาพการดำรงชีวิตแบบญี่ปุ่นใน *โชกุน* น่าจะเป็นสิ่งที่ผู้ประพันธ์ได้ศึกษาทั้งจากบันทึกประวัติศาสตร์และจากโลกปัจจุบัน เพราะภาพการดำรงชีวิตของชาวญี่ปุ่นบางภาพยังคงสามารถพบเห็นในปัจจุบันได้บ้าง เช่น การนุ่งเตี่ยวของชายญี่ปุ่นหรือการสวมชุดกิโมโนของสตรี บานประตูโชจิและเสื่อคาตามิในบ้านญี่ปุ่น หรือสวนญี่ปุ่นที่ร่มรื่นด้วยไม้เล็กไม้ใหญ่ เป็นต้น จึงอาจเป็นไปได้ว่า

⁸⁷ Clavell, *Gai-Jin*, p. 288.

⁸⁸ Clavell, *Shogun*, p. 848.

ผู้ประพันธ์เคยไปพบเห็นและได้สัมผัสกับสิ่งเหล่านั้น จากนั้นได้ศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมถึงความ เป็นอยู่ในอดีตของชาวญี่ปุ่นก่อนนำมาเขียนเป็นนวนิยาย

ส่วนใน *กะอิจิน* การกล่าวถึงศาสนาที่มีบทบาทต่อการดำรงชีวิตของญี่ปุ่นจะปรากฏอยู่ น้อยมาก เพราะผู้ประพันธ์ได้สร้างให้ตัวละครต่างๆ ในนวนิยายมุ่งไปหาความสุขทางโลกและวัตถุกัน มากขึ้น ซึ่งเป็นไปตามลักษณะของสังคมในประวัติศาสตร์ที่เปลี่ยนแปลงไป หรืออาจเป็นไปได้ว่า ในขณะที่ผู้ประพันธ์เขียนนวนิยายเรื่อง *ไซกุน* กำลังอยู่ในช่วงที่สนใจศึกษาศาสนาและปรัชญาญี่ปุ่น เป็นอย่างมากจึงทำให้ถ่ายทอดแนวความคิดและลักษณะของชาวญี่ปุ่นที่แท้จริงได้อย่างละเอียดและลึก ซึ้ง แต่เมื่อมาเขียนนวนิยายเรื่อง *กะอิจิน* ซึ่งมีระยะเวลาที่ห่างกันหลายสิบปี จึงอาจทำให้ความละเอียด และลึกซึ้งในเรื่องศาสนาและปรัชญาญี่ปุ่นขาดหายไป โดยไปเน้นหนักที่เหตุการณ์ทางการเมืองมากขึ้น

ส่วนการกล่าวถึงลักษณะนิสัยที่สำคัญๆ ของชาวญี่ปุ่น เช่น มีความอดทนสูงต่อปัญหา ต่างๆ มีนิสัยรักความสะอาด นิยมอาบน้ำร้อนชำระร่างกาย และระว่างกิจกรรมายเป็นอย่างดี ดังที่ ปรากฏในฉากการรับประทานอาหารในนวนิยายทั้งสองเรื่อง ใน *ไซกุน* ตัวละครเบลคธอร์นจะกิน อาหารอย่างมูมมามในขณะที่ชาวญี่ปุ่นรักษาภิยามารยาทอย่างสงบเสงี่ยม หรือใน *กะอิจิน* ตัวละคร ไทเรอร์นั่งกินอาหารอย่างตะกละตะกลาม ซึ่งผิดกับตัวละครฮิระงะที่ต้องรักษามารยาทค้อยๆ กินอาหาร ที่ละน้อยภาพเหล่านี้ น่าจะเป็นสิ่งที่คลาเวลล์เฝ้าสังเกตหรือศึกษาด้วยตนเองจากชีวิตจริงในปัจจุบัน และนำมาถ่ายทอดในนวนิยายเท่าที่เขาได้เห็นและเข้าใจ เพราะลักษณะการบรรยายจะเป็นไปอย่าง ละเอียดและมุ่งให้เกิดความเข้าใจมากกว่าการอธิบายไปตามเนื้อหาของประวัติศาสตร์ ซึ่งการบรรยาย บางฉากยังแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าน่าจะเป็นสิ่งที่ถ่ายทอดมาจากประสบการณ์ของตัวผู้ประพันธ์เอง ที่อาจมีความประทับใจต่อสิ่งเหล่านั้น เช่น ฉากพิธีชาในะยูใน *ไซกุน* ที่มีการบรรยายลักษณะและขั้นตอนของพิธีชาอย่างละเอียดละออโดยผ่านการแสดงของตัวละครบันตะโระ จัดเป็นการบรรยายภาพที่มีชีวิตชีวาและให้ความรู้สึกราวกับว่าผู้ประพันธ์เป็นผู้หนึ่งที่ร่วมอยู่ในพิธีนั้นและได้สัมผัสกับ บรรยากาศที่แวดล้อมอย่างสงบเช่นเดียวกับตัวละคร

“He added a spoonful of cool water, bowed to Mariko, who knelt opposite him, and offered the cup. She bowed and took it with equal refinement, admiring the green liquid, and sipped three times, rested, then sipped again, finishing it. She offered the cup back. He repeated the symmetry of the formal cha-making and again offered it. She begged him

to taste the cha himself, as was expected of her. He sipped, and then again, and finished it. Then he made a third cup and a fourth. More was politely refused.”⁸⁹

หรือการบรรยายถึงอาหารญี่ปุ่นอย่างละเอียดใน*กะอิจิน* ก็เป็นสิ่งที่บ่งชี้ได้เป็นอย่างดีที่น่าจะเป็นการถ่ายทอดมาจากประสบการณ์จริงของผู้ประพันธ์มากกว่ามาจากการศึกษาประวัติศาสตร์

“Some of the food he found exciting, tempura and ‘yakitori,’ bite-sized pieces of chicken that were grilled with a sweet and salty sauce. *Anago* turned out to be grilled eel with a warm sweet-sour sauce he particularly liked. *Sushi*, slivers of various raw fish of different colors and textures on a ball of rice he found difficult to swallow at first, but when dipped in a mysterious salty sauce called soy or soya they became palatable.”⁹⁰

จะเห็นได้ว่าการนำเสนอภาพสังคมและภาพการดำรงชีวิตแบบญี่ปุ่นในนวนิยายทั้งสองเรื่องเป็นการผสมผสานระหว่างข้อมูลที่มาจากการศึกษาประวัติศาสตร์กับสิ่งทีมาจากประสบการณ์ของผู้ประพันธ์ โดยจะสังเกตได้ว่าภาพทีมาจากการศึกษาประวัติศาสตร์จะไม่สามารถพบเห็นได้ในสมัยปัจจุบัน เช่น สภาพสังคมศักดินา หรือการเรียกชื่อชั่วโมงเป็นชื่อสัตว์ ซึ่งเป็นการยากสำหรับผู้ประพันธ์ที่จะบรรยายหรือพรรณนาโดยไม่ได้ทำการศึกษาเสียก่อน ในขณะที่สิ่งทีมาจากการประสบการณ์ของผู้ประพันธ์จะมีการบรรยายภาพได้อย่างละเอียดซึ่งเป็นภาพที่ยังพบเห็นได้ในโลกปัจจุบัน เช่น อาหารการกิน หรือการแต่งกายแบบญี่ปุ่น เป็นต้น

3.6 การนำประวัติศาสตร์มาสร้างเป็นนวนิยายเพื่อความบันเทิง

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่านวนิยายกับประวัติศาสตร์มีส่วนคล้ายคลึงประการหนึ่งคือมีการใช้จินตนาการในการสร้างภาพให้เป็นเรื่องเป็นราว เพียงแต่ว่าจินตนาการของนักประวัติศาสตร์ต้องขึ้นอยู่กับหลักฐานที่มีอยู่เป็นสำคัญ ในขณะที่จินตนาการของนักเขียนนวนิยายอาจปราศจากเหตุผล เพราะเป็นจินตนาการอิสระไร้ขอบเขตและบางครั้งก็ไม่จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับความเป็นจริงใดๆก็ได้ ซึ่งจากการศึกษาและเปรียบเทียบนวนิยายเรื่อง *โชกุน* และ *กะอิจิน* กับประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นก่อนและปลาย

⁸⁹ Ibid., p. 766.

⁹⁰ Clavell, *Gai-Jin*, pp. 578-79.

สมัยโททงวะ จะพบว่า การนำข้อมูลประวัติศาสตร์มาแต่งเป็นนวนิยายของคลาเวลล์มีความคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริงในหลายด้าน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้ประพันธ์มีแนวความคิดว่านวนิยายไม่ใช่ประวัติศาสตร์ การเขียนนวนิยายจึงไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงความถูกต้องทางประวัติศาสตร์ ประกอบกับผู้ประพันธ์มีจุดมุ่งหมายในการเขียนนวนิยายเพื่อให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่านเป็นประเด็นสำคัญ ด้วยแนวความคิดนี้จึงอาจเป็นเหตุผลให้คลาเวลล์ทำการเปลี่ยนแปลงข้อมูลประวัติศาสตร์ ดังจะเห็นได้ในนวนิยายทั้งสองเรื่องว่ามีการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดของเหตุการณ์ ตัวละคร และฉากสำคัญในประวัติศาสตร์และยังสร้างเนื้อเรื่องใหม่ขึ้นมาด้วย ซึ่งหมายความว่า การเขียนนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ทั้งสองเรื่องของคลาเวลล์มิได้เกิดจากจินตนาการทั้งหมด เพราะก่อนที่จะเริ่มเขียนนวนิยายคลาเวลล์ได้ทำการศึกษาประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นจากหนังสือมากมาย และยังได้เดินทางไปทัศนศึกษาที่ญี่ปุ่นหลายครั้งหลายครา หากแต่ผู้ประพันธ์ไม่ได้คงไว้ซึ่งความถูกต้องทางประวัติศาสตร์ทั้งหมด

กล่าวได้ว่าการเขียนนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นของคลาเวลล์เกิดจากการผสมผสานระหว่างข้อเท็จจริงกับจินตนาการของนักเขียนนวนิยาย ซึ่งไม่ได้ขึ้นอยู่กับหลักเหตุผลเช่นเดียวกับนักประวัติศาสตร์ แต่คำนึงถึงการเล่าเรื่องที่ดูสมจริงสมจังด้วยการถอดแบบภาพชีวิตประจำวันของมนุษย์ เช่น การพูดจาปราศรัย การแสดงท่าทางและอารมณ์ต่างๆ เป็นต้น อีกทั้งมีการปรุงแต่งรสชาตินวนิยายให้ดูสนุกสนานและน่าติดตามอ่านจนจบ ซึ่งตรงข้ามกับประวัติศาสตร์ที่มีจุดมุ่งหมายในการรายงานว่ามีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นที่ไหน เมื่อไร และอย่างไร โดยหลีกเลี่ยงการแต่งเติมสีสันประวัติศาสตร์ให้กลายเป็นเรื่องบันเทิงเช่นนวนิยาย

8.6.1 ลักษณะความเป็นนวนิยายใน โซกุน และ กะอิอิน

คลาเวลล์ไม่ได้ขีดกรอบการเขียนนวนิยายของตนว่าต้องยึดความถูกต้องตามบันทึกประวัติศาสตร์เป็นสำคัญ หากแต่มุ่งสร้างสรรค์ผลงานโดยนำข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์มาเป็นข้อมูลในการแต่งนวนิยายตามความคิดฝันและจินตนาการของตัวเอง เขาเลือกใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบขนบในการบรรยายเรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆ ในนวนิยายให้เห็นเป็นภาพมากกว่ามุ่งแสดงสถานะจิตใจอันซับซ้อนของตัวละคร จึงทำให้ผู้อ่านนวนิยายของเขา รู้สึกเหมือนได้ชมภาพยนตร์เรื่องยาวที่มีทั้งฉากการผจญภัยและการต่อสู้ที่ตื่นเต้นเร้าใจ และมีเรื่องของความรักเป็นเครื่องชูรส ในเวลาเดียวกันก็ได้รับเกร็ดความรู้ทางประวัติศาสตร์เล็กๆน้อยๆ ไปด้วย

เหตุที่คลาเวลล์เปลี่ยนแปลงรายละเอียดและข้อมูลทางประวัติศาสตร์ในการเขียนนวนิยายทั้งสองเรื่อง อาจเกิดจากมุมมองที่เห็นว่าเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์บางเหตุการณ์ดูราบเรียบหรือไม่มี

แรงจูงใจเพียงพอที่จะทำให้ผู้อ่านสนใจและติดตาม ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงเรื่องราวในประวัติศาสตร์ ให้แปลกและแตกต่างไปจากความเป็นจริง ด้วยการเพิ่มสีสันและปรุงแต่งรสชาติเรื่องราวในนวนิยาย ให้เข้มข้นและเร้าใจมากยิ่งขึ้น น่าจะเป็นทางเลือกในการแต่งนวนิยายให้สนุกสนานและน่าสนใจได้ ดังที่คลาเวลล์ได้เปลี่ยนแปลงรายละเอียดของเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์บางประการให้แตกต่างไป เช่น ใน *ไซกุน* คลาเวลล์กำหนดให้ตัวละครโทระนะงะตกเป็นรองฝ่ายอิมิโคะ ซึ่งสวนทางกลับความเป็นจริงในประวัติศาสตร์ที่กล่าวถึงโทะงุระวะ อีอะยะซุว่าเป็นฝ่ายได้เปรียบศัตรูแทบจะทุกทาง หากคลาเวลล์ดำเนินเรื่องตามข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ทุกประการ เรื่องราวการแย่งชิงอำนาจระหว่างตัวละครโทระนะงะกับอิมิโคะ (อีอะยะซุกับอิมิโคะ) อาจไม่น่าสนใจเท่าที่ควร เพราะตัวละครเอกเช่น โทะระนะงะเป็นฝ่ายเหนือกว่าศัตรูอยู่แล้ว ในทางกลับกันการสร้างให้โทระนะงะต้องตกเป็นเบี้ยล่างของฝ่ายตรงข้ามจะทำให้เนื้อเรื่องในนวนิยายดูน่าตื่นเต้นเร้าใจมากกว่า เพราะผู้อ่านต้องคอยติดตามว่าตัวละครเอกจะฝ่าฟันอุปสรรคและใช้กลวิธีใดในการเอาชนะศัตรูที่เหนือกว่าตน

นอกจากนี้คลาเวลล์ยังสร้างหรือแต่งเหตุการณ์ขึ้นมาตามความคิดและจินตนาการของตนเอง เช่น เหตุการณ์ที่นินจาลักพาตัวมะริโกะในปราสาทโอซากาใน *ไซกุน* หรือเหตุการณ์การเผาโยะมิวะระใน *กะอิจิน* เป็นต้น ซึ่งเหตุการณ์ที่ถูกสร้างขึ้นมามากเป็นเหตุการณ์สำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์หรือชีวิตของตัวละครต่างๆในนวนิยายทั้งสองเรื่อง และมักเป็นเหตุการณ์ที่คลี่คลายปัญหาและความขัดแย้งในนวนิยายได้

การบรรยายภาพการผจญภัยและการต่อสู้อย่างดุเดือดที่ปรากฏแทบจะตลอดทั้งเรื่องก็เป็นสิ่งที่สร้างความสนุกสนานและตื่นเต้นเร้าใจให้แก่ผู้อ่านได้อย่างชัดเจน เช่น ฉากเรือสินค้าของโปรตุเกสที่นำเบลครอร์นไปพบโทระนะงะประสบกับพายุโหมกระหน่ำเรืออย่างรุนแรงระหว่างการเดินทางใน *ไซกุน*

“He (Blackthorne) slipped the knot and fought along the heaving, greasing deck, down the short gangway to the main deck. Aruptly the galley swerved and he was carried to the down side, his legs taken away by some of the rowers who had also slipped their safety lines to try to fight order into their oars. The gunwale was under water and one man went overboard. Blackthorne felt himself going too. His hand caught the gunwale, his tendons stretched but his grip held, (...) His feet found the deck and he shook himself, thanking

God, and thought, there's your seventh life gone..."⁹¹

หรือจากการต่อสู้ที่ดุเดือดเลือดผ่านระหว่างทหารแคว้นโชงุนและแคว้นซะทซุมะใน *กะอิจิน*

"'Attack' Katsumata shouted and again he whirled his horse from feigned flight. At once his seemingly scattered cavalry joined into violent phalanxes and burst through their opponents who were sent reeling back in disorder, the cold wet air heavy with the smell of sweat and fear and blood burning his nostrils. Men died to the left and right, his and theirs, ..." ⁹²

ผู้ประพันธ์ยังได้สอดแทรกฉากการแสดงความรักระหว่างชายหญิง ดังเช่นกำหนดให้ตัวละครแบลคทอร์นและมะริโกะใน *โชงุน* มีความรักความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง

"'At long last I know what love means,' she (Mariko) murmured the first night. And because she no longer fought against love's onslaught but yielded to its irresistibility, her terror for his safety consumed her. 'I love thee, so I'm afraid for thee,' she whispered, holding onto him (Blackthorne), using Latin, the language of lovers." ⁹³

หรือจากการแสดงความรักระหว่างโยะมิกับโคะอิโกะใน *กะอิจิน* ที่มากไปด้วยความลุ่มหลง ซึ่งฉากรักของหญิงชายที่ปรากฏในนวนิยายทั้งสองเรื่องทำให้นวนิยายมีลีลาที่นุ่มนวลอ่อนช้อย เพราะถ้าหากนวนิยายทั้งสองเรื่องเต็มไปด้วยฉากการรบราฆ่าฟันหรือเลือดนองแผ่นดินเพียงอย่างเดียว ก็จะทำให้การอ่านนวนิยายขนาดยาวของคลาวเวลล์มีแต่ความตึงเครียดและไม่สนุกสนาน

เอดวิน โอไรชาวเออร์ (Edwin O. Reiscauer) นักวิชาการทางประวัติศาสตร์ได้วิจารณ์นวนิยายเรื่อง *โชงุน* ไว้ในบทนำของนวนิยายเรื่อง "*มุซะชิ*" (*Musashi*) ซึ่งเหตุการณ์ในนวนิยายเรื่องนี้ก็เกิดในสมัยโทะกุงวะเช่นกัน เขากล่าวตำหนิคลาวเวลล์ว่าได้บิดเบือนประวัติศาสตร์ให้คลาดเคลื่อนไป

⁹¹ Clavell, *Shogun*, p. 165.

⁹² Clavell, *Gai-Jin*, p. 311.

⁹³ Clavell, *Shogun*, p. 792.

จากความเป็นจริงและยังสอดแทรกความรักแบบนิยายรักตะวันตก “Clavell freely distorts historical fact to fit his tale and inserts a Western-type love story that not only flagrantly flouts history but is quite unimaginable in the Japan of that time.”⁹⁴ ซึ่งจากการศึกษานวนิยายทั้งสองเรื่องดังในบทที่ 1-2 จะพบว่าคำกล่าวของไรชาวเออร์เป็นคำกล่าวที่ถูกต้อง เพราะคลาเวลล์ได้เปลี่ยนแปลงข้อมูลประวัติศาสตร์ให้ต่างไปจากที่เป็นอยู่ แต่เมื่อมาพิจารณาถึงความคิดเห็นที่ว่าคลาเวลล์แทรกฉากรักแบบนิยายรักตะวันตกในนวนิยาย อาจมองเห็นได้จากที่ผู้ประพันธ์สร้างเรื่องราวความรักของตัวละครแบลธอร์นซึ่งเป็นชาวตะวันตกกับหญิงญี่ปุ่นที่มีสามีแล้วเช่นมะริโกะให้เป็นประเด็นสำคัญอีกประเด็นหนึ่งในนวนิยาย แม้ว่าการสร้างให้ตัวละครทั้งสองรักชอบกันเป็นสิ่งที่เกินขอบเขตแห่งความเป็นจริงทางประวัติศาสตร์ อีกทั้งไม่น่าจะเกิดขึ้นได้ในสังคมญี่ปุ่นในช่วงเวลานั้น แต่การสร้างเรื่องราวความรักความสัมพันธ์ของตัวละครทั้งสองก็ไม่ได้พลิกผันหรือเปลี่ยนแปลงโครงสร้างโดยรวมของประวัติศาสตร์ อย่างไรก็ตามการสร้างฉากการแสดงความรักก็เป็นสิ่งที่คลาเวลล์สามารถกระทำได้ตามความประสงค์ของตน เพราะนวนิยายอาจเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นจากความจริงหรืออาจสร้างขึ้น โดยเปลี่ยนแปลงความจริงได้ตามแต่จินตนาการอันไร้ขอบเขตของผู้ประพันธ์

ดังนั้นฉากสู้รบและฉากแสดงความรักในนวนิยายทั้งสองเรื่องจึงแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างนวนิยายกับประวัติศาสตร์ ซึ่งในบันทึกประวัติศาสตร์มักไม่บรรยายหรือพรรณนาภาพการจับดาบฟาดฟันกันหรือการแสดงอารมณ์สุนทรีย์ของความรักเช่นในนวนิยาย หากแต่เป็นการเรียบเรียงข้อเท็จจริงต่างๆอย่างตรงไปมาตรงมาโดยหลีกเลี่ยงการนำอารมณ์มาผสมปนเป

ในนวนิยายทั้งสองเรื่องยังมักปรากฏฉากอุโมงค์หรือเส้นทางลับในปราสาท เช่นใน *กะอิจิน* ที่มีอุโมงค์ลับเชื่อมระหว่าง โยะมิวะระกับเมืองสุรายาเมา

“Ahead the tunnel curled into the blackness, the roof lowering to not far above the water.

- Nauseated Hiraga waded forward again, the bottom slippery. More paces. The roof pressed against his head. More, and now the roof rose slightly. ‘Water level is going down,’ he said, sick with relief, wading faster, the murk stinking. Around the bend, roof

⁹⁴ Eiji Yoshikawa, *Musashi* translated by Charles S. Terry (New York: Harper & Row Publishers), 1981, p. x.

higher now. Onwards. Just before the candle spluttered and died they saw dry earth and the tunnel end, a shift leading up, another down.”⁹⁵

การสร้างฉากอุโมงค์หรือเส้นทางลับในนวนิยายน่าจะเป็นกลวิธีอีกประการหนึ่งของคลาเวลล์ในการแต่งนวนิยายให้มีลักษณะที่ลึกลับและชวนให้สงสัยว่าจะเกิดเหตุการณ์อะไรตามมา เพราะตัวละครในนวนิยายได้ใช้เส้นทางลับเหล่านี้ในการลักลอบทำการต่างๆ ดังเช่นใน *โชกุน* ไคเมียวะบุได้เปิดช่องทางลับให้กับนินจาเข้ามาในปราสาทโอซากาเพื่อลักพาเมริโกะ

การเปลี่ยนแปลงหรือแต่งเติมบทบาทบางประการของตัวละครที่มาจากบุคคลจริงในประวัติศาสตร์ให้ต่างไปจากความเป็นจริงก็เป็นสิ่งที่ตอกย้ำถึงแนวความคิดในการเขียนนวนิยายเพื่อความบันเทิงของคลาเวลล์ได้เป็นอย่างดี เขาได้กำหนดบทบาทของตัวละครให้มีความแปลกและแตกต่างไปจากประวัติศาสตร์ เช่น สร้างให้ตัวละครโอะชิบะสามารถมีบุตรชายได้เพราะไปหลับนอนกับชายอื่นที่ไม่ใช่ทะอิโกะ

“The meeting with the peasant had been so sudden. He gawked up at her as though she were a *kami* and she at him because he was the image of the *Taikō*, small and monkey-like, but he had youth.

Her mind had shouted that here was the gift from the gods she had prayed for, and she had dismounted and taken his hand and together they went a few paces into the wood and she became like a bitch in heat.”⁹⁶

เหตุการณ์นี้ได้อยู่ในสายตาของโทะระนะงะ ด้วยเหตุนี้โอะชิบะจึงเกิดความรู้สึกชิงชังและหวาดระแวง โทะระนะงะว่าจะนำความลับของตนไปบอกเล่าแก่ผู้อื่น ซึ่งเป็นผลให้โอะชิบะเลือกสนับสนุนอิมิโคะเมื่อทะอิโกะสิ้นชีวิตลง แม้ว่าในประวัติศาสตร์ได้กล่าวถึงโยะโคะงิมิภรรยาน้อยของทะอิโกะว่าเป็นฝ่ายเดียวกับอิมิโคะเช่นเดียวกับในนวนิยายที่ตัวละครโอะชิบะเป็นฝ่ายเดียวกับอิมิโคะ แต่วิธีการเล่าถึงสาเหตุที่ภรรยาของทะอิโกะสามารถตั้งครรภ์ได้และเกลียดชังโทะระนะงะที่ปรากฏในนวนิยายน่าจะมาจากจินตนาการของผู้ประพันธ์มากกว่ามาจากข้อเท็จจริง เพราะไม่ปรากฏว่ามีกรบันทึกถึง

⁹⁵ Clavell, *Gai-Jin*, p. 506.

⁹⁶ Clavell, *Shogun*, p. 1042.

เหตุการณ์ในลักษณะนี้ในประวัติศาสตร์ เหตุที่คลาเวลล์กำหนดลักษณะและบทบาทของโอะชิบะให้เป็นคนเจ้าเล่ห์ ทะเยอทะยานและทำทุกวิถีทางเพื่อให้ตนเป็นใหญ่ อาจเป็นไปได้เพื่อแสดงถึงความคึกของ ผู้ประพันธ์ที่มองว่าสตรีในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นก็มักใหญ่ใฝ่สูงเช่นกัน ขณะเดียวกันการสร้างให้ โอะชิบะเกลียดโคโทะระนะงะก็เป็นการผูกเรื่อง เพื่อให้เห็นว่าตัวละครทั้งสองมีความขัดแย้งกันอย่างรุนแรงจนนำไปสู่การแบ่งฝักแบ่งฝ่ายในการแย่งชิงอำนาจกัน

การแต่งเติมลักษณะและบทบาทบางอย่างของตัวละครที่มาจากบุคคลจริงในประวัติศาสตร์ให้แตกต่างจากข้อเท็จจริงจะพบได้ใน *กะอิจิน* เช่นกัน ดังที่คลาเวลล์มักให้รายละเอียดถึงความ เป็นมาของตัวละครต่างๆ เช่น สร้างให้ตัวละคร โนะริ อันโจแสดงอาการหวาดกลัวแผ่นดินไหวเพราะ เคยมีประสบการณ์ที่โหดร้ายจากแผ่นดินไหว อาจเพื่อแสดงความคิดของผู้ประพันธ์เกี่ยวกับความน่า สะพรึงกลัวของแผ่นดินไหวโดยผ่านทางตัวละคร ขณะเดียวกันเป็นการสร้างให้ตัวละครนี้มีลักษณะ ไม่เข้มแข็งเพื่อเป็นภาพเปรียบให้กับตัวละคร โยะมิที่สามารถเก็บซ่อนอารมณ์ได้ดีกว่า “Yoshi sipped some tea then meticulously centered the cup in its saucer and Anjo envied him his control. Inwardly Yoshi was in turmoil and he thought, Today the gods smiled on me but what about the next shock, or the next, ...”⁹⁷

การเปลี่ยนแปลงและเพิ่มเติมลักษณะและบทบาทของตัวละครเหล่านี้ให้คลาดเคลื่อน หรือแตกต่างจากข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ จึงอาจเป็นไปได้เพื่อสร้างความน่าสนใจด้วยมุมมองที่แปลก ใหม่ของคลาเวลล์ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของประวัติศาสตร์ให้เหมาะสมกับการเป็นนวนิยายที่ สามารถกำหนดเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างอิสระและไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงความจริงเป็นหลัก

การสร้างตัวละครสมมติให้เข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับบุคคลในประวัติศาสตร์เป็นอีก ส่วนหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นนวนิยายของคลาเวลล์ได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้อาจเป็นไปได้เพื่อสอดแทรก เนื้อหาสาระบางประการ เช่น การสร้างตัวละครคิคุโน *โชกุน* หรือตัวละคร โคะอิโกะใน *กะอิจิน* ขึ้นมา เพื่อแสดงลักษณะของเกอิชาซึ่งเป็นหญิงสาวที่มีความสามารถทางศิลปะสูง ทั้งในด้านการแต่งกาย ылกลอน การร้องรำและเล่นดนตรีเพื่อความบันเทิงแก่แขกผู้มาเที่ยว หรืออาจเป็นไปได้เพื่อสร้างให้เนื้อ เรื่องในนวนิยายมีความซับซ้อนและน่าสนใจยิ่งขึ้น เช่น ความแค้นระหว่างยะบุและโอะมิใน *โชกุน* หรือเรื่องราวของ โชะรินและ โอะริซึ่งเป็นฉิมิใน *กะอิจิน* เป็นต้น หากเรื่องราวของกลุ่มตัวละครสมมติ

⁹⁷ Clavell, *Gai-Jin*, p. 137.

เหล่านี้ถูกตัดทอนออกจากนวนิยาย ก็จะไม่ส่งผลกระทบต่อโครงเรื่องหลักของนวนิยายเท่าใดนัก แต่ทว่าจะทำให้นวนิยายมีความเข้มข้นและความน่าสนใจน้อยลง เพราะบทบาทของตัวละครกลุ่มนี้เป็นเสมือนเครื่องชูรสให้นวนิยายมีรสชาติหลากหลายมากขึ้น

แม้คลาเวลล์มักกล่าวเน้นอยู่เสมอว่านวนิยายของเขาไม่ใช่ประวัติศาสตร์ จึงไม่มีความจำเป็นที่เนื้อเรื่องในนวนิยายต้องถูกต้องตรงกับประวัติศาสตร์ แต่จากการศึกษานวนิยายอิงประวัติศาสตร์ทั้งสองเรื่องของเขาจะพบว่า เขาได้พยายามนำประวัติศาสตร์มาเขียนขึ้นใหม่ตามความคิดเห็นและจินตนาการของเขา ซึ่งเป็นจินตนาการอิสระของนักเขียนนวนิยายที่อาจไม่ขึ้นอยู่กับความเป็นจริงใดๆก็ได้ แต่ลักษณะการเขียนนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของคลาเวลล์ที่มุ่งในเรื่องบันเทิงมากกว่าความถูกต้องทางประวัติศาสตร์กลับขัดแย้งกับแนวความคิดของนักวิชาการบางคนที่เห็นว่านวนิยายอิงประวัติศาสตร์ที่ดีควรสอดคล้องและถูกต้องตรงกับข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ ถ้าหากพิจารณาถึงเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายกับความเป็นจริงตามประวัติศาสตร์ใน *โชกุน* และ *กะอิจิน* ตามแนวความคิดดังกล่าวแล้ว จะพบว่านวนิยายทั้งสองเรื่องไม่ได้มีความถูกต้องตรงกับความเป็นจริงทางประวัติศาสตร์ เพราะว่ามี การเปลี่ยนแปลงรายละเอียดและข้อเท็จจริงอยู่หลายประการ ทั้งนี้อาจเกิดจากความตั้งใจของผู้ประพันธ์ที่ต้องการเสนอเนื้อหาในนวนิยายทั้งสองเรื่องให้ต่างไปจากประวัติศาสตร์ เพื่อเน้นความสนุกสนานเป็นประเด็นหลัก ซึ่งนวนิยายทั้งสองเรื่องของคลาเวลล์ได้รับการวิจารณ์กันอย่างกว้างขวางทั้งในแง่ที่ชื่นชมและตำหนิในข้อบกพร่องต่างๆ บทวิจารณ์ส่วนใหญ่จะชื่นชมกับการเขียนนวนิยายของเขาที่ให้ความบันเทิงและความสนุกสนานที่น่าติดตามอ่านจนจบ เพราะเต็มไปด้วยฉากการต่อสู้และสงครามที่ตื่นเต้นเร้าใจ สอดแทรกภาพวัฒนธรรมญี่ปุ่นและความรักระหว่างชายหญิง เช่น บทวิจารณ์ของเวสต์เตอร์ สกอตต์ที่ตีพิมพ์ลงใน *The New York Times Book Review* เขาได้วิจารณ์นวนิยายเรื่อง *โชกุน* ว่าเป็นนวนิยายที่อิงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์มากกว่าอิงประวัติศาสตร์ ซึ่งคลาเวลล์ได้นำมาสร้างสรรค์ให้เป็นประเทศญี่ปุ่นตามแบบฉบับของเขา

“Of course, since he (Clavell) is writing fiction based on historical events (an English navigator named Will Adams did get to Japan in 1600 and taught the warlords sailing and musketry), rather than a history . Clavell must create his Japan using human means: his people give us the country. What happens to them and how they respond tell us what they believe and why. (...) Clavell wants everything in *Shogun*, and he nearly gets it: living characters, tumultuous events, stories that shine, a culture assembled like a jigsaw puzzle. His proportions go wrong: a tea ceremony runs on for several pages (...) His novel cries

for cutting--it's not sacred. James Clavel is neither literary psychoanalyst nor philosophizing intellectual. He reports the world as he sees people--in terms of power, control, strength. He loves the Orient; he researches extremely well. He writes in the oldest and grandest tradition that fiction knows."⁹⁸

มีนักวิจารณ์บางคนกล่าวว่านวนิยายเรื่อง *โชกุน* อาจเรียกได้ว่าเป็นคู่มือการท่องเที่ยวญี่ปุ่นในสมัยกลาง "[*Shogun: A Novel of Japan*] testifies to an immense amount of historical and cultural research, and in one aspect could be said to a tourist guide to medieval Japan..."⁹⁹ เหตุที่นักวิจารณ์กล่าวเช่นนั้นเป็นเพราะว่านวนิยายเรื่อง *โชกุน* มีการเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับวัฒนธรรมญี่ปุ่นอยู่มาก เช่น การเชิดชูเรื่องเกียรติและศักดิ์ศรีและการฆ่าตัวตายของซามูไร วัฒนธรรมการกินและการอาบน้ำร้อน การแต่งกลอนไฮกุ เป็นต้น หรือแม้แต่ใน *กะอิจิน* ก็จะมีการกล่าวถึงลักษณะวัฒนธรรมญี่ปุ่นสอดแทรกให้เห็นอยู่บ้าง เช่น ชาวญี่ปุ่นไม่ใช่ปลายตะเกียบซี่ลิ่งของ "Oh sorry, Taira-san, it's bad manners point with the thin end of a chopstick. Please use the other end..."¹⁰⁰

นอกจากนี้ยังมีบทวิจารณ์ต่างๆ ที่ออกมาในทำนองที่กล่าวชื่นชมการเขียนนวนิยายของ คลาเวลล์ทำให้ผู้อ่านเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน แต่มักได้รับการติติงในความผิดพลาดทางข้อมูลประวัติศาสตร์ดังที่นักวิพากษ์วิจารณ์เรื่องการใช้ภาษาของตัวละครที่ผิดยุคผิดสมัย เช่น ใน *โชกุน* "...; but the dialogue shows up a wincingly sporadic grasp of Elizabethan vernacular: random examples include 'wog', 'son of a bitch', and 'I could use a cold beer.'" ¹⁰¹ หรือใน *กะอิจิน* ก็ได้รับการวิจารณ์เรื่องที่ตัวละครใช้ภาษาที่ผิดสมัยเช่นกัน "Gai-jin also breaks new ground, for example, by putting the phrase 'stupid berk' into the mouth of a mid-Victorian Royal Navy admiral."¹⁰²

⁹⁸ Webster Schott, "Shogun: From James Clavel with tea and blood" *The New York Times Book Review*, June 22, 1975: 5. ⁹⁴ Clavel, *Gai-Jin*, p. 245.

⁹⁹ Jean C. Stine, ed., *Contemporary Literary Criticism* (USA: Gale Research Co., 1983), p. 113.

¹⁰⁰ Clavel, *Gai-Jin*, p. 579.

¹⁰¹ Stine, *Contemporary Literary Criticism*, p. 114.

¹⁰² Gavin Greenwood, "Samurai Says" *Far Eastern Economic Review*, May 20, 1993: 46.

เมื่อมีการวิจารณ์นวนิยายของเขาโดยยึดหลักความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายกับความ เป็นจริงตามประวัติศาสตร์แล้ว คุณค่าของนวนิยายของเขาไม่อาจนำไปเปรียบกับงานเขียนทางประวัติ ศาสตร์ได้เลยเพราะเขาเขียนนวนิยายโดยไม่ได้อิงกับข้อเท็จจริงเท่าไรนัก หากแต่นำข้อเท็จจริงที่ได้รับ มานั้นมาเปลี่ยนแปลงหรือสร้างขึ้นใหม่ อาจเป็นด้วยทัศนคติของเขาที่คิดว่าการรายงานประวัติศาสตร์ ก็เป็นไปตามความคิดเห็นของนักประวัติศาสตร์ที่คิดว่านั่นคือสิ่งที่ถูกต้องและเป็นความจริง (โดยการ เลือกใช้หลักฐานที่ได้มาในการอ้างอิง) ซึ่งก็ไม่มีใครรู้ว่าเกิดอะไรขึ้นจริงๆในตอนนั้น อีกทั้งนัก ประวัติศาสตร์อาจมีอคติหรือความสำคัญต่อเรื่องราวต่างๆ

3.6.2 การแสดงทัศนคติที่มีต่อญี่ปุ่นของผู้ประพันธ์

บางภาพบางฉากในนวนิยายยังแสดงให้เห็นว่าน่าจะเป็นสิ่งที่ถ่ายทอดมาจากความรู้สึก และความคิดเห็นของคลาวด์ซึ่งเป็นชาวตะวันตกที่มีต่อประเทศญี่ปุ่นและวัฒนธรรมญี่ปุ่น โดยผ่าน ตัวละครต่างๆ เช่น ใน *ไซกุน* ตัวละครแบลคธอร์นรู้สึกชื่นชมในความสะดวกสบายของบ้านเมืองญี่ปุ่นที่ดี กว่าประเทศอังกฤษ

“This cleanliness was incredible to Blackthorne because in London and the cities and towns of England--and Europe--offal and night-soil and urine were cast into the streets, to be scavenged or allowed to pile up until pedestrians and carts and horses could not pass. (...) But Osaka was so different. (...) No pot holes, no piles of horse dung, no wheel ruts, no filth or refuse of any sort. Just hard-packed earth, swept and clean walls of wood and houses of wood, sparkling and neat. And where are the packs of beggars and cripples that fester every township in Christendom?”¹⁰³

ภาพการเปรียบเทียบระหว่างชาติตะวันตกกับชาติญี่ปุ่นจะปรากฏอยู่ในนวนิยายทั้งสองเรื่อง ทั้งในเรื่อง ลักษณะนิสัย การแสดงออก และความคิดความเชื่อที่แตกต่างกันดังที่กล่าวไว้ในบทที่ 2 ซึ่งจะนำไป ในทำนองที่ผู้ประพันธ์ยกย่องชื่นชมลักษณะและความเป็นญี่ปุ่นมาก ไม่ว่าจะเป็นการดำรงชีวิตที่กลม กลืนกับธรรมชาติ หรือกิจกรรมายาทที่เรียบง่ายและสงบนิ่งของชาวญี่ปุ่น เป็นต้น

นอกจากนี้การสร้างให้ตัวละครหญิงทั้งที่มาจากบุคคลจริงในประวัติศาสตร์และตัว ละครสมมติมีลักษณะเป็นวีรสตรีที่เก่งกล้าและเด็ดเดี่ยวเช่นชาย ดังเช่นตัวละครเมริโกะใน *ไซกุน* ที่ผู้

¹⁰³ Clavell, *Gai-Jin*, p. 246.

ประพันธ์กำหนดให้เป็นชาмуไร มีความสามารถใช้อาวุธในการต่อสู้กับศัตรูได้อย่างชำนาญ หรือตัวละครชูโมะโมะใน *กะอิจิน* ซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มฉิมิที่ทำการต่อสู้กับโยะฉิมิอย่างไม่หวั่นเกรง หรือการให้ภาพสตรีผู้เป็นภรรยาชาмуไร เช่นภรรยาของยะบุและโอะมิใน *โชกุน* มีความชาญฉลาด คอยให้คำแนะนำในเรื่องต่างๆแก่สามี นับว่าเป็นการเสนอภาพและบทบาทของตัวละครหญิงที่ขัดแย้งกับประวัติศาสตร์ที่กล่าวถึงสถานภาพและบทบาทของสตรีในยุคสมัยนั้นว่าตกต่ำมาก ต้องถูกควบคุมอยู่ในโอวาทของเพศชายและมีหน้าที่เพียงแต่ภายในบ้าน

การที่ผู้ประพันธ์ให้ภาพที่เก๋ก้างของตัวละครหญิงเหล่านี้ โดยเฉพาะกำหนดให้ตัวละครหญิงมีบทบาทประหนึ่งชาмуไรทั้งที่ขัดแย้งกับความเป็นจริงในประวัติศาสตร์ อาจเป็นเพราะว่าต้องการยกย่องบทบาทของผู้หญิงที่ปรากฏในนวนิยายมีความน่าสนใจมากขึ้น ไม่ใช่เป็นแค่ตัวประกอบฉากที่นั่งสงบเสงี่ยมตลอดทั้งเรื่องโดยไม่ได้แสดงบทบาทใดๆ หรืออาจเป็นการสะท้อนความคิดเห็นและความเห็นใจของผู้ประพันธ์ที่มีต่อสตรีญี่ปุ่น ในยุคนั้นที่ถูกกักกันให้อยู่แต่ภายในบ้าน และถ้าหากสตรีญี่ปุ่นมีโอกาสได้แสดงบทบาทเท่าเทียมกับบุรุษเช่นในนวนิยาย สตรีอาจจะเป็เพศที่แสดงความกล้าหาญ เค็ดเคียวและมีคุณค่ามหาศาลกว่าชาย ดังที่ผู้ประพันธ์สร้างให้ตัวละครโทระระนะงะขอให้มะริโกะกลับมาเกิดเป็นหญิงอีกครั้ง ซึ่งในความเป็นจริง สตรีญี่ปุ่นในยุคสมัยนั้นกรบจะเป็นเพศที่ไม่มีความสำคัญมากไปกว่าผู้ที่ให้กำเนิดทายาทของชาย

ภาพของสตรีที่เก๋ก้างเท่าเทียมชายในนวนิยายทั้งสองเรื่องยังเป็นสิ่งที่แสดงถึงความ เป็นนวนิยายซึ่งเป็นงานบันเทิงคดีประเภทหนึ่งได้เป็นอย่างดี เพราะผู้ประพันธ์มีจุดประสงค์ที่จะสร้าง บทบาทของสตรีญี่ปุ่นให้คลาดเคลื่อนไปจากข้อเท็จจริงหรือ ในมุมตรงข้ามกับประวัติศาสตร์ อาจเพื่อสะท้อนความคิดเห็นของตนด้วยการนำเสนอในรูปแบบของความบันเทิงเช่นนวนิยาย

บางครั้งผู้ประพันธ์ได้แสดงความรู้สึกร่วมตัวของตนผ่านตัวละคร เช่น สร้างให้ตัวละครเจมี แมคเพย์ใน *กะอิจิน* แสดงความชื่นชมในชาร์ลส์ ดิกเกนส์ นักประพันธ์ที่มีชื่อเสียงของอังกฤษ

“For a moment he was bemused, lust in admiration of the man and his marvelous range of stories, from *Oliver Twist* more than twenty years ago, through *Nicholas Nicklelay*, *David Copperfield* and a dozen others to the riveting *A Tale of Two Cities*. Dickens is the greatest writer in the world, no doubt about it.”¹⁰⁴

¹⁰⁴ Clavell, *Gai-Jin*, p.245.

การแสดงความชื่นชมผลงานของคิกเกนส์โดยตัวละครแมคเฟย์น่าจะเป็นเสียงและความรู้สึกที่แท้จริงของผู้ประพันธ์นั่นเอง

การเขียนนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นทั้งสองเรื่องของคลาเวลล์ยังอาจเป็นสิ่งที่สะท้อนความคิดของเขามุ่งต่อการทำงานด้านประวัติศาสตร์ ดังจะเห็นได้ว่าบางครั้งการให้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์อาจไม่ได้ตรงกัน เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องเรือลิฟเคที่นักประวัติศาสตร์กล่าวไว้ไม่ตรงกัน นักประวัติศาสตร์บางคนบรรยายว่าเรือลิฟเคเป็นเรือขนาด 300 ตัน มีปืนใหญ่ 18 กระบอก แต่เคิร์กเกอร์ริทซ์ (Dirk Gerritz) กล่าวว่าเรือลิฟเคหนักถึง 400 ตัน มีปืนใหญ่ถึง 26 กระบอก บรรทุกลูกปืนใหญ่ถึง 5,000 ลูกและปืนขนาดเล็กอีก 500 กระบอก ธนูเพลิงอีก 350 คอก¹⁰⁵ ในขณะที่คอนราด ทอดแมนไม่ได้ระบุจำนวนตัวเลขที่แน่นอนไว้ เพียงแต่กล่าวว่า เรือลิฟเคบรรทุกปืนขนาดเล็กมา 500 กระบอก ลูกปืนนับหลายพันลูก คินปืนนับหลายพันปอนด์และธนูเพลิงอีกหลายร้อยคอก¹⁰⁶ แต่สำหรับนักประพันธ์อาจเพียงแต่เลือกข้อมูลข้อใดข้อหนึ่ง หรืออาจจะผสมผสานทั้งข้อมูลทางประวัติศาสตร์กับจินตนาการของตนเข้าด้วยกัน ดังเช่นใน *โชกุน* ผู้ประพันธ์ได้บรรยายถึงเรืออิราสมุส (ลิฟเค) ว่าเป็นเรือหนักขนาด 260 ตัน “She was the *Erasmus*, two hundred and sixty tons, a three-masted trader-warship out of Rotterdam, armed with twenty cannon and sole survivor of the first expeditionary force sent from the Netherlands to ravage the enemy in the New World.”¹⁰⁷

การให้รายละเอียดหรือข้อมูลของนักประวัติศาสตร์ที่ไม่ตรงกันอาจเป็นการเปิดช่องทางให้นักเขียนนวนิยายเช่นคลาเวลล์ตั้งคำถามว่าอะไรคือความจริงที่แท้จริง และเกิดทัศนคติว่าสิ่งที่นักประวัติศาสตร์รายงานนั้นอาจจะไม่ใช่ความจริงที่เป็นจริงก็เป็นได้

แต่สำหรับผู้อ่านนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ สิ่งแรกที่อยู่ในความสนใจที่ทำให้เลือกอ่านนวนิยายคงจะไม่ใช่ความถูกต้องหรือความเป็นจริงทางประวัติศาสตร์ หากแต่เป็นความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการอ่านเสียมากกว่า ดังนั้นแม้ว่านวนิยายจะมีส่วนช่วยกระตุ้นความสนใจในเรื่องของประวัติศาสตร์ แต่การจะนำนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เข้ามามีส่วนช่วยในการศึกษาประวัติศาสตร์ก็เป็นสิ่งที่พึงระวัง เพราะวรรณคดีทุกประเภทล้วนเป็นการเขียนขึ้นมาจากจินตนาการหรือความคิดฝัน

¹⁰⁵ Sadler, *The Maker of Modern Japan*, p. 190.

¹⁰⁶ Totman, *Tokugawa Ieyasu: Shogun* (USA: Heian International, 1983), p. 19.

¹⁰⁷ Clavell, *Shogun*, p. 7.

ของผู้ประพันธ์ แม้จะมีนักประพันธ์บางคนทำการศึกษาข้อมูลต่างๆก่อนเริ่มลงมือเขียนก็ตาม แต่นั่นก็ไม่ได้หมายความว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่เขียนขึ้นเป็นความจริงที่เชื่อถือได้ทั้งหมด เพราะอย่างไรเสียนักประพันธ์ก็ไม่สามารถเลี่ยงหลักการใช้จินตนาการและความคิดเห็นของเขาในการเขียนนวนิยายนั่นเอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทสรุป

จากการศึกษาลักษณะการเขียนนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นเรื่อง *โซกุน* และ *กะอิจิน* ได้แสดงให้เห็นว่า ภูมิหลังและประสบการณ์ชีวิตของผู้ประพันธ์เข้ามามีอิทธิพลต่อการเขียนนวนิยายเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งประสบการณ์อันฝังใจที่ทหารญี่ปุ่นได้ปฏิบัติต่อผู้ประพันธ์ในสงครามโลกครั้งที่สอง ทำให้คลาเวลล์เริ่มมีความสนใจในเรื่องของญี่ปุ่น และเมื่อได้รับแรงกระตุ้นจากประโยคหนึ่งในหนังสือเรียนประวัติศาสตร์ที่กล่าวถึงชาวมุโรวางุสึ จึงทำให้เกิดความสนใจและกระหายใคร่อยากรู้เรื่องราวเพิ่มเติม จึงทำการศึกษาประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นอย่างจริงจัง จนนำไปสู่การประพันธ์นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นขึ้นมาคือเรื่อง *โซกุน* ซึ่งเป็นเหตุการณ์ในต้นศตวรรษที่ 17 จากนั้นอีกหลายสิบปีต่อมาจึงมีการเขียนเรื่อง *กะอิจิน* อันเป็นเสมือนภาคต่อของนวนิยายเรื่อง *โซกุน* แต่เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 19 สาเหตุที่คลาเวลล์เลือกเหตุการณ์ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวอาจเป็นเพราะมีเหตุการณ์ที่น่าตื่นเต้นและน่าสนใจ เหมาะแก่การนำมาสร้างเป็นนวนิยายที่น่าติดตาม ขณะเดียวกันก็เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับชาติอังกฤษเช่นเดียวกับผู้ประพันธ์ ดังจะเห็นได้ว่าตัวละครต่างชาติที่สำคัญในนวนิยายล้วนเป็นชาวอังกฤษ เช่น แบลคธอร์นในเรื่อง *โซกุน* หรือไทเรอร์ใน *กะอิจิน* หรือแม้แต่ตัวละครสมมติเช่นมัลคอมสตรวน อาจเป็นได้ว่าผู้ประพันธ์เกิดสนใจในเรื่องของชาติคนที่เข้าไปมีบทบาทหรือส่วนเกี่ยวข้องในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องแปลกใหม่และน่าสนใจสำหรับชาวตะวันตกที่จะได้เรียนรู้เรื่องของโลกตะวันออก

นอกจากการนำเสนอเรื่องราวของชาวอังกฤษที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นแล้ว ผู้ประพันธ์ยังได้สอดแทรกภาพประเพณีและวัฒนธรรมญี่ปุ่นเพื่อแสดงแนวความคิดความเชื่อในการดำรงชีวิตของชาวญี่ปุ่นที่แตกต่างจากสังคมตะวันตก ซึ่งการเสนอภาพเหล่านี้ผู้ประพันธ์กลับเสนอได้ค่อนข้างถูกต้องมากกว่าเรื่องราวหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ อาจเป็นไปได้ว่าผู้ประพันธ์ต้องการนำเสนอลักษณะและความเป็นชาติญี่ปุ่นมากกว่าประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น โดยใช้เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์มาเป็นตัวดำเนินเรื่อง ผู้ประพันธ์ยังได้แสดงภาพเปรียบเทียบลักษณะเฉพาะหรือความเป็นชาติระหว่างชาวญี่ปุ่นกับชาวตะวันตกเช่นอังกฤษ ซึ่งการให้ภาพและแนวความคิดแบบตะวันตกน่าจะเป็นสิ่งที่ผู้ประพันธ์แสดงได้อย่างถูกต้อง ส่วนลักษณะและความคิดแบบญี่ปุ่นคงจะมาจากการศึกษาและการสังเกตของผู้ประพันธ์เสียมากกว่า ดังนั้นการสร้างลักษณะตัวละครญี่ปุ่นอาจมีความคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริงบ้างไม่มากนักน้อย เช่นเดียวกับที่ผู้ประพันธ์ได้เปลี่ยนแปลงและต่อเติม

สถานการณ์และฉากในประวัติศาสตร์ให้แตกต่างไปจากข้อเท็จจริงที่มีอยู่ ดังที่ปรากฏอยู่ในนวนิยายทั้งสองเรื่อง

อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงสิ่งเหล่านี้ก็มีที่มาจากการศึกษาข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ หากแต่ด้วยความที่เป็นนวนิยายจึงทำให้นักประพันธ์มีอิสระในการจินตนาการสร้างเรื่องราวต่างๆให้แตกต่างไปจากเดิม และอาจถ่ายทอดประสบการณ์และความรู้สึกส่วนตัวที่มีต่อสิ่งเหล่านั้นลงไปด้วย เพราะการประเมินคุณค่าของนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ไม่อาจจะละเลยเรื่องความสัมพันธ์กับความจริงได้เลย แต่ขณะเดียวกันนักประพันธ์ก็อาจอ้างสิทธิของตนในการเขียนนวนิยาย เพราะอย่างไรนวนิยายก็คือนวนิยาย ซึ่งเป็นเรื่องสมมติที่แต่งขึ้นมิใช่เรื่องจริง ดังที่คลาเวลล์ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่านวนิยายของตนไม่ใช่ประวัติศาสตร์ จึงไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงความถูกต้องทางประวัติศาสตร์ในการแต่งนวนิยาย แต่กระนั้นผู้ประพันธ์ก็ต้องศึกษาและอาศัยข้อมูลประวัติศาสตร์มาประกอบในการประพันธ์นวนิยายด้วยเช่นกัน

การศึกษาและเปรียบเทียบนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นเรื่อง *ไซกุน* และ *กะอิจิน* จึงเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงความแตกต่างในหลักการและเป้าหมายของนักประวัติศาสตร์และนักเขียนนวนิยายได้เป็นอย่างดี แม้ว่าศาสตร์ทั้งสองจะคล้ายคลึงกันในแง่การใช้จินตนาการในการสร้างภาพของเหตุการณ์ต่างๆให้ปะติดปะต่อเป็นเรื่องเป็นราวที่กระฉ่างชัดเจน โดยฝ่ายแรกจะยึดเรื่องหลักฐานและข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์มาเป็นเหตุผลในการอ้างอิง ส่วนฝ่ายหลังจะมีอิสระมากกว่าในการสร้างสรรค์งานของตนเพราะอาจไม่จำเป็นต้องใช้เหตุผลหรือคำนึงถึงความเป็นจริงเสมอไป ด้วยเหตุผลประการหลังนี้ จึงทำให้นักเขียนนวนิยายเช่นคลาเวลล์ทำการเปลี่ยนแปลงและแต่งเติมเนื้อหาของประวัติศาสตร์ตามแต่จินตนาการและความประสงค์ของตน โดยยึดหลักการเขียนนวนิยายเพื่อความบันเทิงเป็นประเด็นสำคัญและไม่ได้เน้นหนักที่ความถูกต้องทางประวัติศาสตร์เป็นประการแรก แต่ทั้งนี้ก็ได้หมายความว่าผู้ประพันธ์ไม่ได้ศึกษาประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นก่อนการเขียนนวนิยาย ตรงกันข้ามผู้ประพันธ์ได้ทำการศึกษาประวัติศาสตร์มากพอสมควร เพราะไม่เช่นนั้นคงไม่สามารถสร้างโครงเรื่องหลักในนวนิยายได้ใกล้เคียงกับภาพรวมของประวัติศาสตร์ หากแต่การเปลี่ยนแปลงรายละเอียดที่ปรากฏในนวนิยายน่าจะมาจากความตั้งใจของผู้ประพันธ์เอง โดยจะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงหรือการสร้างเหตุการณ์และตัวละครต่างๆ ส่วนเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการผูกเรื่องในนวนิยายให้จับช้อนและดูน่าสนใจมากยิ่งขึ้น เช่น ใน *ไซกุน* ผู้ประพันธ์สร้างให้ตัวละครบาทหลวงเยซูอิตได้ช่วยเหลือโทะระนะงะหนีจากศัตรูโดยมีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน ซึ่งเหตุการณ์นี้ไม่ได้ปรากฏอยู่ในบันทึกประวัติศาสตร์ เพราะโทะกูงะวะ อิเอะยะซุไม่ได้สนใจติดต่อกับพวกสอนศาสนาชาวโปรตุเกส แต่ทว่าไม่ได้ก็คั่น

เพราะเกรงผลกระทบทางการค้า เหตุที่ผู้ประพันธ์ผู้เรื่องนี้ขึ้นมาอาจเพื่อแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของบาทหลวงเยซูอิต เพราะแม้แต่ตัวละครโทระระนะงะผู้เป็นแม่ทัพที่ยิ่งใหญ่เกรียงไกรยังต้องขอความช่วยเหลือจากบาทหลวงเยซูอิตในยามตกที่นั่งลำบาก

การบรรยายภาพเหตุการณ์ที่โทระระนะงะต้องอาศัยเรือของบาทหลวงเยซูอิตพาหนีออกจากอ่าวโอซากายังจัดเป็นเหตุการณ์ที่สร้างความตื่นเต้นเร้าใจ เพราะมีการต่อสู้และชิงไหวชิงพริบกันระหว่างตัวละครสองฝ่าย ซึ่งภาพหรือเหตุการณ์การต่อสู้จะพบเห็นได้เกือบตลอดทั้งเรื่อง ถ้าหากตัดทอนภาพลักษณะนี้ออกจากนวนิยายก็อาจจะทำให้นวนิยายขาดความเร้าใจ หรือการตัดทอนส่วนที่เป็นเรื่องของความรัก ความแค้นและการทรยศหักหลังต่อกัน แม้จะไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงเรื่องหลักของนวนิยาย แต่ก็สามารถทำให้รสชาติที่เข้มข้นและหลากหลายของนวนิยายอ่อนลง หรือถ้านวนิยายมุ่งแต่เสนอแต่เหตุการณ์และตัวละครในประวัติศาสตร์ให้ตรงกับความเป็นจริง โดยไม่เปลี่ยนแปลงหรือแต่งเติมเรื่องสมมติขึ้นมา นวนิยายอาจไม่มีความแตกต่างจากงานเขียนทางประวัติศาสตร์สักเท่าใด นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นดั้งเช่น *โชกุน* และ *กะอิจิน* อาจจะดูราบเรียบและไม่ดึงดูดใจผู้อ่าน

เหตุที่คลาเวลด์เลือกเปลี่ยนแปลงและแต่งเติมรายละเอียดในนวนิยายให้ต่างไปจากประวัติศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นทั้งด้านเหตุการณ์ ด้านตัวละครและฉาก อาจเป็นการแสดงถึงความคิดของผู้ประพันธ์ว่าสิ่งที่เขาได้นำเสนอไว้ในนวนิยายซึ่งเป็นเรื่องแต่งหรือเรื่องสมมติ ไม่มีความจำเป็นที่ต้องคงไว้ซึ่งความถูกต้องทางประวัติศาสตร์ จึงทำให้คลาเวลด์แปลงโฉมหน้าประวัติศาสตร์ให้แปลกใหม่ มากบ้าง น้อยบ้าง เพื่อตอบสนองความประสงค์ของตนในการเขียนนวนิยายเพื่อให้เป็นเรื่องบันเทิงคดีอย่างแท้จริง

การอ่านนวนิยายอิงประวัติศาสตร์จึงไม่ควรรีบด่วนตัดสินใจเชื่อในสิ่งที่ได้อ่านทันที เพียงเพราะเชื่อในสิ่งที่นวนิยายถอดรูปแบบภาพเหตุการณ์และภาพชีวิตในประวัติศาสตร์ได้อย่างสมจริงสมจัง แต่ควรใช้วิจารณญาณของตนไตร่ตรองถึงสิ่งที่อ่านมาให้อ่านถึงด้วยมุมมองที่หลากหลายและกว้างไกล เพราะนวนิยายอาจเป็นเพียงเรื่องแต่งขึ้นเพื่อความสนุกสนาน โดยนำข้อเท็จจริงต่างๆมาเป็นข้อมูลในการสร้างสรรค์งาน จึงทำให้ไม่สามารถยืนยันว่าเป็นเรื่องจริงได้ทั้งหมด ดังนั้นผู้อ่านควรให้ความสนใจกับการศึกษาประวัติศาสตร์ยุคนั้นสมัยนั้นเพื่อนำมาประกอบการพิจารณาเนื้อหาในนวนิยายว่ามีความคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันมากน้อยเพียงไร ซึ่งจะทำให้การอ่านนวนิยายอิงประวัติศาสตร์มีคุณค่าและได้รับความรู้อย่างเต็มที่ นอกเหนือไปจากการรับอรรถรสอันสนุกสนานของนวนิยาย.